

Wishing Journal Review

ISSN : 2774-0218 (Online)

Wishing Journal Review (WJR)
วารสารภาวนาสารปริทัศน์

Vol.03 No.03 (September-December 2023)
ปีที่ 03 ฉบับที่ 03 (กันยายน-ธันวาคม 2566)

Singtothong Temple, National office of Buddhism
วัดถ้ำสิงโตทอง, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

Wishing Journal Review. (WJR)

ISSN : 2774-0218 วารสารภาวนาสารปริทัศน์

Volume 3 no 3 (September – December 2023) ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2566)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน / ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม / ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม

วัตถุประสงค์ (Objective)

เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการและงานวิจัยด้านการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี เพื่อให้บริการทางวิชาการในสังคมอุดมปัญญาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนแนวคิดด้านการศึกษาพระพุทธศาสนาและปรัชญา และเพื่อประชาสัมพันธ์ผลงานและกิจกรรมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี

คณะกรรมการที่ปรึกษา

พระธรรมปัญญาภรณ์ (ไพฑูริย์ ชินวโส)

พระครูศรีธรรมนาท

พระราชสุตถาภรณ์ (ประศักดิ์ อคฺคปญฺโญ) รศ.ดร.

พระสุวรรณเมธาภรณ์ (ขุนทอง สุวณฺณเมโธ) ผศ.

พระเมธีธรรมาจารย์ (ประสาน จนฺทสาโร) รศ.ดร.

พระครูโสภณพุทธิศาสตร์ (เชื้อว ชุตินฺธโร) ผศ.ดร.

ศาสตราจารย์ ดร. จำนง อติวัฒนสิทธิ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรยุทธ์ พึ่งเทียน

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม

บรรณาธิการ (Chief Editor) : พระครูภาวนาโชติคุณ, ดร.

ผู้ช่วยบรรณาธิการ (Assistant Editors) : ผศ. ดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และ ดร. ดลนพร วราโพธิ์

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

ภายใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. จำนง อติวัฒนสิทธิ

รองศาสตราจารย์ ดร. อินฉา ศิริวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

พระปลัดวรวิญญู อคฺคชโร, ดร.

ภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร. ชลวิทย์ เจียรจิต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนันภรณ์ อารีกุล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พระมหาฉัตรชัย ขยญาณเมธี, ดร.

รองเจ้าคณะอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู

พระมหาคณาวุฒิ อคฺคปญฺโญ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหานพพร อภิพนโร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เลขานุการ/ศิลปกรรม : ดร. ดลนพร วราโพธิ์

สำนักงาน วัดถ้ำสิงโตทอง ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150 โทร 032-206290

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

พระมหาสมบุญ สุธมโม รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระณรงค์ ฐานวุฑโฒ ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูภาวนาโชติคุณ, ดร.	เจ้าคณะตำบลปากช่อง เจ้าอาวาสวัดถ้ำสิงโตทอง
พระครูวัชรสุวรรณาท, ดร.	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี
	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูสุนทรวัชรกิจ, ดร.	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการวิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี
	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหากังวาน ธีรธมโม, ดร.	วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.อินตา ศิริวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ชวาล ศิริวัฒน์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.ดลนพร วราโพธิ์	นักวิชาการอิสระ

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

พระราชรัตนมณี (บุญเทียม ญาณินโท)	วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ สุจริตรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวน ภารังกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
รองศาสตราจารย์ ดร.วิชชุดา หุ่นวิไล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิต	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาพรณ ธีธัญญา	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธันยธร ตินภาพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รุ่งรังสิมา สัตยาไชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนันภรณ์ อารีกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ดร. สีฟ้า ณ นคร	นักวิชาการอิสระ
ดร. อาทิตา ชูตระกูล	นักวิชาการอิสระ
ดร. ณัฏพงษ์ วิชัยอัชชะ	นักวิชาการอิสระ

สารจากบรรณาธิการ

วารสารภาวนาสารปริทัศน์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2566) นี้ นับได้ว่าเป็นวารสารที่มีคุณภาพทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการศึกษา สังคมศึกษา พระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ที่ได้รับการยอมรับในระดับชาติ และจักพัฒนาฐานข้อมูลปรากฏในศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย TCI (Thai-Journal Citation index Center) ในอนาคตอันใกล้นี้ บทความวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ ถือว่าเป็นข้อมูลทางวิชาการที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริการวิชาการด้านสังคมและพระพุทธศาสนา และการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับสังคมศาสตร์สมัยใหม่ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

สิ่งที่พึงตระหนักและพัฒนาควบคู่กันไปกับวิชาการคือความมีศีลธรรมและจรรยาบรรณของความเป็นนักวิชาการแบบสังคมพุทธ กล่าวคือ ต้องมีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลอย่างละเอียดถึงแหล่งสังคมปฐมภูมิ สังคมทุติยภูมิ เศรษฐกิจ และสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งรายงานผลการวิจัยและข้อค้นพบตามความเป็นจริงในเชิงสร้างสรรค์ วิพากษ์ วิจัย อยู่บนฐานข้อมูลและหลักแห่งเหตุผล ที่สำคัญนักวิชาการทางสังคมทางพระพุทธศาสนานั้น พึงปลูกศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา สร้างสรรค์งานเพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาประเทศชาติ และเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

ขออนุโมทนาทีมงานจัดทำวารสารภาวนาสารปริทัศน์ ที่ได้ช่วยกันผลิตงานวิชาการแก่สังคม สร้างองค์ความรู้บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ให้ชาวโลกได้ศึกษาและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางสืบไป

(พระครูภาวนาโชติคุณ)

บรรณาธิการ

วารสารภาวนาสารปริทัศน์

~ ก ~

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
สารจากบรรณาธิการ	i
ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ้อยแถลงบทความ (Peer Review)	(1)
สารบัญ	ก
Academic Articles/บทความวิชาการ	
1. THE EFFICIENCY SYSTEM IN BUDDHIST LIFE STYLE ประสิทธิภาพของกระบวนการเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธ <i>Pemika Sukcharoen</i> เปมิกา สุขเจริญ	AA 1-12
2. A RESPONSIBILITY MORAL DEVELOPMENT SYSTEM FOR CENTRAL REGION VOCATIONAL STUDENTS: A CASE STUDY OF KEOWALIN BUSINESS ADMINISTRATION TECHNOLOGICAL COLLEGE ระบบการพัฒนาคูณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา ภาคกลาง : กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีเกวลิ้นบริหารธุรกิจ <i>Rangsiras Lalitaphat</i> รังสิริศม์ ลลิตะภัทร์	AA 13-32
3. TRIED INSTRUCTIONAL INTEGRATION FOR TEACHING SOCIAL STUDIES ไตรยางค์กับการสอนสังคมศึกษาแบบบูรณาการ <i>Phramaha Jongrak (Phuphit)</i> พระมหาจงรักษ์ อาทิตตเมธี (ภูษิต)	AA 33-46
4. A BUDDHIST EDUCATIONAL TRIADS-BASED SOCIAL STUDIES การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา <i>Natthapat Wongsiri</i> ณัฐพัชร์ วงษ์ศิริ	AA 47-63

Research Articles/บทความวิจัย

6. ACADAMIC ADMINISTRATION TO IMPROVE LEARNING ACHIEVEMENT OF
PRIMARY SCHOOLS BANGKOKNOI DISTRICT OFFICE UNDER BANGKOK
METROPOLITAN ADMINISTRATION

การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา
สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร

Panchanit Auajairak

ปณัชนิต อ้าวไกรักษ์ AR 1-24

ประสิทธิภาพของกระบวนการเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคัมพุทธ

THE EFFICIENCY SYSTEM IN BUDDHIST LIFE STYLE

เปมิกา สุขเจริญ¹

นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

Pemika Sukcharoen ¹

Ph.d Student for Department Teaching Social Studies, Faculty of Education¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹

บทคัดย่อ

ประสิทธิภาพของกระบวนการเสริมสร้างพลังจิตกับการดำเนินชีวิตในสังคัมพุทธนั้น ถือเป็นเครื่องหมายแห่งการศึกษาจากภายในร่างกายที่เป็นเชิงลึกถึงรากแก่นแห่งการดำเนินชีวิตนั้น ๆ ที่เนื่องด้วยตนเองก่อนเสมอ หมายถึง ให้รู้อย่างถ่องแท้ออกไปจากสสารการปรุงแต่งที่มีอยู่ในร่างกาย คือธาตุทั้ง 1 ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ที่มีอยู่ภายในตัวตนของเรา ให้เกิดความเป็นพลังที่มีความสว่าง ตื่น รู้ เบิกบาน มีความงามทั้งในเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด ที่มนุษย์ทุกรูปนามสามารถศึกษา และสร้างให้เป็นประสิทธิภาพของกระบวนการเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคัมพุทธ อย่างไม่จำกัดเพศ อายุ หรือวงศ์สกุล และกาลเวลาใดๆ เพราะหลักพุทธธรรมเป็นอกาลิก ไม่ล้าและไม่ล้าสมัย แต่กลับทันสมัยอยู่เสมอกับการเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคัมพุทธอย่างสันติสุข

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การเสริมสร้างพลังจิต, สังคัมพุทธ.

Abstract

The Efficiency System in Buddhist Life Style for Mental Power Development we regarded that is a symbol for internal studies in our bodies until root of those lives style. On this condition it should be started as the first from us only. There were more dept knowledge to all factor in our bodies that mean 4 elements as follow, soil water wind fire as consist of in our bodies. So that, there were been have more and more mental power development for bright wake up know joy and smart at from the beginning meddle and the end' Therefore, all human being in Buddhism could be done by with out gender age or family and timeless.

Because of, Buddhist principle was standing for timeless and not for fix period to practices in Buddhist Life Style for Mental Power Development and happiness.

Keywords: Efficiency, Mental Power Development, Buddhist Life Style.

1. บทนำ

ประสิทธิภาพ หมายถึง กระบวนการ วิธีการ หรือการกระทำใด ๆ ที่นำไปสู่ผลสำเร็จ โดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อันได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ แรงงาน เงินทุน และวิธีการดำเนินการหรือประกอบการ ที่มีคุณภาพสูงที่สุดในการดำเนินการได้อย่างเต็มศักยภาพ อย่างไรก็ตามการดำเนินการใด ๆ นั้นก็ขึ้นอยู่กับบุคคลและทรัพยากร ณ ขณะนั้นด้วยว่ามีคุณภาพและปริมาณเพียงใด

อนึ่งบทความนี้ ผู้เขียนจะขอเน้นลงในเรื่องเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของกระบวนการเสริมสร้างพลังจิต การดำเนินชีวิตในสังคัมพุทธ ซึ่งเป็นเรื่องของการศึกษาและปฏิบัติที่เรียกว่า “คันถธุระ” คือการศึกษาในภาคทฤษฎีต่าง ๆ ได้แก่หลักธรรม หมวดธรรม ข้อธรรมต่าง ๆ จากต้นไปหาหลัก และ “วิปัสสนาธุระ” คือการศึกษาในเรื่องการฝึกปฏิบัติที่เป็นพลังที่ทุก ๆ คนสามารถฝึกและปฏิบัติได้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจิตดวงด้วยว่าจิตดวงนี้รู้จักคิด ฝัน ประจักษ์ หรือต้องการอะไรบางอย่างหรือหลายอย่าง เราไม่เคยหยุดคิด ฝัน ประจักษ์ และไม่เคยหยุดเรียนรู้ จิตแรกของเรามีพลัง บริสุทธิ์ และผ่องแผ้ว ทว่าถูกห่อหุ้มด้วยเมฆหมอกแห่งความไม่รู้ เราถูกพ่อแม่ ญาติ ครอบครัว สังคม ข้อมูลข่าวสาร โรงเรียน รัฐบาล รวมถึงสิ่งแวดล้อมทั้งปวงระดมสะกดจิตเราจนกระทั่งเราเชื่อในข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับมา แล้วเราก็หลงลืมพลังอำนาจที่แท้จริงในดวงจิตดั้งเดิมไป ผลก็คือเรารู้จักแต่ข้อจำกัดและไม่เชื่อในความเป็นไปได้ที่ไม่มีขีดจำกัดไปเสียสิ้น แล้วพอเราโตขึ้นอายุมากขึ้น เราก็กู้สูญเสียความสามารถที่จะดึงดูดสิ่งที่เราต้องการไปเกือบทั้งหมด เพราะเราถูกสิ่งที่เรียกว่า เหตุผลครอบงำเรา เหตุผลบอกเราให้เชื่อว่าเราควรจะได้เพราะอะไรและไม่ควรฝันถึงสิ่งที่ยิ่งใหญ่เพราะเหตุผลใด แล้วในที่สุดชีวิตเราก็จบลงตรงนั้นเพราะมนุษย์ทุกคนคือเวไนย หมายถึง ผู้ศึกษาได้ ปฏิบัติได้นั่นเอง ให้เป็นพลังแห่งจิตตานุภาพ ด้วยการทำสมาธิจะทำให้เกิดพลังจิตได้ เรียกว่า “พลังจิตตานุภาพ” การทำสมาธินี้จะกำจัดความคิดและพลังอารมณ์ออกไปจนกว่าจิตจะสงบ พลังจิตที่ได้จากการทำสมาธิจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ พลังหลัก และ พลังเฉลี่ย พลังหลัก จะถูกเก็บสะสมไว้ในจิต ไม่มีการแตกสลายตามกายเนื้อแต่สะสมข้ามภพข้ามชาติได้ ส่วนพลังเฉลี่ยจะถูกใช้ไปในชีวิตประจำวัน

2. กระบวนการวิจัย 7 model step

การวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ เพื่อตอบประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย ดังนั้นการทำวิจัยจึงต้องอาศัยหลักการ หรือกระบวนการดำเนินงานที่มีระบบแบบแผนชัดเจน (Systematic Planning) เชื่อถือได้ (Reliable) เป็นที่ยอมรับ (Recognize) เพื่อสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหา

ปรับปรุงการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการวิจัยประกอบไปด้วยขั้นตอนต่อไปนี้ (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2547: 32-33)

2.1 ประเด็นปัญหาการวิจัย (Problem)

ผู้วิจัยจะต้องกำหนดประเด็นปัญหาเพื่อนำมาสู่การวิจัย โดยแหล่งที่มาของปัญหาอาจมาจากประสบการณ์ของผู้วิจัยเอง หรือข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา หรือจากช่องว่างของการวิจัยในอดีต (Research Gap) ปัญหาที่มาจากแหล่งข้อมูลเหล่านี้มีความน่าเชื่อถือสูง จึงมีลักษณะของปัญหาที่ดีในการนำไปสู่กระบวนการวิจัย

2.2 วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives)

การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยจะต้องสอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา ซึ่งขั้นตอนต่อไปของการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นการตั้งสมมติฐานของการออกแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูล จะต้องยึดเอาวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลักในการดำเนินงาน

2.3 การออกแบบการวิจัย (Research Design)

การออกแบบการวิจัยเป็นการกำหนดรูปแบบหรือวิธีการแสดงหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะต้องกำหนดรูปแบบการวิจัยตามประเภทของการวิจัย เช่น การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ หรือลักษณะการดำเนินการ เช่น วิจัยเชิงสำรวจ วิจัยเชิงทดลองจากนั้นจึงกำหนดตัวแปรต้น ตัวแปรตาม และกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

2.4 การวัดค่าตัวแปร (Variable Measurements)

เมื่อผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรต้น ตัวแปรตาม หรือตัวแปรอื่นที่อาจเกี่ยวข้อง เช่น ตัวแปรกลาง ตัวแปรเกิน หรือตัวแปรแทรกซ้อน จากนั้นจึงเป็นการออกแบบเครื่องมือและมาตรวัดตัวแปรที่ต้องการศึกษา มาตรวัดตัวแปรอาจมีการประยุกต์ใช้มาตรวัดแบบ 5 Point Likert-Scale หรือ 7 Point Likert-Scale หรือมาตรวัดแบบอื่นก็ได้

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

เมื่อพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจะต้องกำหนดว่าจะเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามอย่างไร เช่น การลงพื้นที่แจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างโดยผู้ช่วยนักวิจัย การโทรศัพท์ สอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง การเก็บใช้แบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ การสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การสังเกตกลุ่มตัวอย่างและลงบันทึกข้อมูล เป็นต้น

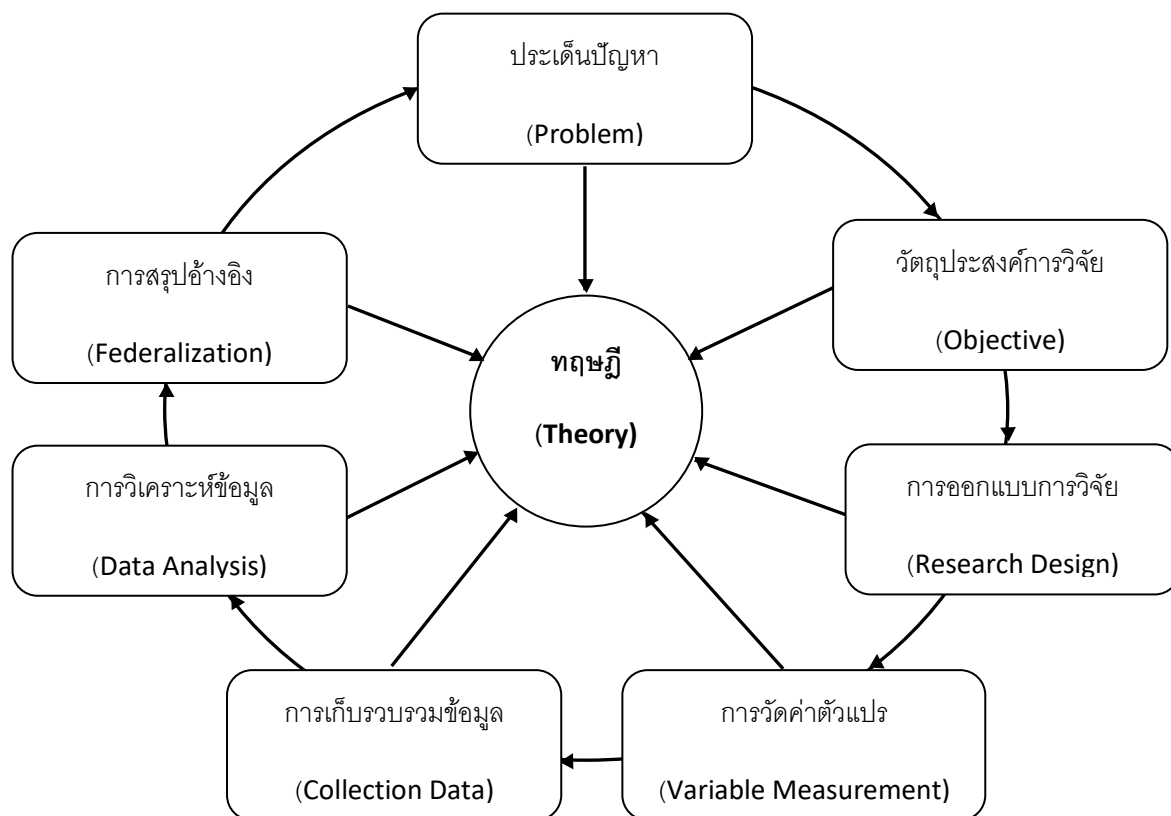
2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

เมื่อผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การนำสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณลักษณะ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) การกระจาย (Distribution) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Path Analysis)

2.7 การสรุปผล (Generalizations)

ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการวิจัย การสรุปจากผลกรวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างเพื่ออธิบายลักษณะหรือปรากฏการณ์ของประชากรกลุ่มเป้าหมาย โดยนำเสนอในรูปแบบ การสรุปรายงานการวิจัย

ขั้นตอนกระบวนการวิจัย 7 model step สามารถสรุปดังแสดงในแผนภูมิที่ 2.1

แผนภูมิที่ 2.3 แสดงขั้นตอนกระบวนการวิจัย 7 model step

3. วิธีวิจัยเพื่อพัฒนาระบบ

The seven-step model พัฒนาโดย ศ. ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย) เพื่อพัฒนาต้นแบบการวิจัยและพัฒนา (R & D Prototype) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการพัฒนาระบบแบบจำลองโครงสร้าง และนวัตกรรมอื่น ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการ 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 (Step I) ทบทวนความรู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัย 2) ศึกษาดูงาน 3) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และ 4) สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

ขั้นที่ 2 (Step II) การสำรวจและประเมินความจำเป็นในการพัฒนาต้นแบบ (สำรวจครั้งที่ 1) โดยทำแผนสำหรับการวิจัยเชิงสำรวจ ทำการสำรวจคุณลักษณะที่พึงประสงค์และลักษณะนวัตกรรม และเขียนรายงานการสำรวจ

ขั้นที่ 3 (Step III) การพัฒนารอบแนวคิดของต้นแบบ โดยการ 1) เขียนแนวคิดวัตถุประสงค์ส่วนประกอบ ขั้นตอนการผลิต คุณสมบัติทางเทคนิคหรือลักษณะการใช้งาน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอื่น ๆ เพื่ออธิบายต้นแบบที่เสนอ 2) พัฒนาเครื่องมือสำหรับรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3) ทดลองใช้เครื่องมือสำหรับการรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต เป็นต้น

ขั้นที่ 4 (Step IV) การสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสอบถามเทคนิคเดลฟาย หรือสนทนากลุ่ม (Focus group) (สำรวจครั้งที่ 2) โดยการ 1) สำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 2) เขียนรายงานการสำรวจครั้งที่ 2 ในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับต้นแบบ 3) เขียนสรุปประเด็นสำคัญและจัดทำเป็นกรอบแนวคิดต้นแบบ และ 4) สรุปกรอบแนวคิดเพื่อสร้างเป็นแบบพิมพ์เขียวต้นแบบ

ขั้นที่ 5 (Step V) พัฒนาร่างต้นแบบโดยใช้ความรู้และข้อมูลจากขั้นที่ 1, 2 และ 3 โดยการ 1) พัฒนาร่างต้นแบบบนพื้นฐานความรู้และข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ การทบทวนเอกสาร และผลการวิจัยเชิงสำรวจ 2) นำเสนอร่างความคิดเห็น 3) สรุปคำแนะนำและข้อเสนอแนะ และ 4) ร่างแก้ไขคำแนะนำ

ขั้นที่ 6 (Step VI) ตรวจสอบต้นแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และทดลองใช้งานต้นแบบ โดยการ 1) ตรวจสอบต้นแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3-5 คน ที่มีประสบการณ์ทางการศึกษา เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของการสร้างต้นแบบและให้คำแนะนำสำหรับการปรับเปลี่ยนหรือการปรับปรุง 2) สรุปคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และ 3) ทดลองใช้ต้นแบบในสถานการณ์จริง

ขั้นที่ 7 (Step VII) แกไขและสรุปผลการพัฒนาต้นแบบ โดยการ 1) แกไขร่างต้นแบบ และ
2) เขียนรายงานการวิจัยและพัฒนา

4. การเสริมสร้างพลังจิตด้วยตนเอง

พลังจิตตานุภาพ โดยท่านเจ้าคุณนรรัตนราชมานิต วัดเทพศิรินทราวาส (ออนไลน์) ได้เมตตา
อธิบายไว้ว่า**จิตตานุภาพ** คืออานุภาพของจิต แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) จิตตานุภาพบังคับตนเอง
- 2) จิตตานุภาพบังคับผู้อื่น
- 3) จิตตานุภาพบังคับเคราะห์กรรม

4.1 จิตตานุภาพบังคับตนเอง “อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนของตนย่อมเป็นที่พึ่งแก่ตนเอง”
(พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2525) ด้วยเหตุนี้จึงต้องหัดบังคับตนเอง ผู้อื่นถึงจะเป็น
ศัตรูก็ไม่เท่าตนเป็นศัตรูต่อตนของตนเอง ถ้ายังไม่สามารถบังคับตนของตนเองให้ได้ดีแล้ว ก็อย่าหวังเลยว่าจะ
บังคับผู้อื่นให้ได้

4.2 จิตตานุภาพบังคับตนเองมี 7 ประการ เช่น บังคับความหลับและความตื่น การหัดนอนให้หลับ
สนิทเป็นกำลังสำคัญยิ่งนัก เหตุที่ทำให้นอนไม่หลับมี 2 ประการ คือ

4.2.1 ร่างกายไม่สบายพอ

อาหารที่ย่อยยากก็เป็นเหตุให้ร่างกายไม่สบายพอ ควรนอนตะแคงข้างขวา ถ้านอนหงายก็ควรให้
เอียงขวานิดหน่อย ถ้าต้องการพลิกก็ควรพลิกจากขวานิดหน่อย แล้วกลับตะแคงขวาตามเดิม นอนยอมให้
อวัยวะทุกส่วนพักผ่อน อย่าให้เกร็งตึงและไม่ควรตะแคงซ้าย

4.2.2 ความคิดฟุ้งซ่าน

เวลานอนถ้าจิตฟุ้งซ่าน ควรคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่อย่างเดียวน ครั้นแล้วก็เลิกละไม่คิดสิ่งนั้น และไม่
คิดอะไรอื่นต่อไปอีก กระทำใจให้หมดจดเหมือนน้ำที่ใสสะอาด ควรบังคับตัวให้ตื่นตรงตามเวลาที่ต้องการ
ก่อนนอนต้องคิดให้แน่แน่ว สังเกตตนเองให้ตื่นเวลาเท่านั้น เมื่อถึงเวลาก็จะตื่นได้เองตามความประสงค์ เช่น

- **ทำความคิดให้ปลอดโปร่ง ว่องไว ในเวลาตื่นขึ้น** อย่าให้เชื่องซึม “ต้องเอาความคิดใน
เวลาตื่นเช้า ไปประสานติดต่อกับความคิดที่เราทิ้งไว้เมื่อวันวานก่อนที่จะนอนหลับ” ก่อนนอนควรจดบันทึก
กิจการที่เราจะต้องทำในวันรุ่งขึ้นนั้นไว้ในกระดาษแผ่นหนึ่งเสมอ พอตื่นขึ้นมาก็หยิบดูเพื่อปลุกความคิดให้ตื่น
- **เปลี่ยนความคิดได้ตามต้องการ** คือเมื่อต้องการคิดอย่างใดก็ให้คิดได้อย่างนั้น ทั้งความคิด
อื่น ๆ หมด และเมื่อไม่ต้องการคิดอีกต่อไป จะคิดเรื่องอื่นก็ให้เปลี่ยนได้ทันที และทิ้งเรื่องเก่าโดยไม่เอาเข้ามา

พัวพัน คือทำให้เป็นสมาธิอยู่ที่กิจเฉพาะหน้า การเปลี่ยนความคิดเป็นเหตุให้ห้องสมองมีเวลาพักชั่วคราว ทำให้สมองมีกำลังแข็งแรงขึ้น

- สงบใจได้แม้เมื่อตกอยู่ในอันตราย หรือประสบทุกข์ อย่าให้เสียใจหมดสติสะดุ้ง ดิ้นรนจนสิ้นปัญญาแก้ไข เกิดความท้อถอยไม่ทำอะไรต่อไป ความสงบไม่ตื่นเต้นเป็นเหตุให้เกิดปัญญาประกอบกิจให้สำเร็จได้สมหวัง เราจะแก้ไขเหตุร้ายที่เกิดขึ้นแก่เราได้นั้นก็มีทางจะทำอยู่ 2 ชั้น

4.2.3 ต้องสงบใจมิให้ตื่นเต้น

4.2.4 ต้องมีความมานะพยายาม

4.3 วิธีสงบใจที่ดีที่สุด หายใจยาวและลึก

- เปลี่ยนนิสัยความเคยชินของตัวจากร้ายเข้ามาหาดี การขึ้นใจตัวเองชั่วขณะหนึ่งอาจเป็นผลดีแก่ตัวเองตลอดชีวิต แต่การทำตามใจตัวเองเดี๋ยวก็อาจเป็นผลถึงการทำลายชีวิตของเราได้เหมือนกัน
- ตรวจตราตัวของตัวเป็นครั้งคราวโดยสม่ำเสมอ ให้ทราบที่กำลังใจมันคงขึ้นหรือไม่ ฝ่ายกุศลเจริญขึ้นหรือไม่ ฝ่ายอกุศลลดน้อยเบาบางหมดสิ้นไปหรือไม่ ใจยังสะดุ้งดิ้นรนหวั่นไหวอยู่หรือไม่
- ป้องกันรักษาตัวด้วยจิตตานุภาพ การสะดุ้งตกใจหรือเสียใจ ความกลัว เป็นเหตุให้เกิดโรคและโรคกำเริบ และเป็นเหตุให้คนดี ๆ ตายได้ คนไข้ถ้าใจดีหายเร็ว ความไม่กลัวตายรอดอันตรายได้มากกว่ากลัวตาย ความพยายามและอดทนเป็นเหตุให้สำเร็จสมประสงค์

4.4 จิตตานุภาพบังคับผู้อื่น

จิตตานุภาพอย่างอ่อน สามารถใช้สายตา น้ำเสียงและด้วยกระแสจิตประกอบคำพูด ซึ่งจะเป็นเครื่องจูงใจคนให้เชื่อฟัง ลักษณะไม่หวาดหวั่นครั่นคร้ามต่อใคร ๆ นั้นไม่ใช่ชีวิตหัวดีอึกทึกซึ่งไม่นับว่าเป็นจิตตานุภาพ ต้องเป็นคนสุภาพสงบเสงี่ยม เคารพนบนอบต่อบุคคลที่ควรเคารพ แต่ทว่าหัวใจของคนชนิดนั้นไม่หวาดหวั่นเกรงกลัวใคร และสามารถแสดงให้เห็นว่าตัวเป็นมนุษย์คนหนึ่งอยู่ในโลก และเป็นมนุษย์ที่รู้จักคิด รู้จักพูด รู้จักทำ

คนที่สามารถเป็นนายตนเอง ไม่ตกเป็นทาสของหัวใจคนอื่น และสามารถดึงดูดหัวใจคนเข้ามาเชื่อฟังเกรงกลัวนั้น ถ้าสังเกตให้ดีแล้วจะเห็นได้ว่ามีลักษณะ 4 ประการ

- สายตาแข็ง มีอำนาจในตัว
- เสียงชัดแจ่มใส
- ท่าทางสงบเสงี่ยมและเป็นสง่า
- รู้จักวิธีชักจูงหัวใจคนให้หันมาเข้าในคลองความคิดของตัวเอง

พยายามอ่านหนังสือหน้าหนึ่งโดยไม่กะพริบตาเลยทำให้สายตาแข็งได้ อ่านหนังสืออย่างช้า ๆ ให้ขัด ถ้อยคำทุก ๆ ตัวและให้ได้ระยะเสมอกันทำให้เสียงชัดแจ่มใส

เวลาพูด พยายามพูดให้เป็นจังหวะอย่าให้ช้าบ้างเร็วบ้างและให้ชัดถ้อยคำเสมอ ไม่ให้อ้อมแอ้มหรือ กลืนคำเสียครั้งหนึ่ง เป็นการฝึกหัดให้เสียงชัดเจนแจ่มใส

บุคคลที่มีสง่า คือคนที่บังคับร่างกายให้อยู่ในอำนาจหัวใจได้เสมอ มีท่าทางสงบเสงี่ยมเป็นสง่าไม่ แสดงอาการโกรธ เกลียด กลัว รัก ขมขื่น ตกใจ สะดุ้ง เศร้าโศก ให้ปรากฏ ไม่ทำอิริยาบถเคลื่อนไหวอันใด โดยไม่จำเป็น และโดยบอกความกำกวมของใจ มีหน้าตาแจ่มใส อิริยาบถสงบเสงี่ยมเป็นสง่าอยู่ทุกขณะ การเคลื่อนไหวทุกอย่างทำด้วยความหนักแน่นมั่นคง อย่าให้รวดเร็วจนเป็นการหลุกหลิก หรือผึ่งผายจน เป็นการเย่อหยิ่ง หรืออ่อนเปียกจนเป็นการเกียจคร้าน ในเวลาเย็นให้น้ำหนักตัวถ่วงอยู่ทั่วตัวเสมอ ไม่ให้ถ่วง แต่ส่วนใดส่วนหนึ่งรู้จักใช้วิธีชักจูงหัวใจจนให้หันเข้ามาในคลองความคิดของเรา เช่น

- หลีกเลียงไม่ให้เกิดมีสิ่งที่จะชักจูงให้เขาละทิ้งข้อแนะนำของเรา
- จูงใจเขาให้หันเข้ามาในทางที่เราต้องการทุกที

4.5 วิธีป้องกันตัวไม่ให้จิตตานุภาพของผู้อื่นบังคับเราได้

ให้ทำมโนคติให้เห็นประหนึ่งว่า กระแสดวงจิตของเราแผ่ซ่านป้องกันอยู่รอบตัวเรา จิตตานุภาพของผู้อื่นไม่สามารถจะเข้าถึงตัวเราได้ ให้ทำเวลาเข้านอนครั้งหนึ่ง และขณะที่อยู่ใกล้บุคคลที่เราระแวงว่าเขาจะใช้ จิตตานุภาพบังคับเรา

4.6 จิตตานุภาพบังคับเคราะห์กรรม

เครื่องมือที่จะชักนำเอาเคราะห์ดีเข้ามา คือ ความพยายามเข้มแข็งไม่ทอดถอนหนักแน่นระมัดระวัง เชื่อ แน่ในความพากเพียรบากบั่นของตัว มักจะเป็นคนเคราะห์ดีอยู่เสมอ และมีคุณสมบัติอย่างอื่นอีกคือ ความมุ่ง หมายและอย่าให้นึกถึงเคราะห์ร้าย ตั้งความมุ่งหมายถึงผลอันใดในชีวิตไว้เท่านั้น เพื่อให้ก้าวหน้ามุ่งตรงไปจน บรรลุสมประสงค์

ความมุ่งหมายจำต้องให้สูงไว้เสมอ เพื่อจะได้มีความพยายามอย่างสูงด้วย แต่การก้าวไปสู่ที่มุ่งหมาย นั้น ต้องก้าวอย่างระมัดระวังไม่ก้าวให้ผิด “ ควรมีความปรารถนาให้สูงอยู่เสมอ แต่จะต้องระมัดระวังมิให้เดิน พลัด ”

4.7 การไม่ยอมแพ้เคราะห์ร้าย เป็นเหตุให้เคราะห์ร้ายพ่ายแพ้เองเมื่อประสบเคราะห์

- จะต้องไม่ให้ใจเสีย เชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของตัว รวบรวมกำลังให้พร้อม
- ตั้งความมุ่งหมายให้ดีและตกลงแน่ว่าจะมุ่งไปทางไหน
- ใช้ความระมัดระวังให้มากขึ้น กุศลสติให้มั่น อย่างไรก็ตามก็จะปล่อยให้ไปไปตามยถากรรม ทำการต่อสู้ดังกล่าวแล้วนั้นไม่ได้เป็นอันขาด (ดร.วิศิษฐ์ ศรีพิบูลย์, 2561 : 14)

4.8 การต่อสู้กับเคราะห์

- จะต้องสงบใจ ไม่ตื่นเต้น ใจตัวและเชื่อแน่ว่า เรามีจิตตานุภาพเป็นเครื่องมือรวมกำลังสติปัญญาของเราให้พร้อม เช่นเดียวกับนายเรือที่ไม่รู้จักเสียใจ รวบรวมกำลังเรือและกำลังคนให้บริบูรณ์
- ต้องยึดที่หมายให้แน่น กล่าวคือระลึกถึงผลที่เราต้องการบรรลุนั้นให้แน่วแน่ยิ่งขึ้น เปรียบเสมือนนายเรือที่ตั้งเข็มทิศให้ตรง และให้รู้แน่ว่าจะต้องการให้เรือบ่ายเบี่ยงไปทางไหน
- ใช้ความระมัดระวังให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิมจะเกิดเหตุร้ายอีกหลายเท่า และความวินิจัยที่ต้องทำทางปฏิบัติของเราเหมือนอย่างหางเสือเรือ ที่จะช่วยให้เรือบ่ายเบี่ยงไปทางทิศที่ต้องการจะไป
- ไม่สามารถจะก้าวไปข้างหน้าได้ก็อย่าถอยหลัง ให้หยุดอยู่กับที่
- ให้รู้สึกว่เคราะห์นั้นทำให้เราดีขึ้น เป็นครูของเรา เป็นผู้เตือนเรา เป็นผู้ลงใจเรา อย่าเห็นว่าเคราะห์กรรมเป็นของเลว ไม่น่าปรารถนา ควรคิดว่าเป็นของดีที่ทำให้เราเข้มแข็งมั่นคงขึ้น ให้รู้สึกเสมอว่าเราเกิดมาเรียนทั้งเคราะห์ร้ายและเคราะห์ดี เคราะห์เป็นบทเรียนของเรา ที่จะทำให้เราแจ้งโลกแล้วจะได้พ้นโลก ดังนี้ จะไม่รู้จักเคราะห์ร้ายเลยในชีวิต

5. วิธีเพิ่มพลังจิตใจ เพื่อความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

เริ่มตั้งแต่วินาทีนี้ ฝึกจิตใจของคุณให้คิดไปในทางที่ก่อให้เกิดพลัง มองโลกแง่ดีเข้าไว้ ใจกว้างเสมอ และอย่าปล่อยให้ตัวเองถูกบดบังด้วยความรู้สึกไม่มั่นคงและอารมณ์ในแง่ลบเมื่อคุณปรับจิตใจและฝึกจิตสำนึกของตนเองได้แล้ว ความสำเร็จที่คุณปรารถนาก็จะกลายเป็นจริงแน่นอน ต่อไปนี้คือวิธีการกระตุ้นฮวงจุ้ยภายในตัวคุณ (ออนไลน์)

5.1 เลิกคิดอะไรเล็ก ๆ

หลาย ๆ คนมักตั้งเป้าหมายที่ง่ายเกินไปสิ่งที่เกิดขึ้นก็คือคุณจะมีเป้าหมายเหล่านั้นช่างง่ายดายแสนง่ายที่จะทำให้ได้มาและไม่รู้สึกตื่นเต้นหรือสนใจพอคุณควรหันมาคิดถึงเป้าหมายใหญ่ อะไรก็แล้วแต่ที่คุณไม่น่าจะเป็นไปได้และเกินเอื้อม แต่เป็นสิ่งที่คุณปรารถนาเหลือเกิน คราวนี้คุณรู้สึกถึงพลังที่เปลี่ยนไปแล้วใช่ไหม ความฝันอันยิ่งใหญ่เหล่านี้จะเป็นแรงจูงใจ คุณพูดถึงมันคิดถึงมัน เขียนถึงมัน แล้วสิ่งนั้นจะเติมเต็มชีวิต

ของคุณด้วยความจริง รู้สึกถึงพลังพิเศษของเป้าหมายที่ดูเหมือนไม่มีทางเป็นไปได้ ลิ้มรสความสำเร็จ สัมผัสพลังงานที่ดี หยดประณามสายตาตัวเองต่ำเกินไป! ลองคิดสิว่าคุณจะทำอะไรหากคุณรู้ว่าตัวเองจะไม่มีวันล้ม

5.2 จินตนาการและอยู่อย่างมีจุดหมาย

เมื่อคุณวาดภาพในใจแล้วจิตใจของคุณก็จะมีเรื่องน่าตื่นเต้นให้พุ่งเป้าไปจนทำให้ความปรารถนานั้นชัดเจนขึ้น และคิดว่าจะใช้ชีวิตในรูปแบบที่ให้รางวัลตัวเองมากกว่านี้ได้อย่างไร การสร้างมโนภาพไม่ใช่แค่เพียงเป้าหมายของคุณ หรือสิ่งที่คุณต้องการ แต่รวมไปถึงการทำให้ชีวิตของคุณน่าตื่นเต้นและเปี่ยมความหมายด้วย จะใช้ชีวิตอย่างมีจุดหมายได้อย่างไร สิ่งที่คุณปรารถนาอาจเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ดังนั้นคุณจำเป็นต้องขยายขอบเขต จินตนาการให้ครอบคลุมไปถึงวิธีที่จะจัดการกับตัวเองและดำเนินชีวิต นี่คือการสร้างพลังหยางขึ้นในชีวิต จงเริ่มคิดที่จะเสริมพลังทางความคิดวิธีที่จะทำให้ชีวิตมีความหมาย เป้าหมายเป็นเรื่องของจิตวิญญาณภายในตัวเป็นเหตุผลที่คุณจะใช้ชีวิตและเติม ความหมายให้แก่เป้าหมายของตนเอง

5.3 ตัดสิ่งที่เป็นแง่ลบออกไป

หากคุณเป็นคนหนึ่งที่ตั้งโปรแกรมตัวเองให้คิดในทางลบเสมอ (และถึงขนาดปฏิเสธความสำเร็จเมื่อคุณได้มันมาแล้ว) คุณควรจะเริ่มถอนมันออกไปเสียทันที นำพลังหยางเข้ามาสู่จิตใจ ด้วยการทิ้งทุกสิ่งที่เป็นความคิดด้านลบ เตือนตัวเองทุกวันว่าคุณจะต้องคิดบวกให้มากขึ้นและมากขึ้น คลุกคลีกับคนที่คิดบวกที่คอยสนับสนุนคุณ จงยอมรับคำชมเชยอย่างไม่ต้องรู้สึกอึดอัด และชมเชยผู้อื่นที่สมควรได้รับคำชมด้วยจงเรียนรู้ที่จะชื่นชอบตัวเอง! จัดความคิดแง่ลบและจินตนาการว่าสิ่งที่เป็นแง่ลบทั้งหลายกำลังไหลออกไปจากตัวคุณง่ายๆ ไซ้ไหมล่ะ ลองทำดูสิ!

5.4 ต้อนรับพลังแห่งความตั้งใจจริงของตนเอง

ทุกๆ คนล้วนมีพลังใจอยู่กับตัว และถ้าคุณคิดว่าตัวเองไม่มี แสดงว่าคุณกำลังประณามศักยภาพในการประสบความสำเร็จของตัวเองต่ำเกินไป หากคุณอยากทำอะไรสักอย่างมากๆ คุณก็สามารถสร้างพลังแห่งความมุ่งมั่นที่จะทำมันให้สำเร็จได้

5.5 เผชิญหน้ากับความกลัว

ทุกคนมีความกลัวความกลัวคือสิ่งที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกต่ำต้อยด้อยค่ากลัวที่จะถูกปฏิเสธ กลัวที่จะล้มเหลว แม้จะเป็นเรื่องยากแต่จงเผชิญหน้ากับสิ่งนั้นให้จบลง บังคับตัวเองให้ทำอะไร สักอย่างกับสิ่งที่คุณกลัวที่สุดและทำมันด้วยจิตใจที่กระตือรือร้นบ่อยครั้งเมื่อเราลงมือทำอะไรสักอย่างกับสิ่งที่เรากลัว เรากลับพบว่าแท้จริงแล้วมันไม่ได้น่ากลัวอย่างที่คิดไว้เลย

5.6 ควบคุมชีวิตตัวเอง

อย่าใช้ชีวิตแบบปล่อยให้คนอื่นเป็นฝ่ายตัดสินใจแทนคุณและควบคุมสภาวะแวดล้อมของคุณ การจะมีวงจรรอบตัวที่ดี คุณต้องเป็นผู้สร้างมันขึ้นด้วยตัวเอง สร้างพื้นที่ที่คุณอยู่ให้เป็นแบบที่คุณอยากให้เป็น ฝึกฝนความฝันทั้งหลายและกุมบังเหียนอิสรภาพซึ่งเป็นของคุณ จงเรียนรู้ที่จะชื่นชมอิสรภาพของตัวเอง และเริ่มรับรู้พลังภายในตัวคุณและรู้สึกถึงพลังที่เปลี่ยนแปลงไป

5.7 ทำทนายตัวเองและปลูกศรัทธาขึ้นมา

ทำทนายตัวเองทุกๆ วัน แล้วคุณจะเริ่มรู้สึกถึงพลังใหม่เมื่อคุณ"ปลูก" ความสามารถที่ซ่อนเร้นในตัวออกมา ซึ่งเป็นศรัทธาที่หลับใหลอยู่ในตัวคุณ จงต้านทานความรักสบายของตัวเองและเก็บมันไว้ใช้สำหรับฟื้นฟูพลังภายในตัวเท่านั้น ร่างกายและจิตใจต้องการการพักผ่อน แต่จงพยายามพัฒนาและเพิ่มความยากให้แก่เป้าหมายของตัวเองด้วย คุณจะประหลาดใจที่พลังที่ดีขึ้นเมื่อคุณขยายขอบเขตมันออกไป!

5.8 ยอมรับในความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของตนเอง

มีหลายคนใช้ชีวิตแบบตอบสนองต่อสถานการณ์เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นรอบตัว โดยไร้ความคิดสร้างสรรค์ มีชีวิตที่มีแต่การตอบสนอง ซึ่งเต็มไปด้วยความไม่พอใจ การบ่น และความรู้สึกเสียใจ จงเริ่มใช้สมองทั้งสองด้านของตัวเอง ก้าวออกมาถ้ารู้สึกว่าคุณเครียด หัวเราะดังๆ เล่นและสนุกให้สุดเหวี่ยง อย่าปล่อยให้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเองเหี่ยวเฉาไร้ประโยชน์ เราทุกคนมีความสามารถที่จะได้ มาซึ่งศรัทธาสูงสุด และศรัทธาของเราจะไม่เคยมีขีดจำกัด จงเริ่มสร้างพลังแห่งบวกขึ้นภายในจิตใจ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นพลังที่ช่วยให้ความฝันของคุณเป็นจริง เริ่มฝึกจิตใจให้คิดในทางเพิ่มพูนพลังเสียแต่วันนี้ และอยู่อย่างมีเป้าหมาย

7. เอกสารอ้างอิง

ดร.วิศิษฐ์ ศรีพิบูลย์. (2561). *พลังเนรมิต*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บ้านนาสาวิท.

พระไตรปิฎกฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2525 พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ ปุณณสูตร เล่มที่ 45

พระราชวิสุทธิกวี. (2433). *จิตวิทยาในพระอภิธรรม*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสตร์. (2547). *ระเบียบวิธีการวิจัย*, กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์.

ออนไลน์: (แหล่งข้อมูล) <http://202.44.33.100/samathi/branch/7/about.php>, (สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2566)

Volume 3 No 3 (September - December 2023)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2566)

~ AA 12 ~

Wishing Journal Review.

วารสารภาวนาสารปริทัศน์

ออนไลน์: (แหล่งที่มา) .www. <https://www.home.co.th/living/topic-52231>. (สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2566)

ระบบการพัฒนาคูณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง:

กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีเกวลินบริหารธุรกิจ

A RESPONSIBILITY MORAL DEVELOPMENT SYSTEM FOR CENTRAL REGION VOCATIONAL STUDENTS: A CASE STUDY OF KEOWALIN BUSINESS ADMINISTRATION TECHNOLOGICAL COLLEGE

รังสิริศรี ลลิตะภักดิ์¹

นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

Rangsiras Lalitaphat¹

Ph.d Student for Department Teaching Social Studies, Faculty of Education¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹

E-mail: rangsirat0189@gmail.com.¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อพัฒนาระบบคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ (2) เพื่อประเมินความต้องการเกี่ยวกับระบบการพัฒนาคูณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ (3) เพื่อเสนอแนะและพัฒนากรอบแนวคิดเกี่ยวกับระบบการพัฒนาคูณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีเกวลินบริหารธุรกิจ

เป็นบทความเชิงงานวิจัยเป็นแบบวิจัยและพัฒนา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง ประจำปีการศึกษา 2564 – 2565 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีเกวลินบริหารธุรกิจ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 - 3 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1- 2 จำนวน 5 ห้อง รวมเป็นจำนวน 82 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อใช้การพัฒนาระบบคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีเกวลินบริหารธุรกิจ แบ่งเป็น 5 ตอน จำนวน 27 ข้อ

มีผลพบว่า

1. ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาระบบคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีแกลวินบริหารธุรกิจ ภาพรวม พบว่า การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นักศึกษามีความซื่อสัตย์และตั้งใจเรียนหนังสือ นักศึกษารู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบต่อครอบครัว และนักศึกษาประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ขนบธรรมเนียมของสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ด้านการประเมินความต้องการการพัฒนาระบบคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีแกลวินบริหารธุรกิจ ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก นักศึกษามีความพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จตามเป้าหมาย พร้อมช่วยเหลือผู้อื่นร้องขอหรือเห็นว่าการต้องการความช่วยเหลือ นักศึกษามีความเชื่อมั่นในตนเองว่าเป็นคนที่มีความรับผิดชอบที่ดี อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ด้านการจัดทำกิจกรรมการพัฒนาระบบคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบควบคู่ไปกับการเรียนการสอน สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีแกลวินบริหารธุรกิจ ภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก โดยการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบควบคู่ไปกับการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนให้คำชมเชยยกย่องนักศึกษาที่มีความประพฤติปฏิบัติดี มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย อาจารย์ผู้สอนดูแลเอาใจใส่และปลูกฝังให้นักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบอยู่เสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สถานศึกษาใช้การให้รางวัลเป็นแรงจูงใจให้นักศึกษาสนใจกิจกรรมและประพฤติตามระเบียบมากกว่าใช้การลงโทษ สถานศึกษาให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเสนอกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ระบบการพัฒนา, คุณธรรมและจริยธรรม, ความรับผิดชอบ

ABSTRACT

The objectives of this results are (1) to develop a moral and ethical responsibility system, (2) to assess the need for a moral and ethical development system. Responsibility (3) To suggest and develop a conceptual framework concerning the moral and ethical development system. Responsibility For Vocational Education Students in the Central Region: A Case Study of Kewalin Business Administration Technological College

Research is research and development. The population used in the research were vocational students in the central region. Academic year 2021 - 2022. The sample used in the research were students from Kewalin College of Business Administration Technology. The vocational certificate level, 1st - 3rd year and the 1st - 2nd year diploma level, 5 rooms in total, 82 people were obtained by selecting a purposive sampling. The tools used in the research were: It is an open-ended questionnaire. to use the development of moral and ethical systems of responsibility for vocational students in the central region: a case study of Kewalin College of Business Administration Technology, divided into 5 sections, 27 questions.

The results of the study were as follows:

1. A study of opinions on the moral and ethical development system in terms of responsibility for vocational students in the central region: a case study of Kewalin Business Administration Technological College. Overall, it was found that moral and ethical development in terms of self-responsibility Family Responsibility Social Responsibility at a high level when considering side by side Students are diligent and study hard. Students know the duties and responsibilities of the family. and students behave according to the law rules and regulations of society at the highest level.

2. A study of the need for the moral and ethical development system Responsibility for Vocational Education Students in the Central Region: A Case Study of Kewalin Business Administration Technological College. Overall, it was found that it was at a high level. Students try to complete their assigned tasks until they achieve their goals. Ready to help when others request or see that help is needed. Students have self-confidence that they are responsible people. at the highest level.

3. A study of opinions towards the organization of moral and ethical development system activities related to responsibility along with teaching and learning. For Vocational Education Students in the Central Region: A Case Study of Kewalin Business Administration Technological College. Overall, it was found that it was at a high level. Students try to complete their assigned tasks until they achieve their goals. Ready to help when others request or see that help is needed. Students have self-confidence that they are responsible people. at the highest level Overall, it was found that it was at a high level. by developing

morals, ethics, and responsibility along with teaching and learning Teachers praised students for their good conduct. Responsible for assigned tasks Teachers take care and always instill in students' morals and ethics of responsibility. at the highest level as for the organization of educational activities organized for the development of morals and ethics in terms of responsibility. Educational institutions use rewards to motivate students to be interested in activities and to follow rules rather than punishment. Educational institutes allow students to participate in proposing activities to develop morality and ethics in terms of responsibility. at the highest level.

Keyword: Development, Moral and ethical, Responsibility.

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

การพัฒนาประเทศให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ปัจจัยที่สำคัญคือ ทรัพยากรมนุษย์และกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุดคือการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นการสร้างองค์ความรู้แบบยั่งยืน ประเทศชาติจะพัฒนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองไม่ได้เลยถ้าหากประชาชนในประเทศขาดการพัฒนาทางการศึกษา การศึกษามุ่งพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของบุคคลให้มีความสุขทางกายและทางใจ มุ่งพัฒนาครอบครัวให้มีความรักและอบอุ่น มุ่งสร้างกำลังความเข้มแข็งของชุมชนให้รวมเป็นปึกแผ่น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้มีพระราชดำรัสไว้ให้ประชาชนยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อมุ่งให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” ยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนาเพื่อให้คนไทยมีความสุข พึ่งตนเองและก้าวทันโลกโดยยังรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทยไว้ สามารถเลือกใช้ความรู้และเทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า เหมาะสม มีภูมิคุ้มกันที่ดีมีความยืดหยุ่นพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมและพฤติกรรม ความซื่อสัตย์สุจริต แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดว่าจะต้องพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุล โดยมีนโยบายว่าปลูกฝัง และเสริมสร้าง ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้าน จิตใจและพฤติกรรมที่การแสดงออก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นเสมือนเครื่องหลอมที่จะผลิตทรัพยากรบุคคลอันสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในปัจจุบันและอนาคต

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2574 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศ ทั้งที่อยู่ในกระทรวงศึกษาธิการและนอกกระทรวงศึกษาธิการ ได้นำไปใช้เป็นกรอบและแนวทางการพัฒนาการศึกษา

และเรียนรู้ สำหรับพลเมืองทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต โดยจุดมุ่งหมายที่สำคัญของแผนคือ การมุ่งเน้นการประกันโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา และการศึกษาเพื่อการมีงานทำและสร้างงานได้ ภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งความเป็นพลวัต เพื่อให้ประเทศไทยสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งภายใต้กรอบแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดสาระสำคัญสำหรับบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาใน 5 ประการ ได้แก่ การเข้าถึง (Access) ความเท่าเทียม (Equity) คุณภาพ (Quality) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และตอบโจทยบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) ในระยะ 15 ปี ข้างหน้า วิสัยทัศน์ คือ ให้มีความสำคัญกับการสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อเป็นกลไกหลักของการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของทุนมนุษย์ และรองรับการศึกษา การเรียนรู้ และความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 โดยมีหลักการ 1) รัฐมีหน้าที่จัดการให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสามารถพัฒนาขีดความสามารถที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคลให้เต็มตามศักยภาพ จากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม 2) รัฐจะประกันโอกาสและความเสมอภาค ในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามศักยภาพและความสามารถของแต่ละบุคคล 3) แยกบทบาท อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐ ในฐานะผู้กำกับนโยบายและแผน ผู้กำกับการศึกษา ผู้ประเมินผลการศึกษา ผู้ส่งเสริมสนับสนุน และผู้จัดการศึกษาออกจากกัน 4) รัฐพึงปฏิบัติต่อสถานศึกษาภายใต้กฎกติกา ระเบียบ วิธีปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน 5) ทุกภาคส่วนของสังคมซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการได้รับการศึกษา ร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา 6) สถานศึกษาต้องบริหารและจัดการที่แสดงความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อคุณภาพและมาตรฐานของบริการการศึกษาที่ให้แก่ผู้เรียน 7) รัฐจะกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนากำลังคน จำแนกตามระดับ/ประเภทการศึกษา คณะ/สาขาวิชาที่สนองตอบต่อความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ และ 8) หลักสูตรกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องมีความยืดหยุ่นหลากหลาย สนองตอบความต้องการของผู้เรียน ทั้งผู้ที่อยู่ในวัยเรียนและผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 21)

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดเป็นธรรมที่เกิดขึ้นในใจ เป็นคุณลักษณะของความมุ่งมั่นและเอาใจใส่ในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือทำหน้าที่ให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ หรือตามที่ได้รับมอบหมาย ความรับผิดชอบแบ่งเป็น 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การกระทำเกี่ยวกับตัวเองให้เกิดความสำเร็จ ปฏิบัติตนให้เกิดผลดี ดังนี้ ดูแลเอาใจใส่สุขภาพของตนให้ดี ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มเหล้า ประพฤติตนเป็นคนดีโดยการเชื่อฟังพ่อแม่ครูอาจารย์ ช่วยเหลืองานในบ้าน ปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนให้ได้รับความสำเร็จ 2) ความรับผิดชอบต่อผู้อื่นหรือสังคม แบ่งเป็น รับผิดชอบต่อครอบครัว รับผิดชอบต่อโรงเรียน รับผิดชอบต่อชุมชน 3) ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ ได้แก่ ปฏิบัติตามกฎหมาย รักษาความปลอดภัย

ของชาติ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักษาศิลปวัฒนธรรมไทยประเพณีเป็นพลเมืองดี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2554 : 38)

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสังคมให้เป็นคนดีจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นเพราะคนในสังคมต่างเรียกร้องในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมแม้เป็นเรื่องที่มีความยาก เพราะเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบและมีความตั้งใจที่จะศึกษาและพัฒนาระบบคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อใช้เป็นแบบในการพัฒนาระบบคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อ โดยศึกษาและใช้แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาจิตพิสัยของ Bloom and Masia (อ้างอิงในทศนา แคมมณี, 2556) และการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วยการเสริมแรงเป็นแนวคิดในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและนำเอารูปแบบกิจกรรมที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ (ทศนา แคมมณี, 2556 : 21-22)

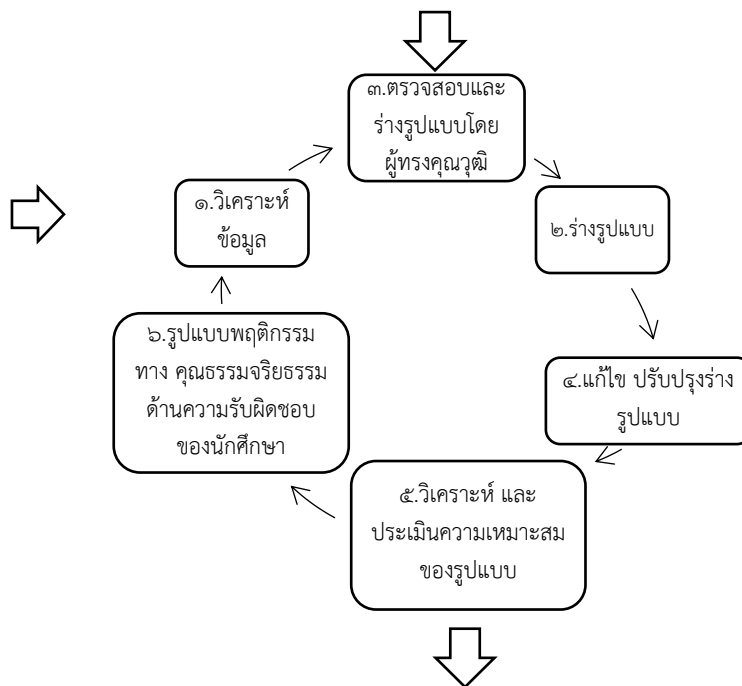
ขั้นตอนที่ ๑

ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อ

- ทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี แนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล
- ศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ และนักศึกษา
- ระดมความคิดเห็นจากอาจารย์ผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)
- สรุป วิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐาน

3. เครื่องมือที่ใช้เพื่อบทความ

เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาระบบคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษา อาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีแกลนบริหารธุรกิจ แบบสัมภาษณ์สำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือหลายชนิดร่วมกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วนที่สุด ได้แก่

1. สมุดบันทึก (Note book) เพื่อใช้บันทึกข้อมูลและรายละเอียดการสัมภาษณ์ รวมทั้งการสังเกต น้ำเสียง สีหน้า ท่าทาง อารมณ์ที่แสดงออกระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

2. โทรศัพท์มือถือ (Mobile phone) เพื่อบันทึกเสียงและบันทึกวิดีโอกรณีที่ผู้วิจัยอาจจดบันทึกถ้อยคำที่ไม่ครบถ้วน โดยสามารถนำมาเปิดฟังเพื่อทบทวนคำสัมภาษณ์ ฟังน้ำเสียงและอารมณ์ผู้ให้ข้อมูล

3. แบบคำถามสัมภาษณ์ (Questionnaire) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์โดยมีการกำหนด คำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาด้วยคำถามปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเป็นแบบสอบถามปลายเปิดแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีแกลนบริหารธุรกิจ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามประเมินความต้องการระบบการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีแกลนบริหารธุรกิจ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเพื่อแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ที่มีต่อระบบการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีแกลนบริหารธุรกิจ

ตอนที่ 5 แบบสอบถามการจัดทำระบบการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อควบคู่ไปกับการเรียนการสอน สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีแกลนบริหารธุรกิจ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

4. ผลการดำเนินการของกิจกรรม

ผลการศึกษากิจกรรมเรื่อง “ระบบการพัฒนาคูณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีเกวลินบริหารธุรกิจ” ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการตอบแบบสอบถามการพัฒนาระบบคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีเกวลินบริหารธุรกิจ ข้อมูลทั่วไปพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 17 ปี เป็นนักศึกษาระดับชั้น ปวช.3 สาขาวิชาการตลาด ซึ่งมีผลการเรียนเกรดเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 3.01 – 3.50

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาระบบคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีเกวลินบริหารธุรกิจ มีดังต่อไปนี้

ข้อ	การพัฒนาคูณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ	ระดับความคิดเห็น			
		($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ	ลำดับ
	ความรับผิดชอบที่มีต่อตนเอง				
1	มาโรงเรียนสม่ำเสมอ ไม่ขาดเรียน	4.21	0.87	มาก	5
2	มีความขยันและตั้งใจเรียนหนังสือ	4.72	0.53	มากที่สุด	2
3	เป็นผู้ที่รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	4.13	0.52	มาก	6
	รวม	4.35	0.64	มาก	
	ความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัว				
4	นักศึกษากล้าที่จะยอมรับความจริงเมื่อทำผิดระเบียบ	3.98	0.67	มาก	7
5	เสียสละในส่วนของตนให้กับครอบครัวเมื่อมีความจำเป็นมากกว่า	4.46	0.74	มาก	4
6	นักศึกษารู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบต่อครอบครัว	4.70	0.46	มากที่สุด	3
	รวม	4.38	0.62	มาก	
	ความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม				
7	เสียสละในส่วนของตนที่ได้รับมาให้กับผู้ที่ขาดแคลนและมีความจำเป็นกว่า	3.90	0.46	มาก	8
8	ประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับขนบธรรมเนียมของสังคม	4.78	0.42	มากที่สุด	1
9	เมื่อทราบว่าทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนเสียหาย นักศึกษาจะแจ้งให้อาจารย์ทราบทุกครั้ง	3.80	0.67	มาก	10
10	มีความกระตือรือร้นในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนและชุมชน	3.89	0.67	มาก	9
	รวม	4.09	0.56	มาก	
	รวมทั้งหมด	4.26	0.60	มาก	

ผลการศึกษาการพัฒนาระบบคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา ภาควิชา: วิทยาลัยเทคโนโลยีโกลด์นิลบริหารธุรกิจ ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.26 ซึ่งแบ่งเป็นความรับผิดชอบด้านๆ ดังนี้

ความรับผิดชอบที่มีต่อตนเอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 โดยนักศึกษามี ความขยันและตั้งใจเรียนหนังสือ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 รองลงมาคือ มาโรงเรียน สม่ำเสมอ ไม่ขาดเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21

ความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 โดยนักศึกษา รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบต่อครอบครัว อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 รองลงมาคือ เสียสละในส่วนของตนให้กับครอบครัวเมื่อมีความ จำเป็นมากกว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46

ความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 โดยนักศึกษา ประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับขนบธรรมเนียมของสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 รองลงมา คือ เสียสละในส่วนแบ่งของตนที่ได้รับมาให้กับผู้ที่ขาดแคลนและมีความจำเป็นกว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.90 มีความกระตือรือร้นในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนและชุมชน อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89

ตอนที่ 3 ความต้องการระบบการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษา อาชีวศึกษาภาควิชา: วิทยาลัยเทคโนโลยีโกลด์นิลบริหารธุรกิจ

ข้อ	ความต้องการระบบการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ	ระดับความต้องการ			
		($\bar{X}$)	(S.D)	ระดับ	ลำดับ
1	นักศึกษาส่งงานหรือสิ่งอื่นที่ได้รับมอบหมายให้ทำได้ตรงเวลาที่กำหนด	4.26	0.66	มาก	5
2	นักศึกษามีความพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จตามเป้าหมาย	4.82	0.39	มากที่สุด	1
3	นักศึกษาร่วมรับผิดชอบทำงานกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ	4.32	0.59	มาก	4
4	นักศึกษายอมรับผิดและกล่าวคำขอโทษที่กระทำให้ผู้อื่นเสียหาย	4.04	0.64	มาก	6
5	นักศึกษาพร้อมช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นร้องขอหรือเห็นว่าการความช่วยเหลือ	4.77	0.42	มากที่สุด	2
6	นักศึกษามีความเชื่อมั่นในตนเองว่าเป็นคนที่มีความรับผิดชอบที่ดี	4.56	0.50	มากที่สุด	3
7	นักศึกษารับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองได้กระทำลงไปไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไร	3.94	0.73	มาก	7
	รวม	4.39	0.56	มาก	

ความต้องการระบบการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษา อาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีเกวลินบริหารธุรกิจ ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 โดยนักศึกษามีความพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จตามเป้าหมาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 รองลงมาคือ นักศึกษาพร้อมช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นร้องขอหรือเห็นว่าการต้องการความช่วยเหลือ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 นักศึกษามีความเชื่อมั่นในตนเองว่าเป็นคนที่มีความรับผิดชอบที่ดี อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และนักศึกษารับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองได้กระทำลงไป ไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีเกวลินบริหารธุรกิจ คือ ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสำหรับนักศึกษาให้ทำเป็นกิจวัตรประจำวันจนเกิดเป็นลักษณะนิสัยที่ดี มีการเสริมแรงบวกให้กับนักศึกษา มีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน ชุมชน และโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา และการที่ทุกคนในสังคมเป็นตัวอย่างและแบบอย่างที่ดีให้กับนักศึกษา

ตอนที่ 5 ผลการจัดทำระบบการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบควบคู่ไปกับการเรียนการสอน สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีเกวลินบริหารธุรกิจ

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น			
		($\bar{X}$)	(S.D)	ระดับ	ลำดับ
	การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบควบคู่ไปกับการเรียนการสอน				
1	อาจารย์ผู้สอนอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบในขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.45	0.50	มาก	6
2	อาจารย์ผู้สอนมอบหมายงานโดยให้นักศึกษาปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ	4.39	0.49	มาก	7
3	อาจารย์ผู้สอนดูแลเอาใจใส่และปลูกฝังให้นักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบอยู่เสมอ	4.67	0.47	มากที่สุด	3
4	อาจารย์ผู้สอนนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบมาใช้สอน	4.12	0.33	มาก	8
5	อาจารย์ผู้สอนให้คำชมเชยยกย่องนักศึกษาที่มีความประพฤติปฏิบัติดี มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	4.71	0.46	มากที่สุด	2
	รวม	4.47	0.45	มาก	

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น			
		($\bar{X}$)	(S.D)	ระดับ	ลำดับ
	กิจกรรมของสถานศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ				
6	สถานศึกษาเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ โดยการจัดกิจกรรมหลากหลาย	4.49	0.50	มาก	5
7	สถานศึกษาให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเสนอกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ	4.57	0.50	มากที่สุด	4
8	สถานศึกษาให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นด้านความรับผิดชอบของนักศึกษา	4.05	0.22	มาก	9
9	สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบโดยเน้นความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษา	3.96	0.19	มาก	10
10	สถานศึกษาใช้การให้รางวัลเป็นแรงจูงใจให้นักศึกษาสนใจกิจกรรมและประพฤติตามระเบียบมากกว่าใช้การลงโทษ	4.74	0.44	มากที่สุด	1
	รวม	4.36	0.37	มาก	
	รวมทั้งหมด	4.42	0.41	มาก	

ผลการวิเคราะห์การจัดทำระบบการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบควบคู่ไปกับการเรียนการสอน สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีเกวลินบริหารธุรกิจ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 โดยมีรายละเอียดดังนี้

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบควบคู่ไปกับการเรียนการสอน

อาจารย์ผู้สอนให้คำชมเชยยกย่องนักศึกษาที่มีความประพฤติปฏิบัติดี มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 อาจารย์ผู้สอนดูแลเอาใจใส่และปลุกฝังให้นักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบอยู่เสมอ อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 อาจารย์ผู้สอนอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบในขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 อาจารย์ผู้สอนมอบหมายงานโดยให้นักศึกษาปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 และอาจารย์ผู้สอนนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบมาใช้สอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12

กิจกรรมของสถานศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

สถานศึกษาใช้การให้รางวัลเป็นแรงจูงใจให้นักศึกษาสนใจกิจกรรมและประพฤติตามระเบียบมากกว่าใช้การลงโทษ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 สถานศึกษาให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเสนอกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 สถานศึกษาเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ โดยการจัดกิจกรรมหลากหลาย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 สถานศึกษาให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นด้านความรับผิดชอบของนักศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 และสถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบโดยเน้นความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96

ผลการวิจัยการพัฒนาระบบ ผลการวิจัยระบบการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีเกวลินบริหารธุรกิจ ดังต่อไปนี้

แนวทางการพัฒนา ความรับผิดชอบทำให้เป็นคนมีระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความสำเร็จ เป็นผลดีต่อตนเองและสังคม ทำให้ประเทศชาติเจริญ ผู้ที่มีความรับผิดชอบจะต้องรู้ขอบเขตหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติตามหน้าที่ทำให้เกิดผลดีที่สุด โดยไม่ต้องมีใครมาบังคับเพื่อให้งานเสร็จทันเวลา จะก่อให้เกิดความไว้วางใจ ความเชื่อถือจากผู้เกี่ยวข้อง ประโยชน์ของการมีความรับผิดชอบ คือ ทำให้ทำงานได้สำเร็จ เป็นที่เชื่อถือและยอมรับของบุคคลทั่วไป และทำให้ผู้อื่นอยากทำงานร่วมด้วย ความรับผิดชอบแบ่งเป็น

1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การกระทำเกี่ยวกับตัวเองให้เกิดความสำเร็จ ปฏิบัติตนให้เกิดผลดี เช่น ดูแลเอาใจใส่สุขภาพของตนให้ดี ประพฤติตนเป็นคนดีโดยการเชื่อฟังพ่อแม่ครูอาจารย์ ช่วยเหลืองานในบ้าน ปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนให้ประสบความสำเร็จ

2) ความรับผิดชอบต่อครอบครัว คือ ผู้ที่มีความตั้งใจในการช่วยเหลือการทำงานต่างๆ ในครอบครัว ช่วยกันแบ่งเบาภาระต่างๆ ตามกำลังความสามารถ ร่วมแสดงความคิดเห็นเสนอแนวทางที่เป็นประโยชน์ เพิ่มความสงบสุขของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ประสานความเข้าใจอันดีในครอบครัว สร้างความรัก ความเข้าใจอันดี มีความหวังดี เมตตาและมีน้ำใจไมตรีอันดีต่อกัน ช่วยเพิ่มพูนรายได้ให้ครอบครัว ช่วยครอบครัวประหยัดค่าใช้จ่าย

3) ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ ได้แก่ ปฏิบัติตามกฎหมาย รักษาความปลอดภัยของชาติ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักษาศิลปวัฒนธรรมไทยประพฤติตนเป็นพลเมืองดี

ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ของ นักศึกษาอาชีวศึกษาและมีความตั้งใจที่จะศึกษาและพัฒนาระบบคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ เพื่อใช้เป็นแบบในการพัฒนาระบบคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ด้วยการพัฒนาระบบคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษาอาชีวศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

ขั้นตอนในการพัฒนาระบบ ขั้นตอนการพัฒนาระบบคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษามัธยมศึกษา: วิทยาลัยเทคโนโลยีแกลเลียนบริหารธุรกิจ ได้ใช้แนวคิดขั้นตอน การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างระบบการพัฒนาของ ศ.ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ทบทวนความรู้ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 การสำรวจและประเมินความจำเป็นในการพัฒนาโดยทำแผนการวิจัยเชิงสำรวจ

ขั้นที่ 3 การพัฒนารอบแนวคิด

ขั้นที่ 4 การสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 5 พัฒนาระบบพื้นฐานความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากการสำรวจความคิดเห็นของ

ผู้เชี่ยวชาญ การทบทวนเอกสารและผลการวิจัยเชิงสำรวจ

ขั้นที่ 6 ตรวจสอบระบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และทดลองใช้งานชุดพัฒนา

ขั้นที่ 7 สรุปผลการพัฒนาชุดพัฒนา โดยการเขียนรายงานการวิจัยและพัฒนา

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาระบบ แนวคิด ทฤษฎี กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบ (Systems approach) เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดองค์ประกอบและขั้นตอนของระบบ พบว่า การออกแบบระบบการเรียนการสอนควรประกอบด้วยองค์ประกอบที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เพื่อแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของระบบที่แสดงความสัมพันธ์และการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันอย่างเป็นระบบของแต่ละ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง และแสดงการเชื่อมโยงไปสู่ขั้นตอนของแบบจำลองระบบได้ ซึ่งองค์ประกอบ ระบบ การเรียนการสอนควรประกอบด้วย ระบบเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่ใช้ในการวางแผนและ ดำเนินการต่างๆ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้ วิธีการระบบมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ข้อมูลวัตถุดิบ (Input)
2. กระบวนการ (Process)
3. ผลผลิต (Output)
4. การตรวจผลย้อนกลับ (Feedback)

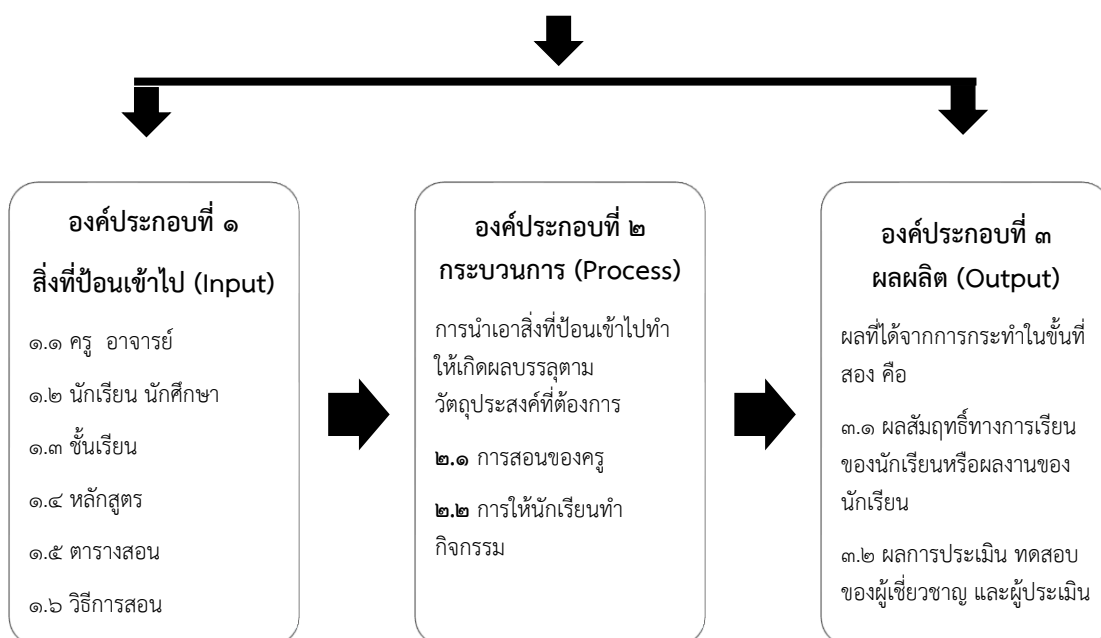
องค์ประกอบระบบการพัฒนา องค์ประกอบระบบพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีแกลเลียนบริหารธุรกิจ จะประกอบด้วย 3 ส่วน โดยแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 สิ่งที่ป้อนเข้าไป (Input) หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการหรือโครงการต่างๆ เช่น ในระบบการเรียนการสอนในชั้นเรียน อาจได้แก่ ครู นักเรียน ชั้นเรียน หลักสูตร ตารางสอน วิธีการสอน เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการหรือการดำเนินงาน (Process) หมายถึง การนำเอาสิ่งที่ป้อนเข้าไป มาจัดกระทำให้เกิดผลบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เช่น การสอนของครู หรือการให้นักเรียนทำกิจกรรม เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิตหรือการประเมินผล (Output) หมายถึง ผลที่ได้จากการกระทำในขั้นที่สอง ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหรือผลงานของนักเรียน เป็นต้น

ระบบการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง:
กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีแกลเลียนบริหารธุรกิจ

คู่มือในการใช้ระบบ

กระบวนการจัดทำระบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทและปัจจัยนำเข้าของระบบและตรงกับความต้องการ โดยมีกระบวนการจัดทำระบบเกี่ยวข้อง ผลการสังเคราะห์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ชุดพัฒนาระบบที่ 1 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อที่สำหรับนักศึกษา

ควบคู่ไปกับการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อที่สำหรับนักศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการปฏิบัติ	ผลผลิตที่ได้	วัน/เดือน/ปี	สถานที่	ค่าใช้จ่าย	ผู้ปฏิบัติ
ขั้นเตรียมงาน (PLAN) ประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนดำเนินงาน สำรวจวัสดุอุปกรณ์ในการจัดอบรม การพัฒนา การพัฒนาระบบ จัดรายละเอียดอบรมการพัฒนา ระบบเสนองานเพื่อขออนุมัติ	ชุดอบรมพัฒนา ระบบ	19 มกราคม 2565	วิทยาลัยเทคโนโลยี เกวลิ้นบริหารธุรกิจ	-	อาจารย์ ผู้สอน
ขั้นดำเนินการ (DO) จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ตามกำหนด ระยะเวลา จัดทำหนังสือขออนุญาต อาจารย์ผู้สอน ดำเนินการอบรม	- วัสดุ - อุปกรณ์ - หนังสือ ขออนุญาต	19 ธ.ค.65 - 27 ม.ค.66	วิทยาลัยเทคโนโลยี เกวลิ้นบริหารธุรกิจ	2,000	อาจารย์ ผู้สอน
ขั้นตรวจสอบ (CHECK) ตรวจสอบความเรียบร้อยของวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ตรวจเช็คยอดนักศึกษาที่เข้าร่วม การอบรม และหลังดำเนินการอบรมแล้วเสร็จ	นักศึกษาที่มี คุณธรรม จริยธรรมด้าน ความรับผิดชอบต่อที่ ที่ดี	19 ธ.ค.65 - 27 ม.ค.66	วิทยาลัยเทคโนโลยี เกวลิ้นบริหารธุรกิจ		อาจารย์ ผู้สอน
ขั้นรายงาน (ACTION) จัดทำเอกสารสรุปผลการ ดำเนินงานเป็นรูปเล่มเสนอต่อ คณะกรรมการตามลำดับขั้น	เอกสารสรุป ผลการ ดำเนินงาน	25-27 มกราคม 2566	วิทยาลัยเทคโนโลยี เกวลิ้นบริหารธุรกิจ		อาจารย์ ผู้สอน

การติดตามและประเมินผล

ที่	ตัวชี้วัดความสำเร็จของแต่ละกิจกรรม	วิธีการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้
1	ผลผลิต (Outputs) นักศึกษามีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมด้านความ รับผิดชอบที่เหมาะสม นักศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ถูกต้อง นักศึกษามีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมาก ขึ้น	การสังเกต พฤติกรรมระหว่าง การดำเนินกิจกรรม	-
2	ผลลัพธ์ (Outcome) นักศึกษาให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นด้าน ความรับผิดชอบต่อ	การเข้าร่วม กิจกรรม	การเข้าร่วม กิจกรรม

ชุดพัฒนาระบบที่ 2 กิจกรรมของสถานศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักศึกษา

- วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม
2. เพื่อให้นักศึกษามีการหลักคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่น
3. นักศึกษาให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการปฏิบัติ	ผลผลิตที่ได้	วัน/เดือน/ปี	สถานที่	ค่าใช้จ่าย	ผู้ปฏิบัติ
ขั้นเตรียมงาน (PLAN) ประชุมเสนอกิจกรรมผู้บริหารและผู้ที่ เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนดำเนินงาน กิจกรรม สำรวจวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม การพัฒนาระบบ จัดรายละเอียดกิจกรรมการพัฒนา ระบบเสนองานเพื่อขออนุมัติ	แผนดำเนินงาน กิจกรรม	19 มกราคม 2565	วิทยาลัย เทคโนโลยีเก วลินบริหารธุรกิจ	-	อาจารย์ ผู้สอน
ขั้นดำเนินการ (DO) จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ตามกำหนด ระยะเวลา	- วัสดุ - อุปกรณ์	19 ธ.ค.65 -		5,000	อาจารย์ ผู้สอน

ขั้นตอนการปฏิบัติ	ผลผลิตที่ได้	วัน/เดือน/ปี	สถานที่	ค่าใช้จ่าย	ผู้ปฏิบัติ
จัดทำหนังสือขออนุญาตผู้บริหาร สถานศึกษา ดำเนินการกิจกรรม	- หนังสือ ขออนุญาต	27 ม.ค.66	วิทยาลัย เทคโนโลยีเก วลินบริหารธุรกิจ		
ขั้นตรวจสอบ (CHECK) ตรวจสอบความเรียบร้อยของวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ตรวจเช็คยอดนักศึกษาที่เข้าร่วม กิจกรรม	นักศึกษาที่มี คุณธรรม จริยธรรม ด้านความ รับผิดชอบที่ดี	19 ธ.ค.65 - 27 ม.ค.66	วิทยาลัย เทคโนโลยีเก วลินบริหารธุรกิจ		อาจารย์ ผู้สอน
ขั้นรายงาน (ACTION) จัดทำเอกสารสรุปผลการดำเนินงาน เป็นรูปเล่มเสนอต่อคณะกรรมการ ตามลำดับขั้น	เอกสารสรุป ผลการดำเนินงาน	25-27 มกราคม 2566	วิทยาลัย เทคโนโลยีเก วลินบริหารธุรกิจ		อาจารย์ ผู้สอน

การติดตามและประเมินผล

ที่	ตัวชี้วัดความสำเร็จของแต่ละกิจกรรม	วิธีการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้
1	ผลผลิต (Outputs) นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมคุณธรรมและจริยธรรมด้านความ รับผิดชอบ นักศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมคุณธรรมและจริยธรรมด้านความ รับผิดชอบเป็นอย่างดี นักศึกษามีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อมากขึ้น	การสังเกตพฤติกรรม ระหว่างการทำ กิจกรรม	-
2	ผลลัพธ์ (Outcome) นักศึกษาให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่เน้นด้านความรับผิดชอบต่อ	การเข้าร่วมกิจกรรม	การเข้าร่วม กิจกรรม

5. องค์ความรู้ที่ได้รับจากบทความ

ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าการให้องค์ความรู้เพื่อก่อให้เกิดการยึดในหลักธรรม สามารถนำพาชีวิตประสบ
ความสุข และความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและการทำงานได้ ซึ่งมีหลักธรรมที่ควรนำไปปฏิบัติใช้ ก็คือหลัก
พรวาสนธรรม 4 ประการ คือ สัจจะ ทมะ ขันติและจาคะ ซึ่งเป็นหลักธรรมคำสอนของพระบรมศาสดาสัมมาสัม
พุทธเจ้า คุณธรรมสี่ประการนี้เป็นหลักธรรมที่ดี ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝัง และบำรุงให้เจริญงอกงาม จะช่วย
ให้ประเทศชาติบังเกิดความสุขความร่มเย็น คุณธรรมสี่ ก็คือข้อปฏิบัติธรรมโดยตรง ของคุณผู้สัจจะทั้งหลาย ของผู้

ครองเรือนทั้งหลาย รวมถึงผู้บริหารองค์กร สมาชิกในองค์กรทุกๆ คน ที่เรียกว่า “ฆราวาสธรรม 4 ประการ” (เกสรา ศักดิ์มณีวงศา, 2561)

การประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอน การพัฒนาระบบคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีแกลเลียนบริหารธุรกิจ โดยเฉพาะนักศึกษาที่มีหน้าที่ในสังคม ย่อมมีผลต่อส่วนรวม ผลของการกระทำของบุคคลกลุ่มนี้ควรมีคุณธรรมจริยธรรมมากกว่าคนทั่วไป ดังตัวอย่างเช่น การเห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน การมีศีลธรรมประจำใจ การเคารพกติกาของสังคม ต้องมีความยุติธรรม ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ต้องมีความรับผิดชอบและการประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ซึ่งดังที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อความเจริญ

6. สรุปผลของบทความ

ผลของระบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีแกลเลียนบริหารธุรกิจ ข้อมูลทั่วไปส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง อายุ 17 ปี ระดับชั้น ปวช. 3 สาขาวิชาการตลาด มีผลการเรียนอยู่ในช่วง 3.01–3.50

การพัฒนาระบบคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบที่มีต่อตนเอง สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีแกลเลียนบริหารธุรกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 โดยนักศึกษามีความขยันและตั้งใจเรียนหนังสือ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72

การพัฒนาระบบคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัว สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีแกลเลียนบริหารธุรกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 โดยนักศึกษารู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบต่อครอบครัว อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70

การพัฒนาระบบคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีแกลเลียนบริหารธุรกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 โดยประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับขนบธรรมเนียมของสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78

การประเมินความต้องการเกี่ยวกับระบบการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีแกลเลียนบริหารธุรกิจ ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 โดยนักศึกษามีความพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จตามเป้าหมาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 รองลงมาคือ นักศึกษาพร้อมช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นร้องขอหรือเห็นว่าการความช่วยเหลือ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77

ผลการวิจัยระบบการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบควบคู่ไปกับการเรียนการสอน สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาภาคกลาง: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีแกลเลียนบริหารธุรกิจ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ดังนี้

1. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบควบคู่ไปกับการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนให้คำชมเชยยกย่องนักศึกษาที่มีความประพฤติปฏิบัติดี มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 อาจารย์ผู้สอนดูแลเอาใจใส่และปลูกฝังให้นักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบอยู่เสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 อาจารย์ผู้สอนอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบในขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45

2. กิจกรรมของสถานศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสถานศึกษาใช้การให้รางวัลเป็นแรงจูงใจให้นักศึกษาสนใจกิจกรรมและประพฤติตามระเบียบมากกว่าใช้การลงโทษ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 สถานศึกษาให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเสนอกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 สถานศึกษานำการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ โดยการจัดกิจกรรมหลากหลาย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49

7. เอกสารอ้างอิง

เกสรดา ศักดิ์มณีวงศา. (2561). *การเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ : ดีลอยท์ ทัช โธมัส. ติศนา แคมณี. (2562). *ศาสตร์การสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2554). *พุทธธรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหธรรมมิก จำกัด. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*, กระทรวง ศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

ไตรยางค์กับการสอนสังคมศึกษาแบบบูรณาการ

TRIED INSTRUCTIONAL INTEGRATION FOR TEACHING SOCIAL STUDIES

พระมหาจงรักษ์ อาทิตตเมธี (ภูษิต)¹

นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

Phramaha Jongrak (Phuphit)¹

Ph.d Student for Department Teaching Social Studies, Faculty of Education¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹

E-mail: rak26.275@gmail.com.¹

บทคัดย่อ

การศึกษาคือขุมทรัพย์ คือเข็มทิศที่นำระยะทางแห่งการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เป็นเครื่องมือคือสมบัติที่ติดตัวเฉพาะบุคคลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และมีความจำเป็นต่อมวลมนุษยทุกยุคสมัย เพราะการศึกษาเป็นเหตุปัจจัยที่จะทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นปกติสุขในท่ามกลางกระแสโลกปัจจุบันที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และไม่มีสังคมไหนที่ปฏิเสธได้ว่า การศึกษาเป็นสิ่งที่ไม่ดี

คำสำคัญ: ไตรยางค์, สังคมศึกษา, บูรณาการ.

Abstract

Education is the treasure with in person. It means compass short cut for all life style. So that, education is individual treasure for each important person the necessary for all human being with timeless. Because of education is course of factor which push all human being to be happiness until nowadays. Therefore, no any society deny as badly from education.

Keywords: Tried Instructional, Teaching Social Studies, Integration.

1. บทนำ

ประเทศไทย ได้กำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 โดยกำหนด วิสัยทัศน์ (Vision) เพื่อรองรับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ ไวว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” และมุ่งพัฒนาทรัพยากรบุคคลของ ชาติให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่

21 คือ 3R & 8C กล่าวคือ 3R ได้แก่ Reading: อานออก (W) Riting: เขียนได้ (A) Rithmatic: มีทักษะในการคำนวณ 8C ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving: มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแก้ไข ปัญหาได้, Creativity and Innovation: คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม, Collaboration Teamwork and Leadership: ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ, Communication Information and Media Literacy: ทักษะในการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ, Cross-cultural Understanding: ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม, Computing and ICT Literacy: ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี, Career and Learning Skills: ทักษะทางอาชีพ และการเรียนรู้, Compassion: มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ 21 นี้ มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหา ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ในโลกนี้ มีความแตกต่าง และซับซ้อน นับว่า เป็นโจทย์ที่จะต้องใช้ทักษะและความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย การที่จะใช้ศาสตร์แขนงเดียวอาจจะไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ จึงต้องอาศัยการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้ามาไว้ด้วยกัน ดังนั้นบทบาทและจิตวิญญาณของความเป็นครู จึงมีความจำเป็นที่จะต้องบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นหน่วยการเรียนรู้แบบสหวิทยาการศึกษา เชื่อมโยงกับแนวคิดแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เห็นชัดเจนในเนื้อหาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้เรียน และความเป็นไปของโลกในยุคปัจจุบัน เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเชิงบูรณาการให้ปรับตัวได้ทันยุคสมัย

2. ความหมายของไตรยางค์กับการสอนสังคมศึกษา

ไตรยางค์กับการสอนสังคมศึกษา หมายถึง กระบวนการสอนสังคมศึกษา ที่ประกอบด้วยหลักกระบวนการที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ทางการศึกษาด้านสังคมศึกษาว่าจะศึกษาอะไร เมื่อไหร่ที่ไหน และอย่างไร 2) การจัดการประสบการณ์จากการเรียนรู้ในสายสังคมศึกษาว่ามีเป้าหมายและทิศทางอย่างไร ในระยะเวลาจากไหนถึงไหน 3) การประเมินผล ซึ่งแน่นอนที่สุดว่าส่งผลต่อสังคมปฐมนุญและสังคมทุติยภูมิมากน้อยเพียงใด เป็นต้น

การสอนสังคมศึกษามีเทคนิควิธีการในการบูรณาการได้หลายแนวทาง เช่น และการเล่านิทาน ประกอบในการสอนสังคมศึกษา การตัวอย่างประกอบคำอธิบาย และการเล่านิทานประกอบการสอน ช่วยให้เข้าใจความหมายได้ง่ายและชัดเจน ช่วยให้จำแนกง่าย เห็นจริง และเกิดความเพลิดเพลิน ทำให้การเรียนการสอนมีรสชาติยิ่งขึ้น เช่น เมื่อจะอธิบายให้เห็นว่า คนมีความปรารถนาดี อยากช่วยทำประโยชน์ แต่หากขาดปัญญา อาจกลับทำลายประโยชน์เสียก็ได้ ก็เล่านิทานชาดก เรื่อง ลิงเผ่าสวน (ชา.อ. (ไทย) 2/23) หรือ คนขายเหล้า (ชา.อ. (ไทย) 2/23) เป็นต้น พระพุทธเจ้า ทรงใช้อุทาหรณ์และนิทานประกอบการสอนมากมายเพียงใด

จะเห็นได้จากการที่ในคัมภีร์ต่าง ๆ มีอุทาหรณ์และนิทานปรากฏอยู่ทั่วไป เฉพาะคัมภีร์ชาดกอย่างเดียว ก็มีนิทานชาดกถึง 547 เรื่อง

การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา คำอุปมาช่วยให้เรื่องที่ลึกซึ้งเข้าใจยาก ปรากฏความหมายเด่นชัดออกมา และเข้าใจง่ายขึ้น โดยเฉพาะมักใช้ในการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม เปรียบให้เห็นชัดด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือแม้เปรียบเรื่องที่เป็นรูปธรรมด้วยอุปมาแบบรูปธรรม ก็ช่วยให้ความหนักแน่นเข้า เช่น

“ภูเขาศิลาล้วน เป็นแห่งทิบ ย่อมไม่หวั่นไหวด้วยแรงลม ฉันทิ บัณฑิตทั้งหลาย ย่อมไม่หวั่นไหวเพราะค่านินทาและสรรเสริญ ฉันทัน” (ขุ.ธ. (ไทย) 25/16)

“คนผู้เรียนรู้น้อย ย่อมแกล้งเหมือนโคถึก เนื้อของเขาเจริญขึ้น แต่ปัญญาหาเจริญไม่” (ส.ม. (ไทย) 19/516)

“เมื่อพระอาทิตย์จะอุทัย ย่อมมีแสงเงินแสงทองปรากฏขึ้นเป็นนิมิตมาก่อน ฉันทิ ความมีกัลยาณมิตรย่อมเป็นเบื้องต้น เป็นนิมิตหมายแห่งการบังเกิดขึ้นโพชนงค์ 7 ฉันทัน” (ขุ.ธ. (ไทย) 25/21)

พุทธวิธีการสอนสังคมแบบการใช้อุปมานี้ น่าจะเป็นกลวิธีประกอบการสอนที่พระพุทธองค์ทรงใช้มากที่สุด มากกว่ากลวิธีอื่นใด

การใช้อุปการณการสอน ในสมัยพุทธกาล ย่อมไม่มีอุปการณการสอนชนิดใดต่าง ๆ ที่จัดทำขึ้นไว้เพื่อการสอนโดยเฉพาะเหมือนสมัยปัจจุบัน เพราะยังไม่มีการจัดการศึกษาเป็นระบบขึ้นอย่างกว้างขวาง หากจะใช้อุปการณบ้าง ก็คงต้องอาศัยวัตถุสิ่งของที่มีในธรรมชาติ หรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ผู้คนใช้กันอยู่

อีกประการหนึ่ง คำสอนของพระพุทธเจ้าที่มีบันทึกไว้ก็เป็นคำสอนที่ตรัสแก่ผู้ใหญ่ และเป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักธรรม ทั้งสอนเคลื่อนที่ไปในดินแดนแคว้นต่าง ๆ อย่างอิสระ ชนิดที่ผู้สอนไม่มีทรัพย์สินติดตัวด้วยเหตุนี้ ความจำเป็นที่จะใช้อุปการณจึงมีน้อยและโอกาสที่จะอาศัยอุปการณก็เป็นไปได้ยาก นอกจากนั้นการใช้ข้ออุปมาต่าง ๆ ก็สะดวกกว่า และให้ความเข้าใจชัดเจนอยู่แล้ว แม้เมื่อใช้ของจริงเป็นอุปการณก็มักใช้ในแง่อุปมาอีกนั่นเอง จึงปรากฏว่าคำสอนในแง่อุปมามีมากมาย แต่ไม่ค่อยปรากฏการใช้อุปการณการสอนมากนัก

อย่างไรก็ดี มีตัวอย่างการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้อุปการณการสอนเหมือนกัน โดยทรงใช้เครื่องมือที่มีอยู่ในกรณีสอนผู้เรียนที่อายุน้อย ๆ ซึ่งเข้าใจจากวัตถุได้ง่ายกว่านามธรรม จึงปรากฏเรื่องที่พระองค์ทรงสอนสามเณรราหุล เมื่ออายุ 7 ขวบว่า

วันหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จมา ณ ที่อยู่ของสามเณรราหุล สามเณรมองเห็นแล้วก็ปูลาดอาสนะและจัดน้ำล้างพระบาทไว้ พระผู้มีพระภาคล้างพระบาทแล้วทรงเหลือน้ำไว้ในภาชนะหนึ่ง เมื่อสามเณรถวายบังคมนั่งเรียบร้อยแล้ว

พระองค์ตรัสถามว่า “ราหุล เธอเห็นน้ำเหลืออยู่หน่อยหนึ่งในภาชนะนี้หรือไม่” สามเณรราหุลทูลว่า เห็น จึงตรัสว่า “คนที่พูดเท็จทั้งที่รู้อยู่ ก็มีคุณธรรมของสมณะเหลืออยู่น้อยเหมือนกัน”

เสร็จแล้ว ทรงเทน้ำนั้นเสีย ตรัสถามว่า เธอเห็นเราเทน้ำหน่อยหนึ่งนั้นทิ้งไปแล้วไหม” สามเณรทูลว่า เห็น ตรัสว่า “คนที่ไม่มีความละอายในการกล่าวเท็จทั้งที่รู้อยู่ ก็เป็นผู้ที่คุณธรรมของสมณะออกทิ้งเสีย เหมือนอย่างนั้น”

แล้วทรงคว่ำภาชนะลง ตรัสถามว่า “เธอเห็นภาชนะนี้คว่ำลงแล้วไหม” สามเณรทูลว่า เห็น ตรัสว่า “คนที่ไม่มีความละอายในการพูดเท็จทั้งที่รู้อยู่ คุณธรรมของสมณะของเขาก็ชื่อว่าคว่ำไปแล้ว เหมือนอย่างนั้น”

แล้วทรงหงายภาชนะขึ้น ตรัสถามว่า “เธอเห็นภาชนะนี้ว่างเปล่าไหม” สามเณรทูลว่า เห็น จึงตรัสว่า “คนที่ไม่มีความละอายในการพูดเท็จ ทั้งที่รู้อยู่ คุณธรรมของสมณะของเขาก็ว่างเปล่า เหมือนน้ำอย่างนั้น”

ตรัสถามว่า “ราหุล แวนมีประโยชน์อย่างไร?”

ทูลตอบว่า “มีประโยชน์สำหรับส่องดู พระเจ้าข้า”

ตรัสว่า “อันนั้นเหมือนกัน ราหุล บุคคลควรพิจารณาเสียก่อน จึงทำกรรมด้วยกาย วาจา และใจ” (จุฬารัตน์โลวาทสูตร, ม.ม. (ไทย) 13/125-129)

ในการสอนสามเณรนี้ บางทีก็ทรงใช้วิธีทายปัญหา ซึ่งคงจะช่วยให้เกิดความรู้สึกรักสนุกสำหรับเด็ก อย่างเรื่องสอนธรรมยาก ๆ ด้วยสามเณรปัญหาว่า “อะไรเอ๋ย มีอย่างเดียว, อะไรเอ๋ย มีสองอย่าง, อะไรเอ๋ย มีสามอย่าง” ฯลฯ (ขุ.ขุ. (ไทย) 25/4)

3. การเล่นคำภาษาและใช้สำนวนในความหมายใหม่ในการสอนสังคมศึกษา

การทำเป็นตัวอย่าง เป็นการบริหารวิธีการสอนสังคมศึกษาที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะในทางจริยธรรม คือการทำเป็นตัวอย่าง ซึ่งเป็นการสอนแบบไม่ต้องกล่าวสอน เป็นทำนองการสาธิตให้ดู แต่ที่พระพุทธเจ้าทรงกระทำนั้นเป็นไปในรูปทรงเป็นผู้นำที่ดี การสอนโดยทำเป็นตัวอย่าง ก็คือพระจริยาวัตรอันดีงามที่เป็นอยู่ปกติของตนเอง แต่ที่ทรงปฏิบัติเป็นเรื่องราวเฉพาะก็มี เช่น

คราวหนึ่ง พระพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระอานนท์ตามเสด็จ ขณะเสด็จไปตามเสนาสนะที่อยู่ของพระสงฆ์ ได้ทอดพระเนตรเห็นพระภิกษุรูปหนึ่ง อาพาธเป็นไข้ท้องร่วง นอนจมกองมูลและคูของตน ไม่มีผู้พยาบาลดูแล จึงเสด็จเข้าไปหา จัดการทำความสะอาด ให้นอนโดยเรียบร้อย เสร็จแล้วจึงทรงประชุมสงฆ์ ทรงสอบถามเรื่องนั้น และตรัสตอนหนึ่งว่า

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่มีมารดา ไม่มีบิดา ผู้ใดเล่าจะพยาบาลพวกเธอ ถ้าพวกเธอไม่พยาบาลกันเอง ใครเล่าจักพยาบาล ผู้ใดจะพึงอุปัฏฐากเรา ขอให้ผู้นั้นพยาบาลภิกษุอาพาธเถิด” (วินย. (ไทย) 5/166)

การเล่นภาษา เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่ เป็นเรื่องราวของความสามารถในการใช้ภาษาผสมกับปฏิภาณ ข้อนี้นี้เป็นการแสดงพุทธวิธีการบริหารให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถของพระพุทธเจ้าที่ทรงมีรอบไปทุกด้าน เมื่อผู้ใดทูลถามมาเป็นคำร้อยกรอง พระองค์ก็ทรงตอบเป็นคำร้อยกรองไปทันที ท่านองกลอนสด บาทีเขาทูลถามหรือกล่าวข้อความโดยใช้คำที่มีความหมายไปในทางไม่ดั่งงาม พระองค์ก็ตรัสตอบไปด้วยคำพูดเดียวกันนั่นเอง แต่เป็นคำพูดในความหมายที่ต่างออกไปเป็นฝ่ายดั่งงาม คำสนทนาได้ตอบแบบนี้ มีรสอยู่แต่ในภาษาเดิม แปรออกสู่ภาษาอื่นย่อมเสียรสเสียความหมาย ยกตัวอย่างให้เห็นง่าย ๆ เช่น ในภาษาไทยว่า “ปากกาหัก” “พินตาตักน้ำ” อาจใช้ในความหมายต่างกันได้ในภาษาไทย แต่เมื่อแปลเป็นภาษาอื่นย่อมเสียรส

บางครั้งผู้มาเฝ้าปรึกษาพระองค์ ด้วยคำพูดต่าง ๆ ที่รุนแรงยิ่ง พระองค์ก็ทรงยอมรับคำปรึกษาเหล่านั้นนั้นทั้งหมด แล้วทรงแปลความหมาย อธิบายเสียใหม่ให้เป็นเรื่องที่ดั่งงาม เช่น กรณีของเวรัญชพราหมณ์ (วินย. (ไทย) 1/2; อง.อุฎฺฐก. 23/101) วินย. และสีเสนาบดีผู้รับแผนมาจากนิครนถนาฏบุตร (วินย. (ไทย) 5/78; อง.อุฎฺฐก. 23/102) เป็นต้น

แม้ในด้านการสอนหลักธรรมทั่วไป พระองค์ก็ทรงรับเอาคำศัพท์ที่มีใช้อยู่แต่เดิมในลัทธิศาสนาเก่ามาใช้ แต่ทรงกำหนดความหมายใหม่ ซึ่งเป็นวิธีการช่วยให้ผู้ฟังหันมาสนใจ และกำหนดสอนได้ง่าย เพียงแต่มาทำความเข้าใจเสียใหม่เท่านั้น และเป็นการช่วยให้มีการพิจารณาเปรียบเทียบไปในตัวด้วยว่า อย่างไหนถูกอย่างไหนผิดอย่างไร จึงเห็นได้ว่า คำว่า พรหม พราหมณ์ อริยะ ยัญ ตบะ ไปบูชายัญ ฯลฯ ซึ่งเป็นคำสอนในลัทธิศาสนาเดิม ก็มีใช้ในพระพุทธศาสนาด้วยทั้งสิ้น แต่มีความหมายต่างออกไปเป็นอย่างใหม่

อุบายเลือกคนและการปฏิบัติรายบุคคล การเลือกคน เป็นพุทธวิธีการบริหารการสอนสังคมศึกษา และเป็นอุบายสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในการประกาศธรรมของพระพุทธเจ้า เริ่มแต่ระยะแรกประดิษฐ์ฐานพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่าพระพุทธเจ้าทรงดำเนินพุทธกิจด้วยพระพุทธานุบายอย่างที่เราเรียกว่าการวางแผนที่ได้ผลยิ่ง ทรงพิจารณาว่าเมื่อจะเข้าไปประกาศพระศาสนาในถิ่นใดถิ่นหนึ่ง ควรไปโปรดใครก่อน

เมื่อตรัสรู้ใหม่ ๆ ได้เสด็จไปโปรดเบญจวัคคีย์ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดพระองค์ เมื่อครั้งออกแสวงหาธรรมก่อนข้อนี้พิจารณาได้ทั้งในแง่ที่เบญจวัคคีย์เป็นผู้ใฝ่ธรรม มีอุปนิสัยอยู่แล้ว หรือในแง่ที่เป็นผู้เคยมีอุปการะกันมา หรือในแง่ที่ว่าเป็นการสร้าง ความมั่นใจ ทำให้ผู้เคยเกี่ยวข้องหมดความคลางแคลงในพระองค์ ตัดปัญหาในการที่ท่านเหล่านั้นอาจไปสร้างให้เกิดความคลางแคลงใจขึ้นแก่ผู้อื่นต่อไปด้วย ครั้นเสร็จจากสั่งสอนเบญจวัคคีย์แล้วก็ได้โปรดยสะกุมาร พร้อมทั้งเศรษฐีผู้เป็นบิดาและญาติมิตร และเมื่อจะเสด็จเข้าแคว้นมคธ พระองค์ก็เสด็จไปโปรดขุณฺโณ ๓ พี่น้อง พร้อมทั้งบริวารทั้งพัน เริ่มด้วยขุณฺโณคนพี่ใหญ่เสียก่อน แล้วนำขุณฺโณเหล่านี้ผู้กลายเป็นสาวกแล้ว เข้าสู่นครราชคฤห์ ประกาศธรรม ณ พระนครนั้น ได้ราชาเป็นสาวก เป็นอันว่าพอเริ่มต้นประกาศพระศาสนา ก็ได้ทั้งนักบวชผู้ใหญ่ เศรษฐี และราชา ซึ่งเป็นคนชั้นสูงในสมัยนั้นเป็นสาวก เป็นการทำให้ทางเสด็จเผยแผ่ให้ปลอดภัยต่อไป

ในการทรงสั่งสอนคนแต่ละถิ่น หรือแต่ละหมู่คณะ ก็มักทรงเริ่มต้นที่บุคคลผู้เป็นประมุข เช่น พระมหากษัตริย์ หรือหัวหน้าของชนหมู่นั้น ๆ ทำให้การประกาศพระศาสนาได้ผลดีและรวดเร็ว และเป็นการยืนยันพระปรีชาสามารถของพระองค์ด้วย

ในการบำเพ็ญพุทธกิจประจำวัน พระองค์ก็ทรงสอดส่องพิจารณาบุคคลผู้ควรโปรดในวันนั้นแต่ละเวลา จนรู้สาวแล้วเสด็จไปโปรดในเวลาเช้า เป็นการให้ความสนพระทัยสงเคราะห์บุคคลเป็นราย ๆ ซึ่งให้ผลดีในการสอนยิ่งกว่าการสอนแบบสาด ๆ ไป และแม้เมื่อแสดงธรรมในที่ประชุม ก็ทรงกำหนดบุคคลที่ควรเอาพระทัยใส่เป็นพิเศษในคราวนั้น ๆ ไปด้วย กับทั้งแสดงธรรมโดยวิธีการที่จะทำให้ทุกคนในที่ประชุมได้รับผลประโยชน์ไปอย่างเป็นที่น่าพอใจ ให้เกิดความรู้สึกแก่ทุกคนว่า พระพุทธเจ้าตรัสอยู่กับตน ดังกล่าวมาแล้ว

5. การรู้จักจังหวะโอกาสและยืดหยุ่นในการใช้วิธีการสอนสังคมศึกษา

การรู้จักจังหวะและโอกาส ผู้สอนต้องรู้จักใช้จังหวะและโอกาสให้เป็นประโยชน์ เมื่อยังไม่ถึงจังหวะไม่เป็นโอกาส เช่น ผู้เรียนยังไม่พร้อม ยังไม่เกิดปรีชาญาณหรืออินทรีย์ ก็ต้องมีความอดทน ไม่ชิงหักหาญหรือตึงตังทำ แต่ก็ต้องตื่นตัวอยู่เสมอ เมื่อถึงจังหวะหรือเป็นโอกาส ก็ต้องมีความฉับไวที่จะจับมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ไม่ปล่อยให้ผ่านเลยไปเสียเปล่า แม้ในการเผยแผ่ศาสนาแก่คนส่วนใหญ่ พระพุทธเจ้าก็ทรงปฏิบัติตามจังหวะและโอกาสด้วย เช่น

ในระยะแรกประกาศพระศาสนา ณ วัน มาฆบูชา มี หลังตรัสรู้ 1 ปี เมื่อประทับอยู่ ณ เวฬุวัน พระสงฆ์สาวกมาชุมนุมพร้อมกัน ณ ที่นั้น และเป็นโอกาสเหมาะ พระพุทธเจ้า ก็ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์สำหรับเป็นหลักยึดถือร่วมกันของสงฆ์ ที่จะแยกย้ายกันไปบำเพ็ญศาสนกิจ

เมื่อคราวนิครนถนาฏบุตรสิ้นชีวิต เกิดความแตกแยกในหมู่นิครนถ์ พระสารีบุตรถือเหตุการณ์นั้นเป็นอย่าง ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการร่ายกรองธรรมวินัย ชักชวนพระสงฆ์ให้พร้อมใจกันทำสังคายนา และท่านได้ทำสังคายนาเป็นตัวอย่าง โดยแสดงสังคีสสูตรไว้ (วินย. (ไทย) 5/78; ดุราละเยียดโน, อภ.อภ. (ไทย) 23/102)

ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ ถ้าผู้สอนอย่างไม่มีอัตรา ตัดตันทา มานะ ทิฐิ เสียให้น้อยที่สุด ก็จะมุ่งไปยังผลสำเร็จในการเรียนรู้เป็นสำคัญ สุดแต่จะใช้กลวิธีใดให้การสอนได้ผลดีที่สุด ก็จะทำในทางนั้น ไม่กลัวว่าจะเสียเกียรติ ไม่กลัวว่าจะถูกรู้สึกว่าแพ่ บางคราวเมื่อสมควรก็ต้องยอมให้ผู้เรียน รู้สึกตัวว่าเขาเก่ง บางคราวสมควรชมก็ชม บางคราวสมควรโอนอ่อนผ่อนตาม ก็ยอมตาม สมควรขัดก็ขัด สมควรคล้อยก็คล้อย สมควรปลอบก็ปลอบ มีพุทธพจน์ว่า

“เราย่อมฝึกคนด้วยวิธีละมุนละไมบ้าง ด้วยวิธีรุนแรงบ้าง ด้วยวิธีที่ทั้งอ่อนละมุนละไม และทั้งรุนแรงปนกันไปบ้าง” (อง.จตุกก. (ไทย) 21/111)

คนบางคนจะให้เขายอมได้ด้วยวิธีการที่ยอมให้เขารู้สึกว่าตัวเขามีเกียรติหรือเก่ง หรือได้สมใจก่อน ผู้สอนจับจุดได้ก็ใช้วิธีสนองความต้องการ แล้วดึงเข้าสู่ที่หมายได้ตามประสงค์ เช่น คราวที่เวรัญชาพราหมณ์ บริภาษพระพุทธเจ้า พระองค์ก็ทรงรับสมอ้างตามคำบริภาษนั้นให้สมพราหมณ์ แล้วจึงค่อยชี้แจงแก้ไข ให้เขาเลื่อมใสพระองค์ภายหลัง เช่น

เมื่อเผชิญอาฬวกะยักษ์ผู้ดุร้าย พระองค์เสด็จเข้าไปในที่อยู่ของอาฬวกะ อาฬวกะสั่งพระองค์ให้เสด็จออกไป พระองค์ก็เสด็จออกตามสั่ง อาฬวกะสั่งพระองค์ให้เสด็จเข้าไปอีก พระองค์ก็เสด็จเข้าไปอีก อาฬวกะสั่งพระองค์ให้เสด็จเข้าออกอย่างนี้ ซึ่งพระองค์ก็ทรงปฏิบัติตามอย่างว่าง่ายถึง 3 วาระ ให้เขารู้สึกสนใจในอำนาจของตนก่อน ต่อจากนั้น จึงทรงเปลี่ยนกลวิธีและก็ได้โปรดอาฬวกะลงเป็นสาวกสำเร็จ (ขุ.สุ. (ไทย) 25/310)

อีกตัวอย่างหนึ่ง พราหมณ์คนหนึ่งเป็นคนมีมานะ นิสัยแข็งกระด้าง ไม่ไหว้แม่แต่มารดา บิดา อาจารย์ และพี่ชาย วันหนึ่งขณะพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงธรรมอยู่ในที่ประชุม เขาคิดว่าจะลองเข้าไปเฝ้า

“ถ้าพระสมณโคดม ตรัสกะเรา เราก็จะพูดกับท่าน ถ้าพระสมณโคดมไม่ตรัสกะเรา เราก็จะไม่พูดด้วยกับท่าน”

แล้วเข้าไปยืนอยู่ข้างหนึ่ง พระผู้มีพระภาคก็ทรงเฉยเสีย ไม่ตรัสด้วย พราหมณ์ทำท่าจะกลับออกไป โดยคิดว่า

“พระสมณโคดมองค์นี้ไม่มีความรู้อะไร”

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าทราบความในใจของเขาอยู่ ถึงตอนนี้จึงตรัสคาถาว่า

“พราหมณ์เอ๋ย ความถือตัวไม่ช่วยให้ใครได้ดีอะไรเลย ใครมาเพื่อประโยชน์ใด ก็ควรเสริมสร้างประโยชน์นั้นเสีย”

เมื่อตรัสพระดำรัสนี้ ในจังหวะเช่นนี้ ก็ได้ผล ทำให้พราหมณ์ซังกะคิดว่า “พระสมณโคดมรู้ใจเรา” ถึงยอมทรุดลงนั่งแสดงคารวะ ทำให้ที่ประชุมงงงวย ประหลาดใจว่า

“น่าอัศจรรย์จริง พราหมณ์นี้ไม่ไหว้แม่แต่มารดา บิดา อาจารย์ พี่ชาย แต่พระสมณโคดมทรงทำให้คนอย่างนั้นอบนบได้เป็นอย่างดี”

จากนั้น พระองค์จึงได้ทรงเชิญให้นั่งบนอาสนะแล้วตอบปัญหาธรรมแก่เขา จนลงท้ายเขาได้ประกาศตนเป็นอุบาสก (ส.ส. (ไทย) 15/694-700)

พุทธวิธีการสอนแบบการลงโทษและการให้รางวัล มีคำสรรเสริญพระพุทธะคุณที่ยกมาแสดงข้างต้นแล้วว่า

“พระผู้มีพระภาค ทรงฝึกอบรมชุมชนได้ดีถึงเพียงนี้ โดยไม่ต้องใช้อาชญา”

ซึ่งแสดงว่าการใช้อำนาจลงโทษ ไม่ใช่วิธีการฝึกคนของพระพุทธเจ้า แม้ในการแสดงธรรมตามปกติ พระองค์ก็ทรงแสดงไปตามเนื้อหาธรรม ไม่กระทบกระทั่งใคร อย่างที่ว่า

“ทรงแสดงธรรมในบริษัท ไม่ทรงยอมบริษัท ไม่ทรงรุกรานบริษัท ทรงชี้แจงให้บริษัทเห็นแจ้ง ให้สมาทานให้อาจหาญ ให้อำนาจด้วยธรรมิกถา” และว่า

“พึงรู้จักการยกยอ และการรุกราน ครั้นรู้แล้วไม่พึงยกยอ ไม่พึงรุกราน พึงแสดงแต่ธรรมเท่านั้น” (ม.อุ. (ไทย) 14/658)

ข้อนี้ ตีความไปได้ถึงว่า ไม่ใช่ทั้งวิธีลงโทษและให้รางวัล แม้ว่าพระพุทธเจ้าจะทรงใช้การชมเชยก่อกองบ้าง ก็เป็นไปในรูปการยอมรับคุณค่าความดีของผู้นั้น กล่าวชมโดยธรรมให้เขามั่นใจในการทำความดีของตน แต่ไม่ให้เกิดเป็นการเปรียบเทียบข่มคนอื่นลง บางทีทรงชมเชยเพื่อให้ถือเป็นตัวอย่าง หรือเพื่อแก้ความความเข้าใจผิด ให้ตั้งทัศนคติที่ถูกต้อง เช่น ทรงชมเชยพระนันทะ ชมพระนวกะรูปหนึ่ง ชมพระสุชาต ชมเชยพระลูกนกฏกัทธิตะ ชมเชยพระวิสาขปัญจาบลบุตร และตำหนิเตือนพระนันทะ (ส.นิ. (ไทย) 16/696-712) เป็นต้น

อย่างไรก็ดี การลงโทษน่าจะมียุ่แบบหนึ่ง คือ การลงโทษตนเอง ซึ่งมีทั้งในทางธรรมและทางวินัย ในทางพระวินัย ถือว่ามีบทบัญญัติความประพฤติอยู่แล้ว และบทบัญญัติเหล่านี้ พระพุทธเจ้าทรงตราไว้ โดยความเห็นชอบร่วมกันของสงฆ์ พร้อมทั้งมีบทกำหนดโทษไว้เสร็จ เมื่อผู้ใดล่วงละเมิดก็เป็นการกระทำผิดต่อส่วนรวม ต้องไถ่ถอนความผิดพลาดของตน มิฉะนั้น จะเป็นผู้ไม่เป็นที่ยอมรับของสงฆ์คือหมู่คณะทั้งหมด ส่วนในทางธรรม ภิกษุผู้เหลือของจริง ๆ สอนไม่ได้ ก็กลายเป็นที่พระพุทธเจ้าและเพื่อนพรหมจารีทั้งปวงไม่ถือสาว่าเป็นผู้ที่ควรจะว่ากล่าวสั่งสอน โดยวิธีนี้ ถือว่าเป็นการลงโทษอย่างรุนแรงที่สุด (อง.จตุกก. (ไทย) 21/111)

พิจารณาจากพระพุทธคุณตอนต้นของข้อนี้ จะเห็นว่า การสอนไม่ต้องลงโทษ เป็นการแสดงความสามารถของผู้สอนด้วยในระดับสามัญ สำหรับผู้สอนทั่วไป อาจต้องคิดคำนึงว่า การลงโทษ คือมีหรือไม่แค่ไหน และอย่างไร แต่ผู้ที่สอนคนได้สำเร็จผลโดยไม่ต้องใช้อำนาจโทษเลย ย่อมถือว่าเป็นผู้มีความสามารถในการสอนมากที่สุด

5. ความหมายของการบูรณาการการสอนสังคมศึกษา

การบูรณาการการสอนสังคมศึกษา หมายถึง การบูรณาการพุทธศาสนาศึกษากับศาสตร์สมัยใหม่ อย่างไรก็ตามเมื่อศาสตร์สมัยใหม่และพุทธศาสนา สามารถเชื่อมโยงระหว่างกันและกันได้ จึงนับว่าเป็นเรื่องบวกสำหรับพุทธศาสนาที่จะทำให้คนในยุคนี้ โดยเฉพาะเยาวชนได้หันกลับมาสนใจพุทธศาสนามากขึ้น เพราะคนในยุคนี้ใครๆ ก็ต้องอธิบายเทียบกับวิทยาศาสตร์หรือศาสตร์สมัยใหม่เป็นหลักเท่านั้นจึงจะยอมรับคือหากศาสตร์อะไร ขัดแย้งหรือไปด้วยกันไม่ได้กับหลักวิทยาศาสตร์แล้ว เป็นไปได้ยากที่คนในยุคนี้ จะยอมรับนับถือ ดังนั้นเมื่อพุทธศาสนาและศาสตร์สมัยใหม่ไปด้วยกันอย่างเหมาะสมลงตัวแล้วจึงทำให้เกิดความน่าสนใจว่าจะนำหลักพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้หรือบูรณาการร่วมกับศาสตร์สมัยใหม่อย่างไรเพื่อ

ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับมนุษย์ เพราะการบูรณาการนั้นเป็นเรื่องยากอยู่มีใช้น้อยหากทั้งสองศาสตร์ที่จะมาบูรณาการร่วมกันมีจุดยืนที่แตกต่างกัน (กิริติ บุญเจือ, 2555 : 12-13)

แต่ด้วยความที่พุทธศาสนามีหลักคำสอนที่พัฒนามาจากหลักการพื้นฐาน เกี่ยวกับกฎธรรมชาติ จึงทำให้พุทธศาสนาไปด้วยกันได้กับศาสตร์สมัยใหม่ง่ายขึ้น โดยวิธีการการบูรณาการพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่นั้นสามารถทำได้ 2 วิธี ดังนี้

1. วิธีการบูรณาการแบบพุทธวิทยา (Buddhology) ซึ่งเริ่มต้นจากการกำหนด หรือแสวงหาประเด็น (Issues) และปัญหา (Problems) ทางวิชาการหรืองานวิจัยที่มี การถกเถียงหรือแสวงหาทางออกที่ควรจะเป็นต่อประเด็นต่าง ๆ ที่มนุษย์ ชุมชน หรือ สังคมสนใจหลังจากนั้นจึงนำพระพุทธศาสนามาเป็นฐานในการอธิบาย ขั้นตอนต่อไปจึงเข้าสู่กระบวนการของการนำวิทยาการหรือศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายเสริม โดยมีเจตนารมณ์เพื่ออธิบายสนับสนุนให้พระพุทธศาสนาทันสมัย มีเหตุผลและสอดคล้องกับวิถีความเป็นไปของชีวิตและสังคมมากยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีการเช่นนี้ มิได้เจตนาที่จะก่อให้เกิด สัทธิธรรมปฏิรูปหรือทำให้พระพุทธศาสนาสูญเสียจุดยืนของตัวเอง

2. วิธีการบูรณาการแบบธรรมวิทยา (Dham ology) วิธีการนี้มีจุดเริ่มต้น เช่นเดียวกันกับวิธีการของ (1) การบูรณาการ จะเริ่มต้นจากการกำหนดหรือแสวงหาประเด็น (Issues) และปัญหา (Problems) ทางวิชาการหรืองานวิจัยที่มีการถกเถียง หรือแสวงหาทางออกที่ควรจะเป็นต่อประเด็นต่าง ๆ ที่ มนุษย์ ชุมชน หรือสังคมสนใจ ขั้นตอนต่อไป คือการนำวิทยาการหรือศาสตร์สมัยใหม่มาเป็นตัวตั้ง แต่จุดเด่นในวิธีการ (2) คือ การนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาตามที่ปรากฏใน พระวินัย พระสูตร และพระอภิธรรมมาเป็นฐานในการประยุกต์ใช้ตีความ อธิบาย วิเคราะห์ บูรณาการ และสังเคราะห์ออกเป็นชุดอธิบาย ชุดความคิด หรือชุดความรู้ต่าง ๆ อย่างกลมกลืนไปด้วยกัน

อนึ่ง จากวิธีการบูรณาการทั้งสองวิธีข้างต้นทำให้เห็นได้ว่าความสอดคล้อง ระหว่างพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่นั้นเป็นไปได้ทั้งเชิงนำหลักการทางพุทธศาสนาเป็นหลักแล้วตาม ด้วยศาสตร์สมัยใหม่หรือนำศาสตร์สมัยใหม่เป็นหลักแล้วตาม ด้วยพุทธศาสนาซึ่งทั้งสองวิธีนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมหรือสภาพการณ์ของปัญหาเป็นหลัก หมายความว่า การใช้หลักการทางพุทธศาสนาหรือศาสตร์สมัยใหม่เป็นตัวตั้งต้นนั้นไม่สำคัญเท่ากับบริบทของปัญหาที่ต้องการนำศาสตร์ทั้งสองไปบูรณาการใช้นั่นเอง เพราะบางปัญหาอาจเหมาะสมที่จะเริ่มตั้งต้นด้วยศาสตร์สมัยใหม่ নয়ตรงข้ามบางปัญหาอาจไม่เหมาะสม ดังนั้น การบูรณาการจึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่กล่าวกันเพียงแค่ว่าในวงวิชาการเท่านั้น แต่ควรเป็นเรื่องที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่สังคมโลกล้วนเป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาจากศาสตร์สมัยใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนมาตามยุคสมัย แต่การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทั้งหมดล้วนทำให้เกิดความ

ชัดเจนในหลักพุทธศาสนาต่อประชาคมโลกมากขึ้น จึงนับว่าเป็นเรื่องที่ดีสำหรับบรรยากาศโดยรวมของพุทธศาสนาที่จะเป็นทางเลือกให้กับผู้คนในศตวรรษที่ 21 หรือในยุคโลกาภิวัตน์นี้

6. วิเคราะห์การสอนสังคมศึกษาในพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่

การวิเคราะห์พุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ในทัศนะของพระพุทธศาสนา ผู้จะทำหน้าที่ผู้นำต้องได้รับการพัฒนาทั้งกาย วาจา และใจ ต้องวิเคราะห์พุทธศาสตร์จนมีความสามารถยอมรับหลักการและปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้นำได้ด้วยตนเองก่อน ดังพุทธพจน์ว่า เมื่อฝูงโคว่ายน้ำข้ามน้ำไป ถ้าโคจ่าฝูงไปคดเคี้ยว โคทั้งฝูงก็ไปคดเคี้ยวตามกัน ในเมื่อโคจ่าฝูงไปคดเคี้ยว ในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ ถ้าผู้นั้นประพฤติไม่ เป็นธรรมประชาชนชาวเมืองนั้นก็ประพฤติไม่เป็นธรรมตามไปด้วย หากผู้นำไม่ตั้งอยู่ในธรรม เมื่อฝูงโคว่ายน้ำไปถ้าโคจ่าฝูงไปตรงโคทั้ง ฝูงก็ไปตรงตามกันในเมื่อโคจ่าฝูงไปตรง ในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ ถ้าผู้นั้นประพฤติชอบธรรมประชาชนชาวเมืองนั้นก็ประพฤติชอบธรรมตามไปด้วยหากผู้นำตั้งอยู่ในธรรมชาวเมืองนั้นก็เป็นผู้สุข (อง.จตุกก. (ไทย) 21/70/115-116)

การวิเคราะห์พุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ในการสร้างลักษณะความเป็นผู้นำให้กับตนเองเป็นพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางตนให้เหมาะสม เอาชนะอกุศลในใจตนได้ มีธรรมประจำตนก็สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้ใต้ปกครองได้ จึงเป็นมรรควิธีนำไปสู่เป้าหมายการปกครองคำสอนที่กล่าวเกี่ยวกับลักษณะของผู้นำในพระพุทธศาสนาประกอบด้วย ลักษณะ ดังนี้คือ

1. จักขุมา มีปัญญามองการณ์ไกล เป็นผู้มิวิสัยทัศน์กว้างไกล มองสภาพเหตุการณ์ออกวางแผนเตรียมรับหรือรุกได้
2. วิรูโร จัดการธุระได้ดี เป็นผู้ชำนาญในงาน รู้จักวิธีการไม่บกพร่องในหน้าที่ที่ ตนได้รับผิดชอบ
3. นิสสยสัมปนโน พึงพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีและได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น จะเห็นได้ว่าการเป็นผู้นำนั้น ต้องเป็นผู้มีปัญญา มีประสบการณ์ เข้าใจบุคคลหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดี (อง.ติก. (ไทย) 20/20/163)

การวิเคราะห์พุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่กับหลักการที่ผู้บริหารนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหารการศึกษาเป็นการสร้างความเชื่อถือให้การยอมรับจากสังคม สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาภายในสถานศึกษา ในการที่จะสร้างศรัทธาทำให้องค์กรต่าง ๆ ในสถานศึกษาขับเคลื่อนหรือพัฒนาไปในทิศทางที่ต้องการได้ หลักพุทธธรรมที่ผู้บริหารเลือกสรรและนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ในการปฏิบัติหน้าที่ส่งผลต่อสมรรถนะที่สำคัญและจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา การปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ทั้งนี้ คุณธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นหลักในการปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียน โดยแบ่งคุณธรรมออกเป็น 3 หมวดคือ

คุณธรรมที่ใช้ ในการครองตนครองคนและครองงานของ ผู้บริหารไว้กับพุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ (นิติรัฐ
วรรณวิริยวัตร, 2562) ได้แก่

1. คุณธรรมในการครองตน ได้แก่ สัปปริสธรรม 7 ธรรมคัมครองโลก ธรรมมี อุปการะมาก อริยสัง
4 ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ความสุขของคฤหัสถ์ ศีล 5 โดยเฉพาะ สัปปริสธรรม 7 เป็นธรรมที่ครอบคลุมข้อ
ธรรมอื่น ๆ ในหมวดการครองตนได้เป็นอย่างดี

2. คุณธรรมในการครองคน ได้แก่ พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 ทศพิธราชธรรม ทศ 6 หลักธรรมใน
เรื่องการครองตนนั้น พรหมวิหาร 4 เป็นธรรมที่ครอบคลุมหลักธรรมข้ออื่น ๆ ได้ดีและถือว่าพรหมวิหาร 4 เป็น
ธรรมสำหรับนักปกครอง

3. คุณธรรมในการครองงาน ได้แก่ ขรवासธรรม และอิทธิบาท 4 สำหรับอิทธิบาท 4 เป็น
คุณธรรมในการครองงานเป็นธรรมที่สำคัญที่สุดเพราะหากมีคุณธรรมข้อนี้แล้วการดำเนินงานต่าง ๆ จะ
ประสบความสำเร็จ สามารถครองงานไว้ได้ ถือได้ว่าขรवासธรรมครอบคลุมคุณธรรมในการครองงานได้
ดีที่สุด ดังนั้น เมื่อวิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่หลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับ หลักการบริหาร
การศึกษาด้านครองตน มีจำนวน 19 หลักธรรม หลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับ หลักการบริหารการศึกษา
ด้านครองคน มีจำนวน 15 หลักธรรม และหลักพุทธธรรมที่สอดคล้อง กับหลักการบริหารการศึกษาด้าน
ครองงาน มี จำนวน 19 หลักธรรม ดังนี้

(1) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักกัลยาณมิตตตา ความมี กัลยาณมิตร
คือ มีผู้แนะนำสั่งสอน ที่ปรึกษา เพื่อนที่คบหาและบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี

(2) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับโยนิโสมนสิการ เป็นการใช้ ความคิดถูก
วิธีคือ การทำในใจโดยแยบคาย

(3) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักธรรมคัมครองโลก 2 ธรรมที่ช่วย ให้โลก
มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เดือดร้อน และสับสนวุ่นวาย มีข้อธรรม 2 ข้อคือ หิริ คือ ความละอายต่อบาป
ละอายใจต่อการทำความชั่ว โอตตปปะ คือความเกรงกลัวต่อบาป เกรงกลัวต่อความชั่ว

(4) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักธรรมทำให้งาม 2 มีข้อธรรม 2 ข้อคือ
ขันติคือ ความอดทน และโสรัจจะคือ ความเสถียร

(5) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักธรรมมีอุปการะมาก 2 ธรรมที่
เกี่ยวเนื่องในกิจหรือในการทำมาหากินทุกอย่าง มีข้อ ธรรม 2 ข้อคือ สติคือ ความระลึกได้ นึกได้ สำนึกอยู่ไม่
เผลอ และสัมปชัญญะคือ ความรู้ชัด รู้ชัดสิ่งที่นึกได้ ตระหนักเข้าใจชัดตามความเป็นจริง

(6) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักกุศลมูล 3 รากเหง้าของกุศล ต้นตอ
ของความดี มีข้อธรรม 3 ข้อคือ อโลภะ คือความไม่โลภ อโทสะคือ ความไม่คิดประทุษร้าย อโมหะคือ ความไม่
หลง

(7) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักสุจริต 3 ความประพฤตินี้ ประพฤติชอบ มีข้อธรรม 3 ข้อ คือ กายสุจริต การประพฤติชอบด้วยกาย วาจาสุจริต การประพฤติชอบด้วยวาจา และมโนสุจริต การประพฤติชอบด้วยใจ

(8) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักสันโดษ 3 ความยินดี ความพอใจ ความรู้จักอิ่มรู้จักพอ มีข้อธรรม 3 ข้อคือ ยถา ลามสันโดษ ยินดีตามที่ได้ยินดีตามที่พึงได้ ยถา พลสันโดษ ยินดีตามกำลัง ยถา สารูปสันโดษ ยินดีตามสมควร

(9) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักอริปไตย 3 ความเป็นใหญ่ มีข้อธรรม 3 ข้อคือ อัตตาริปไตย ความมีตนเป็นใหญ่ โลกาธิปไตย ความมีโลกเป็นใหญ่ถือโลกเป็นใหญ่ อัมมาธิปไตย ความมีธรรมเป็นใหญ่

(10) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักฆราวาสธรรม ๔ ธรรมสำหรับฆราวาสธรรมสำหรับการครองเรือน หลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์ มีข้อธรรม 4 ข้อคือ สัจจะ คือ ความจริง ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พูดจริง ทำจริงหะคือ การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว ขั้นตอนคือ ความอดทน จาคะคือ ความ เสียสละ

(11) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักพรหมวิหาร 4 ธรรมประจำใจ อันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐ บริสุทธิมีข้อธรรม 4 ข้อคือ เมตตาคือความรัก ปราบณาดีคืออยากให้เขามีความสุข กรุณาคือความสงสาร คือช่วยให้พ้นทุกข์ มุทิตาคือความ ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี อุเบกขา คือ การวางเฉย มีใจเป็นกลาง

(12) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักสังคหวัตถุ 4 ธรรมยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี หลักการ สงเคราะห์ มีข้อธรรม 4 ข้อคือ ทานคือ การให้ ปิยวาจา คือ การใช้วาจาเป็นที่รัก อตถจริยา คือ การประพฤติประโยชน์ และสมานัตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย

(13) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักอิชฌานธรรม 4 ธรรมเป็นที่ยึดมั่น ธรรมอันเป็นฐานที่มั่นคงของบุคคล มีข้อธรรม 4 ข้อคือ ปัญญา คือ ความรู้ชัด หยั่งรู้ในเหตุผล สัจจะ คือ ความจริง จาคะคือ ความ เสียสละ และอุปสมะคือ ความสงบ

(14) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักอิทธิบาท 4 คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย มีข้อธรรม 4 ข้อ คือ ฉันทะคือ ความพอใจ วิริยะคือ ความเพียร จิตตะคือ ความคิดมุ่งไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่ง ที่ทำและวิมังสา คือ ความไตร่ตรอง

(15) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักเบญจธรรมคู่กับเบญจศีล มีข้อธรรม 5 ข้อคือ เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ ปราบณาให้มีความสุข ความเจริญ และความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์

คู่กับศีล ข้อ 1 สัมมาอาชีวะการหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต คู่กับศีลข้อ 2 กามสังวร ความสังวรในกาม ความสำรวมระวังรู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามารมณ์ คู่กับศีลข้อ 3 สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อตรง คู่กับศีลข้อ 4 สติสัมปชัญญะ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ คือฝึกตนให้เป็นคนรู้จักยั้งคิด รู้สึกตัวอยู่เสมอว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ ไม่มัวเมาประมาท คู่กับศีลข้อ 5

(16) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักพละ 5 ธรรมอันเป็นกำลัง มีข้อธรรม 5 ข้อคือ สัทธา คือ ความเชื่อ วิริยะ คือ ความเพียร สติ คือ ความระลึกได้ สมาธิ คือ ความตั้งจิตมั่น ปัญญา คือ ความรู้ทั่วชัด

(17) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 คุณสมบัติของมิตรดีและมิตรแท้ มีข้อธรรม 7 ข้อ ได้แก่ ปิโย คือ น่ารัก ภาวนีโย คือ นำเจริญใจหรือนำยกย่องวุดตา คือ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ วจนกขโม คือ อุดหนุนต่อถ้อยคำคือ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษาซักถาม คำเสนอและ คมกิริยญจ กล่าวคือ ถอดถอนเรื่องล้าลึกได้ โน จมฺฐาเน นิโยชเย คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

(18) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักสัปปุริสธรรม 7 ธรรมของสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี มีข้อธรรม 7 ข้อคือ อัมมัญญตา คือ ความรู้จักธรรม รู้หลัก อตฺถัญญตา คือ ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมายหรือรู้จักผล กาลัญญตา คือ รู้จักกาลเวลา อันเหมาะสม ปริสฺสญญตา คือ รู้จักชุมชนและรู้จัก ที่ประชุม รู้กิจที่ควรประพฤติต่อชุมชนนั้น และ ปุคคัลญญตา คือ ความรู้จักบุคคล

(19) วิเคราะห์พุทธศาสตร์กับศาสตร์สมัยใหม่ กับหลักทศพิธราชธรรม เป็นธรรมของ พระราชา คุณสมบัติของผู้ปกครองบ้านเมือง ธรรมของนักปกครองมีข้อธรรม 7 ข้อคือ ทาน คือ การให้ ศีล คือ ความประพฤติดีงาม ปริจจาคะ คือ การบริจาค อาชชวะ คือ ความซื่อตรง มัททวะ คือ ความอ่อนโยน ตปะ คือ ระเบียบ ยัมยัม ข่มใจได้อีกโทษคือ ความไม่โกรธ อวิหิงสา คือ ความไม่เบียดเบียน ขันติ คือ ความอดทน อวิโรธ นะ คือ ความไม่คลาดธรรม (วราส ประสมสุข และนิพนธ์ กิनावงศ์, พุทธกิจจาน ๒๕๔๙ – มีนาคม ๒๕๕๐ : ๑๘)

7. สรุปท้ายบท

ตามที่กล่าวมาทั้งหมดในเรื่องไตรยางค์กับการสอนสังคมศึกษาแบบบูรณาการ รวมถึงพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ผู้เขียนมองว่ายิ่ง วิทยาศาสตร์หรือศาสตร์สมัยใหม่ มีความก้าวหน้าไปมากเท่าใด ยิ่งเป็นผลดีกับพุทธศาสนาโดยรวม เพราะการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงของศาสตร์สมัยใหม่นั้นเป็นการนำเสนอแนวคิดและทฤษฎีเพื่อเข้าถึงความจริงของธรรมชาติให้มากยิ่งขึ้นกว่าที่ผ่านมา ซึ่งลักษณะการแบบนี้ นับว่าเป็นแนวทางที่พุทธศาสนาให้ความสำคัญมาตั้งแต่เริ่มต้นแล้ว กล่าวคือพระพุทธเจ้าทรงเน้นให้พุทธศาสนิกชนอยู่ใกล้กับ

ธรรมชาติ อะไรก็ตามที่ตัดต่อตัดแต่งผิดไปจากธรรมชาติมาก สิ่งนั้นย่อมจะอยู่ห่างไกลจากความเป็นจริงมากขึ้นตามไปด้วย

ดังนั้น ในสารทางสังคมศึกษาเมื่อพุทธศาสนามุ่งเน้นหาความเป็นจริงจากธรรมชาติย่อมประจักษ์แก่สังคม ศาสตร์สมัยใหม่โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์ก็หาคำตอบให้กับมนุษย์ด้วยการแสวงหาความจริงจากธรรมชาติเช่นกัน จึงเป็นการลงตัวหรือสอดคล้องกันอย่างยิ่งและที่สำคัญที่สุด ทั้งศาสตร์สมัยใหม่ทั้งพุทธศาสนาล้วนมุ่งขจัดความงมงายหรือไร้เหตุผลในหมู่มนุษย์ โดยมุ่งให้มนุษย์อยู่อย่างชาญฉลาดและมีความสุขกายสบายใจ มีความทุกข์ยากลำบากให้น้อยที่สุด ซึ่งถ้าเป็นไปได้ก็ให้เข้าถึงความสุขอย่างสูงสุดคือนิพพานตามนัยแห่งพุทธศาสนาก็จะเป็นการดียิ่งโดยต้องไม่หยุดอยู่เพียงแค่ความสุขสบายตามที่ศาสตร์สมัยใหม่สร้างให้

8. เอกสารอ้างอิง

- กิริติ บุญเจือ. (2555). *วิธีการศึกษาทั่วไปแบบบูรณาการ: มนุษย์รู้อย่างไร*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นิติรัฐ วรรณวิริยวัตร. (2562). “การบริหารงานแบบพุทธวิธีของโรงเรียนพระปริยัติธรรม อำเภอเมืองเชียงใหม่”. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2560). *พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่: ตัวแบบวิถีวิทยาว่าด้วย พุทธบูรณาการและพุทธสหวิทยาการ*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาหม่อมวินทร์ ปุริสสุตโม. (2561). “พุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่”. ปีที่ *วารสารปัญญา*. 25 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2561).
- พิมพ์ลีย์ หงษาคำ. (2564). *หลักการพระพุทธศาสนากับหลักการวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎก ฉบับภาษาบาลี เติบศักดิ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). *พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มนตรี อธิธรรมพิพัฒน์. (2560). “จริยธรรมกับภาวะผู้นำ: ศึกษาทัศนะของนักวิชาการรัฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยที่มีต่อผู้นำทางการเมือง”. *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วัดเจ็ดเสมียน. (2560). *พระพุทธเจ้าในสายตานักปราชญ์โลก*. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นตริง เฮาส์.
- วัชร งามจิตรเจริญ. (2560). *พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, .

การสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา

A BUDDHIST EDUCATIONAL TRIADS-BASED SOCIAL STUDIES

ณัฐพัชร วงษ์ศิริ¹

นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

Natthapat Wongsiri¹

Ph.d Student for Department Teaching Social Studies, Faculty of Education¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹

E-mail: winattaapat12@gmail.com.¹

บทคัดย่อ

การอยู่ร่วมกันในสังคมไทยต้องมีหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจซึ่งอยู่มากมายเพราะหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็น “อภิลักขธรรม” คือ ไม่ล้าสมัยและไม่ล้าสมัย แต่ทันสมัยอยู่เสมอ ในที่นี้ขอยกตัวอย่างหลักธรรมที่เรียกว่า ไตรสิกขา หมายถึง สิกขา 3 อย่าง ได้แก่ 1. ศีล หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกอย่างถูกต้องทางกาย ทางวาจา 2. สมาธิ หมายถึง พฤติกรรมที่ทำให้จิตให้สงบ หรือทำให้จิตให้ตั้งมั่นแน่วแน่ และ 3. ปัญญา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งความรู้ ความสามารถที่ถูกต้อง อันมีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตในทุกสาขาอาชีพในสังคมที่สำคัญยิ่ง

คำสำคัญ: การสอน, สังคมศึกษา, ไตรสิกขา.

Abstract

Thai community we live to each other because of using Buddhist principle for cultivate our mine. There were so many Buddhist words were “Timeless” mean never ultramodern and obsolete but still modern always. That mean Triads-Based or Threefold Learning as follow, 1. Precept mean all action from physical and speech, 2. Meditation mean behavior for mental peaceful or firm for mind, 3. Wisdom mean behavior from knowledge skills which all value and important for all lives.

Keywords: Teaching, Social Studies, Triads-Based.

1. บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาคน โดยเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ซึ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต้องอาศัยการศึกษาเข้ามาช่วยพัฒนาคน ซึ่งจะต้องยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาคนจะเน้นไปที่การสร้างสรรค์การเรียนรู้ระดับบุคคล และการเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) สอดคล้องกับบอริสตีร์เวซาชิวะ (2553) ซึ่งได้กล่าวปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “การวิจัยกับการสร้างบูรณาภาพของคนไทย” โดยมีใจความสำคัญว่า รัฐบาลกำลังเดินหน้ากระตุ้นให้มีการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ซึ่งปัจจัยหนึ่งในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้คือจะต้องมีความใฝ่รู้และมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเรียนรู้เพื่อพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน โดยใช้สี่เสาหลักของการเรียนรู้เป็นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย การเรียนเพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจ การเรียนเพื่อที่จะมีทักษะทำได้และทำเป็น การเรียนรู้เพื่อที่จะมีทักษะชีวิตที่ปรับตัวได้ในสังคมที่เปลี่ยนแปลง และการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ หมายถึง การอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจซึ่งอยู่มากมายเพราะหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็น “อภิลักขธรรม” คือ ไม่ล้าสมัยและก็ไม่ล้าสมัย แต่ทันสมัยอยู่เสมอ ในที่นี้ขอยกตัวอย่างหลักธรรมที่เรียกว่า ไตรสิกขา หมายถึง สิกขา 3 อย่าง ได้แก่ 1. ศีล หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกอย่างถูกต้องทางกาย ทางวาจา 2. สมาธิ หมายถึง พฤติกรรมที่ทำให้จิตให้สงบ หรือทำจิตให้ตั้งมั่นแน่วแน่ และ 3. ปัญญา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งความรู้ ความสามารถที่ถูกต้อง อันมีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตในทุกสาขาอาชีพในสังคมที่สำคัญยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : ณ)

2. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสอนเพื่อสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา

ตามหลักสูตรแกนกลางและกลุ่มสาระวิชาของการสอนสังคมศึกษา ควรมีขอบข่ายของสังคมศึกษา และเป็นการบูรณาการประสบการณ์และความรู้ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์หรือการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดี สังคมศาสตร์กับสังคมศึกษา กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ จิตวิทยา กลุ่มวิชาทางมนุษยศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่มีการจัดระเบียบ และระบบ มีลำดับขั้นตอน แสดงโครงสร้างของวิชา ซึ่งประกอบไปด้วยมโนทัศน์พื้นฐานและกระบวนการวิธีการศึกษาหรือแสวงหาความรู้ในศาสตร์นั้นๆ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2544 : 220)

ทุกระดับของหลักสูตรในการสอนสังคมศึกษา มีจุดประสงค์ของการศึกษาเพื่อนำไปใช้ศึกษาโดยคิดได้ทั้งแบบคิดวิเคราะห์ คิดเชิงโครงสร้าง คิด รวบรวม และคิดเพื่อสังคม สามารถร่วมกันทำงานเป็นทีม เพราะฉะนั้นรูปแบบการเรียนการสอนจึงควรยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ฝึกฝนกระบวนการคิด กระบวนการ

ประชาธิปไตย รวมทั้งฝึกฝน คุณธรรมและจริยธรรม สร้างความสนใจเรื่องที่จะเรียนในช่วงเวลาว่างด้วยการใช้สื่อหรือเกม หรือกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนกระตือรือร้น สนใจที่จะเรียนในเรื่องที่จะสอน เพราะถ้านักเรียนมีความสนใจเมื่อเริ่มแล้ว การเรียนย่อมต่อเนื่องไปในทางที่ดี เช่น จะสอนประวัติศาสตร์เรื่องการก่อกบฏของพระเจ้าตากสิน ครูอาจใช้รูปภาพ หรืออัดเสียงจากละครโทรทัศน์มาให้ฟัง เพื่อจะนำเข้าสู่การสอนเรื่องที่จะเรียน

สถานการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศไทย และสังคมโลก

ผู้บรรยายหรือครูสอนวิชาสังคม ควรเลือกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือกำลังเกิดกับสังคม มาเป็นตัวอย่างในการสอนวิชาสังคม นักเรียนจะได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงเหตุการณ์ของคนทั่วไป มาเกริ่นนำเพื่อโยงสัมพันธ์กับเรื่องที่สอน หรือนำเรื่องที่ที่เกิดขึ้น นำมาอภิปรายร่วมกัน เช่น การอดอาหารประท้วงร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อ พ.ศ. 2534 ของกลุ่มนักศึกษา ประชาชน ครูจะใช้เรื่องนี้กล่าวนำสนทนา เพื่อสอนเรื่องรัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตย หรือใช้ข่าวที่เกิดขึ้นเป็นเนื้อหาแล้วให้นักเรียนอภิปรายร่วมกัน โดยกำหนดหัวข้อให้ครอบคลุมเรื่องที่สอน

3. ความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษา

3.1 ความหมายของการสอนสังคมศึกษา ในเชิงการบริหารเพื่อการสอนมีคำศัพท์ที่ใช้ในความหมายของการสอนสังคมศึกษา มักจะใช้กับการบริหารกิจการสาธารณะหรือการบริหารราชการ ส่วนคำว่า การจัดการ ใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน เราจึงเรียกผู้ที่ดำรงตำแหน่งระดับบริหารในหน่วยงานราชการว่า "ผู้บริหารการสอน" ในขณะที่บริษัท ห้างร้าน ใช้เรียกตำแหน่งเป็น "ผู้จัดการ" เนื่องจากการศึกษาเป็นกิจการที่มุ่งประโยชน์สาธารณะ และจัดเป็นส่วนงานของทางราชการ จึงใช้เรียกชื่อผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวว่า "ผู้บริหารการศึกษา" หากปฏิบัติงานเป็นหัวหน้าในสถานศึกษา เรียกว่า "ผู้สอนในสถานศึกษา" ได้มีผู้ให้คำจำกัดความหมายของ "การบริหารการสอนสังคมศึกษา" ในฐานะที่เป็นกิจกรรมชนิดหนึ่ง ดังต่อไปนี้

3.1.1 Peter F. Drucker: การบริหารการสอนสังคมศึกษา คือ ศิลปะในการทำงานทางสังคมให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น

3.1.2 Harold Kountze: การบริหารการสอนสังคมศึกษา คือ การดำเนินงานทางสังคมให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยการอาศัยคน เงิน วัสดุสิ่งของ เป็นปัจจัยในการปฏิบัติงาน

3.1.3 Herbert A. Simon: การบริหารการสอนสังคมศึกษา คือ กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในสังคม ร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกัน

3.1.4 ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสะอ้าน และคณะ ได้สรุปสาระสำคัญของการบริหารการสอนสังคมศึกษาไว้ดังนี้

(1) การบริหารการสอนสังคมศึกษาเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

(2) การบริหารการสอนสังคมศึกษาเป็นการร่วมมือกันทำกิจกรรม

(3) การบริหารการสอนสังคมศึกษาเป็นประโยชน์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

(4) การบริหารการสอนสังคมศึกษาเป็นไปโดยการใช้กระบวนการ และทรัพยากรที่เหมาะสม สำหรับการสอนสังคมศึกษาในฐานะที่เป็นวิชาการสาขาหนึ่ง มีลักษณะเป็นศาสตร์โดยสมบูรณ์อย่าง สมเหตุสมผลในทุกยุคสมัยโดยกาลนั้น ๆ เช่นเดียวกับศาสตร์สาขาอื่น ๆ กล่าวคือ เป็นสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับ ทุกศาสตร์และทุกแขนงวิชา ที่มีการจัดระเบียบให้เป็นระบบของการสอนสังคมศึกษา มีองค์แห่งความรู้ หลักการ และทฤษฎี ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้า เชิงวิทยาศาสตร์ การบริหารการสอนสังคมศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ นำมาศึกษาเล่าเรียนกันได้โดยนำไปประยุกต์ใช้ สู่การปฏิบัติ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ และบุคลิกภาพส่วนตัวของผู้บริหารการสอนสังคมศึกษาแต่ละคน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 12)

จึงสรุปได้ว่า การสอนสังคมศึกษา หมายถึง การใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ของบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป เพื่อผู้คนในสังคม ร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมหรืองานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน โดยอาศัย กระบวนการ และทรัพยากรทางการบริหารการสอนสังคมศึกษาเป็นปัจจัยอย่างประหยัด และให้เกิดประโยชน์ สูงสุด ผู้สอนสังคมศึกษาจะบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นต้องมีความรู้ ความเข้าใจใน เรื่องของทฤษฎีและหลักการบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม เพื่อจะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการ ทำงาน สถานการณ์และสิ่งแวดล้อม จึงพูดได้ว่าผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ คือ ผู้ที่สามารถประยุกต์เอา ศาสตร์การบริหารไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

3.2 องค์ประกอบทั่วไปของภาวะผู้นำในการสอนสังคมศึกษา

ภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึง กระบวนการใช้อิทธิพล เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของคน อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในสังคม

ผู้นำ (Lauder) หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรือได้รับการยกย่องในสังคมให้เป็นหัวหน้างาน ให้เป็นผู้ตัดสินใจ ใช้อำนาจ จูงใจให้บุคคลปฏิบัติตามในสังคม

ผู้บริหารหรือผู้จัดการ (Manager) หมายถึง ผู้ที่แสดงบทบาทในการบริหารที่เด่นชัด 5 ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคน (Staffing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

ผู้นำในสังคมบางคนอาจไม่ได้เป็นผู้บริหารแต่สามารถสร้างอิทธิพลต่อกลุ่มได้ และผู้บริหารบางคนก็ไม่ได้เป็นผู้นำเพราะเขาไม่สามารถสร้างอิทธิพลต่อกลุ่มให้แสดงพฤติกรรมไปสู่เป้าหมายได้

ภาวะผู้นำในสังคมนั้น มีปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบหลัก 3 ปัจจัยอันได้แก่

1. ผู้นำ (Leader) หมายถึง ตัวบุคคลที่นำกลุ่ม มีบุคลิกอุปนิสัย ลักษณะอย่างไร
2. ผู้ตาม (Followers) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับอิทธิพลมาจากผู้นำ
3. สถานการณ์ (Situation) : หมายถึง เหตุการณ์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ปัจจัยทั้ง 3 ประการข้างต้นนี้จะมีผลต่อรูปแบบของภาวะผู้นำที่แสดงออกมา เป็นที่ทราบกันแล้วว่า ภาวะผู้นำจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลสร้างอิทธิพลอันมีผลการกระทำหรือพฤติกรรม ความคิดจิตใจความรู้สึกทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมไปในทางที่ผู้นำประสงค์ การสร้างอิทธิพลนั้นอาจออกมาได้ในหลายรูปแบบ อาทิ การข่มขู่ บังคับการจูงใจ การโน้มน้าวจิตใจ เป็นต้น แต่จากการศึกษาพบว่า การให้อิทธิพลในทางลบ เช่น การบังคับนั้น ไม่ก่อให้เกิดผลดีในระยะยาว เพราะการบังคับข่มขู่เป็นการสร้างความกลัวและความกดดันในการทำงาน อันจะก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงานได้

3.3 ความสำคัญของการบริหารการสอนสังคมศึกษา สังคมของมนุษย์ เป็นสังคมที่มีการรวมตัวเป็นกลุ่มหมู่เหล่า เป็นชุมชนขนาดต่างๆ ตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล เมือง และประเทศ จึงต้องมีการจัดระเบียบของสังคม เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เพื่อความอยู่รอดสงบสุข และบังเกิดความก้าวหน้าในชุมชนเหล่านั้น จึงเป็นสาเหตุให้เกิด "สถาบันสังคม" และ "การบริหาร" ขึ้นมา สถาบันสังคมที่จัดตั้งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว วัด โรงเรียน และองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน จึงต้องอำนวยความสะดวกหรือบริการเพื่อประโยชน์สุขของสมาชิก และความเจริญของสังคม โดยดำเนินการกิจตามที่สังคมมอบหมาย ด้วยการจัดตั้ง "องค์การบริหาร" ที่เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรมนั้น ๆ ดังนั้น สังคมกับองค์การบริหาร จึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกจากกันได้ ดังเช่น ศาสตราจารย์ วิลเลียม ชิฟฟิน (William S. Siffin) ได้กล่าวไว้ว่า "หากปราศจากองค์การบริหารแล้วสังคมก็จะมี หากปราศจากสังคมแล้วมนุษย์ก็ไม่อาจดำรงชีวิตอยู่ได้" (วิจิตร ศรีสะอ้าน และคณะ, 2523 : 4)

นอกจากนี้ ผู้นำต้องสามารถชักจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชากล้าแสดงออก กล้าเสี่ยงอย่างมีเหตุผล ไม่กลัวในผลที่จะเกิดขึ้นเพราะหากกลัวหรือคิดแต่เพียงว่าจะเกิดผลเสียจึงไม่กล้าทำอะไร ๆ ผลงานก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยผู้นำต้องพยายามเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการสร้างสรรค์การมีความคิดริเริ่มสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เพราะปัญหาหนึ่ง ๆ นั้นมิใช่มีทางแก้ไขเพียงทางเดียว หากแต่มีหลายวิธีที่จะแก้ไขซึ่งต้องอาศัยการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ค้นหาวิธีที่ดีที่สุด ในส่วนของผู้ตาม (Followers) ผู้นำต้องแสวงหาความเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ผู้นำต้องไว้วางใจผู้ตามโดยการให้อำนาจบางส่วนในการดำเนินงานในการตัดสินใจและที่สำคัญคือตัวผู้นำต้องมีความตั้งใจจริงที่จะทำงาน และรู้ให้มากกว่าสมาชิกในกลุ่มหรือผู้ตาม สามารถให้แนวทางและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ผู้ตามหรือสมาชิกในกลุ่มได้ ด้วยความสามารถดังกล่าวจะช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ตามในการที่จะปฏิบัติตาม ยกตัวอย่าง เช่น ผู้จัดการท่านหนึ่งเมื่อได้รับตำแหน่งใหม่ ๆ ผู้ใต้บังคับบัญชามีความสงสัยในความสามารถว่าสามารถเข้าใจและให้คำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้หรือไม่เพราะผู้จัดการใหม่ท่านนี้มาจากธุรกิจที่แตกต่างกันและไม่มีความรู้พื้นฐานในงานด้านนี้เลย แต่หลังจากที่ท่านผู้จัดการได้ใช้เวลาศึกษาเรียนรู้งานและสามารถให้คำปรึกษาคำแนะนำที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ ผู้จัดการท่านนี้ก็เป็นที่ยอมรับและได้รับความเชื่อถือความเชื่อมั่นจากผู้ใต้บังคับบัญชาและทำงานร่วมกันได้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

พุทธวิธีการสอนสังคัมโดยยึดหลักธรรมาธิปไตยเป็นสำคัญด้วยเหตุผลที่ว่าผู้บริหารเองต้องประพฤติธรรมและใช้ธรรมเป็นหลักในการสอน พุทธวิธีสอนจึงไม่เป็นทั้งเป็นอัตตาธิปไตย ผู้บริหารที่เป็นอัตตาธิปไตยก็มักจะคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนหรือความพอใจของตนเป็นที่ตั้งโดยยึดคติว่าถูกต้องคือถูกใจข้าพเจ้า ผู้บริหารประเภทนี้มักลงท้ายด้วยการเป็นเผด็จการ ส่วนผู้สอนที่เป็นโลกาธิปไตยก็พยายามเอาใจทุกคนเพื่อให้ตนเองอยู่ในตำแหน่งต่อไปได้ เขาพยายามทำให้ถูกใจทุกคนซึ่งก็เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ผู้บริหารประเภทนี้มักหนีปัญหา เมื่อมีปัญหาขัดแย้งเกิดขึ้นภายในองค์กรก็พยายามลอยตัวหนีปัญหา ผู้สอนที่ดีต้องเป็นธรรมาธิปไตย

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549 : 15) ได้ให้ความชัดเจนถึงแนวของพระพุทธศาสนาว่า พุทธวิธีการสอนสังคัมศึกษาโดยยึดหลักธรรมาธิปไตยเป็นสำคัญด้วยเหตุผลที่ว่าผู้สอนเองต้องประพฤติธรรมและใช้ธรรมเป็นหลักในการสอน พุทธวิธีการสอนจึงไม่เป็นทั้งเป็นอัตตาธิปไตย ผู้สอนที่เป็นอัตตาธิปไตยก็มักจะคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนหรือความพอใจของตนเป็นที่ตั้งโดยยึดคติว่าถูกต้องคือถูกใจข้าพเจ้า ผู้สอนประเภทนี้มักลงท้ายด้วยการเป็นเผด็จการ ส่วนผู้สอนที่เป็นโลกาธิปไตยก็พยายามเอาใจทุกคนเพื่อให้ตนเองอยู่ในตำแหน่งต่อไปได้ เขาพยายามทำให้ถูกใจทุกคนซึ่งก็เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ผู้สอนประเภทนี้มักหนีปัญหา เมื่อมีปัญหาขัดแย้งเกิดขึ้นภายในองค์กรก็พยายามลอยตัวหนีปัญหา ผู้บริหารที่ดีต้องเป็นธรรมาธิปไตย เขายึดถือคติว่าถูกต้องไม่จำเป็นต้องถูกใจข้าพเจ้าหรือต้องถูกใจทุกคน เขากล้าตัดสินใจลงมือทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมโดยไม่ พยายามลอยตัวหนีปัญหา เขายึดถือคติว่าอำนาจหน้าที่ มาพร้อมกับความรับผิดชอบ เขายอมเสียสละประโยชน์สุขส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่กว่านั้นคือประโยชน์สุขส่วนรวม ดังพุทธพจน์ที่ว่า (วิ.

มหา. (ไทย) 1/18/23) “ถ้าเห็นว่าจะได้ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่เพราะสละประโยชน์สุขเล็กน้อย บุคคลควรสละประโยชน์สุขเล็กน้อยเพื่อเห็นแก่ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่”

วิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการสอนกิจการคณะสงฆ์ ซึ่งดำรงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลากว่า 2,600 ปี เป็นข้อมูลให้เราได้ศึกษาเรื่องพุทธวิธีการสอนนอกจากนี้ยังมีพุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องกับการสอนกระจายอยู่ในพระไตรปิฎก การศึกษาพุทธพจน์เหล่านั้น ก็จะทำให้ทราบถึงพุทธวิธีการสอน

การศึกษาพุทธวิธีการสอนในโอกาสนี้ ขอให้นักศึกษาใช้หน้าที่ของนักบริหารเป็นกรอบในการพิจารณาหน้าที่ (Function) ของนักบริหารร่วมสมัย มีอยู่ ๕ ประการ ตามคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDS ดังนี้

P คือ planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดี ต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

O คือ organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

S คือ staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะกับงาน (Put the right man on the right job)

D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีภาวะผู้นำ

C คือ control หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ไขปัญหาภายในองค์กรเราจะพิจารณาพุทธวิธีการบริหารในประเด็นที่เกี่ยวกับการวางแผน การจัดองค์กร การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ และการกำกับดูแล

4. การสอนสังคัมศึกษาตามหลักไตรสิกขา

การสอนสังคัมศึกษา หมายถึง การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เทคนิค แนวคิดทฤษฎีและองค์ความรู้ต่าง ๆ จากหัวข้อดัชนีพันธึ์ ตำรา บทความ มาเกี่ยวเนื่องแบ่งปันในหมู่สังคัมทูตยภูมิในทุกสาขาอาชีพ ให้ได้รับรู้รับทราบถึงการเรียน “การสอนสังคัมศึกษา” ด้วยวิธีการ กระบวนการและขั้นตอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้คนในสังคัมแบบอยู่เย็นเป็นสุขอย่างไม่มีศัตรูและคู่แข่งใด ๆ

ดังเป็นที่ทราบกันดีว่า หลักธรรมในพระพุทธศาสนา มีความเกี่ยวเนื่องและอบรมขัดเกลาชาวไทยมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน จากรุ่นสู่รุ่นอย่างประจักษ์ชัดเจน การสอนสังคัมศึกษาตามแนวทางพระพุทธศาสนาโดยใช้หลักไตรสิกขานั้น ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญานั้น เป็นการสอนให้เข้าใจ เข้าถึง และการจะเข้าถึงความจริงจาการการศึกษากระทำให้เกิดปัญญาในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตแบบสัมมาชีพที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทำให้เข้าใจธรรมชาติ นั่นคือธรรมชาติที่เกี่ยวกับตัวเองและธรรมชาติที่เนื่องด้วยสภาพแวดล้อมในการดำเนินชีวิต โดยการมุ่งเน้นการพัฒนา 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านพฤติกรรม (ศีล) ด้านจิตใจ

(สมาธิ) และด้านความรู้ความคิด (ปัญญา) ซึ่งจะสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตรงกับยุทธศาสตร์ที่ 2 คือ การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ ดังนี้

1) กำลังคนมีทักษะที่สำคัญจำเป็นและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดและพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีฐานข้อมูลความต้องการของกำลังคน (Demand) จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมอย่างครบถ้วน มีสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับผู้เรียนสามัญศึกษา และสัดส่วนผู้เรียนวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นเมื่อเทียบกับผู้เรียนสังคมศาสตร์ กำลังแรงงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่ได้รับการยกระดับคุณวุฒิวิชาชีพเพิ่มขึ้น เป็นต้น

2) สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สัดส่วนการผลิตกำลังคนระดับกลางและระดับสูง จำแนกตามระดับ และประเภทการศึกษา ในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น ร้อยละของสถาบันการศึกษาจัดการศึกษารูปแบบทวิภาคีหรือสหกิจศึกษา หลักสูตรโรงเรียนในโรงงานตามมาตรฐานที่กำหนดขึ้น จำนวนหลักสูตรของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาทวิวุฒิ (Dual Degree) มีเพิ่มขึ้น จำนวนสถาบันอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาที่จัดหลักสูตรสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษเพิ่มขึ้น และมีภาคีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพและหน่วยงานที่จัดการศึกษาเพิ่มขึ้น เป็นต้น

3) การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สัดส่วนเงินลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนเมื่อเทียบกับภาครัฐเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของประเทศเพิ่มขึ้น โครงการ/งานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้/นวัตกรรมที่นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น บุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาต่อประชากรเพิ่มขึ้น นวัตกรรม/สิ่งประดิษฐ์ ที่ได้จดสิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น และผลงานการวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น เป็นต้น

โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในสาขาที่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ส่งเสริมการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการจัดทำแผนผลิตและพัฒนากำลังคนให้ตรงตามความต้องการของตลาดในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย เป็นต้น ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการเงินและการแลกเปลี่ยนตลาดทางการเงินทุก ๆ กิจกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : ณ)

5. หลักไตรสิกขา

หลักไตรสิกขา หมายถึง คุณธรรมที่นำมามีส่วนสัมพันธ์กับกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้กลุ่ การเทรตอย่างมีอาชีพ โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นควบคุมกับผลลัพธ์ของกระบวนการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นกับทุก ๆ คน ให้รู้จักสำรวมกายวาจา (ศีล) ให้รู้จักตนเองและเป็นตัวของตนเองในขณะที่เรียนรู้ (สมาธิ) และรู้จักยับยั้งความละโมภโลกมากที่อาจกลายเป็นความผิตหวัง (ปัญญา) ในการกำกับกระบวนการเสริมสร้าง การเรียนรู้กลุ่การเทรตอย่างมีอาชีพ

ไตรสิกขา : สิ่งทีควรศึกษาเรียนรู้อย่างยิ่ง เพราะไตรสิกขา คือ ข้อทีจะต้องศึกษา เรียนรู้ ผึกหัด อบรม กาย วาจา ใจ เพื่อให้เข้าถึงธรรม รู้แจ้งแห่งธรรม มีด้วยกัน 3 ด้าน ดังนี้

1. อธิปัญญาสิกขา คือ เรียนรู้ชีวิต ให้ชีวิตอยู่รอด และอยู่ได้ดี ข้อศึกษาปฏิบัติ ผึกหัด อบรมทาง ปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้งถึงธรรม ในวิถีแห่งธรรม ผลแห่งธรรม กระบวนการต่างๆของธรรม เส้นทาง ถูกต้องของธรรม คือ รู้เท่าทันสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงในธรรม พระพุทธเจ้าท่านทรงสั่งสอนอะไร? สอน ปัญญาอะไร? ปัญญาทีกล่าวมานี้ เป็นปัญญาทีพระพุทธเจ้าตั้งพระทัยอย่างแน่วแน่ว่าจะมาสั่งสอน ท่าน ปวารณาอย่างแรงกล้า เพื่อทีจะเป็นสัมมาสัมพุทธะ เพื่อนำพาปัญญาทีกล่าวมานี้ เพราะทุกคนเกิดมาแล้ว มี ชีวิตแล้ว อยู่ไม่ได้ดี แล้วบางคนก็อยู่ไม่รอดเลย บางคนอยู่รอดแต่ก็ไม่ได้ดี

พระพุทธเจ้าเกิดมาเพื่อเปลี่ยนชะตาให้กับสัตว์โลก สัตว์โลกทีมีชีวิต แต่ไปไม่รอด เพราะขาดอะไร? เพราะขาดธรรมะ พระพุทธเจ้าจึงมาสอน สอนให้ปัญญา ให้มีธรรมะ เพื่อให้เรียนรู้ชีวิต ชีวิตให้รอด และดำเนิน ชีวิตให้ได้ดีด้วย คนทั่วไปส่วนใหญ่เข้าใจผิดว่า พระพุทธเจ้าจะชักนำแต่คนเข้าสู่นิพพาน และบางคนก็พยายาม จะไปเผยแพร่ทางนี้ จนพวกฝรั่งเข้าใจผิด หาว่าพระพุทธเจ้านี้บ้า พาคนไปทุกข์ คนนี้ทุกข์เยอะ สอนให้คนทุกข์ สอนให้คนไม่เอา สอนให้คนละทิ้ง ซึ่งพระพุทธเจ้าไม่ได้เป็นอย่างทีว่านี้นิดหน่อย

พระพุทธเจ้าสอนว่า "สิ่งทีไม่ดี ควรทิ้งไปเสีย แล้วสิ่งทีดีควรทำเพิ่ม ควรทำ เพื่อให้ชีวิตอยู่รอด เพื่อให้ได้ดี สันติ" เหมือนกับขี้เป็นสิ่งที่ไม่ดีเราจะถ่ายออกไหม? หรือว่าเราจะเก็บขี้ไว้? หลายคนเวลานี้ไม่ยอมขี้ เพราะท้องผูก ขี้เราไม่ถ่ายออก ก็จะไปปั่นป่วนจิตใจ สิ่งเหล่านีก็เหมือนกันว่า ขี้ (สิ่งไม่ดี) ไม่ออก ขี้ (สิ่งไม่ดี) มันตันสมอง มีแต่ไปคิดทางลบ

ฉะนั้น พระพุทธเจ้าท่านสอนเพียงเท่านั้น แต่วิธีก็แยกย่อยกันไป ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ แต่ จุดเป้าหมายสำคัญที่สุดคือ "เอาของทีไม่ดีออก เอาของดีทำเพิ่มขึ้น" พอของดีเราทำเพิ่มก็จะเป็นอานิสงส์ทีจะ ทำให้ชีวิตของเราอยู่ได้อยู่ดี พออยู่ได้อยู่ดีก็เพิ่มขึ้นไปอีกคือ "สมบุญ" "สันติ"

2. อธิจิตสิกขา คือ มองความคิดตัวเองและผู้อื่น จงเข้าใจ แล้วบริหาร ข้อศึกษาปฏิบัติ ผึกหัดทาง จิตเพื่อให้จิตเกิดคุณธรรมทีดี ไม่คล้อยตามสิ่งทีมายั่วให้เกิดการยึดติดในเวทนา ความรู้สึกสุขหรือทุกข์ คือ

ตั้งใจก่อเกิดในขบวนการนั้น ความมีจิตใจตั้งมั่น ไม่ว่าเราจะไปทางจิตเวช จิตวิทยา จิตศาสตร์ หรือจิตทาง
อภิธรรม ก็ต้องทำเช่นนี้ เราต้องเข้าใจตัวเอง ตัวเองก็ต้องเข้าใจ ถ้าไม่เข้าใจเราก็จะบริหารไม่ถูก ถ้าเรามองคน
อื่นไม่ถูก เราก็บริหารไม่ถูก นี่แหละเป็นหัวใจเลย เกี่ยวกับสมาธิ สมมติว่า พระพุทธเจ้าสอนให้เราอยู่ได้ อยู่ดี
เราดักน้ำมาหนึ่งแก้วมาดื่ม เรามีสมาธิไหม? ถ้าไม่มีสมาธิ เราก็จะทำน้ำนี้หกหมด

ฉะนั้น สมาธิมันอยู่กับเราตลอดเวลา ตั้งแต่เกิดมาก็มีสมาธิแล้ว ที่นี้ เราจะใช้สมาธิให้เกิดประโยชน์
อย่างไร? นี่แหละ พระพุทธเจ้าท่านก็สอนให้แล้ว ไม่ใช่เราเป็นพระภิกษุแล้วถึงจะไปใช้สมาธิได้ เราเป็น
ฆราวาสก็ต้องมีสมาธิ เราซี้รถก็ต้องมีสมาธิ เราซี้รถไม่มีสมาธิตายไหม? ไม่มียกเว้นว่า เป็นพระภิกษุแล้วมีสมาธิ
ไม่ตาย แต่ถ้าเราขาดสมาธิเป็นพระภิกษุก็ตายได้เช่นกัน

ฉะนั้น ไม่ได้เกี่ยวว่าเป็นพระหรือไม่เป็นพระ ใครพร้อมก็มาแต่งเครื่องแบบมา แล้วก็มาเรียน เรียน
เพื่ออะไร? ก็เพื่อมาสอนคนอื่นต่อ คุณไม่พร้อม คุณก็ต้องทำมาหากิน แต่คุณต้องมีธรรมะนะครับ ไม่มีไม่รอด
ไม่ว่าเป็นใคร ไม่ว่าจะเป็นกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ สุดท้ายถ้าขาดธรรมะก็กลายเป็นทรราชย์ไปเลย คนนี้เป็นยาจก เขา
มีธรรมะ กลายเป็นถูกยกขึ้นมาเป็นจักรพรรดิ นี่แหละ เพราะ ๒ คำนี้ "ไม่ดีเอาออก สิ่งดีทำเพิ่ม"

3. ศิล คือ ข้อบัญญัติ ชี้นะ แนะนำ หรือคำสั่งสอน ที่จะให้พึงดูแลความคิด ความประพฤติ ให้
ถูกต้องตามครรลองครองธรรม เพื่อให้ชีวิตอยู่รอดได้ด้วยดี ข้อศึกษาปฏิบัติ ฝึกหัดทางความประพฤติ ให้เป็นไป
ตามปกติแห่งธรรม คือ ความเป็นปกติในธรรม นี่แหละ ไม่ต้องมาเถียงกันว่าต้องทำหรือไม่ทำ หากจะบอก
ว่า ฉันไม่ใช่พุทธ ฉันไม่ทำ ศิลนี้ไม่เกี่ยวกับพุทธหรือไม่พุทธ ศิลนี้ไม่ใช่ศิลปะของพุทธหรืออิสลาม หรือคริสต์
แต่เป็นศิลปะของธรรม เขาจึงเรียกว่า "ศีลธรรม" ถ้าความคิด ความประพฤติของเราไม่ดีก็ไปไม่รอด (อ.พรหมสิทธิ์
ทิพย์ธาดาวงศ์. ออนไลน์)

สรุปได้ว่า ผู้สอนสังคมศึกษาตามหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา คือหลักไตรสิกขา ควรตระหนักใน
หลักพุทธวิธีการสอนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ด้วยความเกื้อกูล พัฒนา และบูรณาการ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้
หลักในการดำเนินชีวิต และฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

6. การนำพุทธวิธีการวางแผนในการสอนสังคมศึกษา

ในพุทธวิธีเกี่ยวกับวางแผนนี้ สิ่งที่สำคัญมากคือผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ พระพุทธเจ้าตรัสว่าผู้บริหาร
ต้องมีจักขุมะ แปลว่า มีสายตาวีไกล คือมองการณ์ไกล วิสัยทัศน์ช่วยให้ผู้บริหารสามารถวาดภาพจุดหมาย
ปลายทางได้ชัดเจนและใช้สื่อสารให้สมาชิกภายในองค์กรยอมรับและดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางนั้นองค์กร
ทั้งหมดก็จะถูกขับเคลื่อนไปด้วยวิสัยทัศน์นี้ พระพุทธเจ้าทรงกำหนดจุดหมายปลายทางในพระพุทธศาสนาไว้
ว่า การประพฤติปฏิบัติธรรมทุกอย่างมีเป้าหมายสูงสุดที่จุดเดียวคือวิมุตติ (ความหลุด พ้นทุกข์) ดังพุทธพจน์
ที่ว่า “เปรียบเหมือนมหาสมุทรมีรสเดียวคือรสเค็ม ฉันทใด ธรรมวินัยนี้ก็มีรสเดียวคือวิมุตติรส ฉันทนั้น”

ความสับสนเมื่อว่าตามค่านิยมและหน้าที่ของนักบริหารดังกล่าวมานี้ เราต้องยอมรับว่า หลังจากตรัสรู้ในวันเพ็ญกลางเดือน 6 ซึ่งเป็นวันวิสาขบูชา พระพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ตามลำพังพระองค์เดียว ในขั้นนี้ยังไม่มีการบริหารในพระพุทธศาสนา การบริหารเกิดขึ้น เมื่อมีสมาชิกรูปใหม่เข้ามาในพระพุทธศาสนา เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นหลังจากพระพุทธเจ้าตรัสรู้ได้ 2 เดือน นั่นคือ เมื่อพระพุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนา แก่พระปัญจวัคคีย์ในวันอาสาฬหบูชา ท่านอัญญาโกณฑัญญะ ได้ดวงตาเห็นธรรมแล้วขอบวชเป็นพระภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงประทานการอุปสมบทแก่ท่านอัญญาโกณฑัญญะด้วยพุทธดำรัสว่า “เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด”

เราจะเห็นได้ว่าในพุทธดำรัสนี้ มีการกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการอุปสมบทไว้ชัดเจนว่า “เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด” นั้นหมายถึงว่า มีการกำหนดวัตถุประสงค์ส่วนตัวเพื่อให้สมาชิกรูปใหม่ได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน พระพุทธเจ้าทรงประสงค์ให้ผู้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ยุติเป้าหมายเดียวกัน คือ มุ่งปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นทุกข์ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในโอกาสอื่นว่า พรหมจรรย์ (การบวช) นี้ไม่ได้มีไว้สำหรับแสวงหาลาภสักการะและคำสรรเสริญ ไม่ได้มีไว้เพียงเพื่อศีล สมาธิ และปัญญาเท่านั้น แต่มีไว้เพื่อเจโตวิมุตติหรือความหลุดพ้นแห่งจิต

การถือเอาความหลุดพ้นทุกข์เป็นวัตถุประสงค์ส่วนตัวสำหรับสมาชิกรูปทุกคนในพระพุทธศาสนานี้ใช้ได้กับผู้ยังไม่บรรลุปะเป็นพระอรหันต์ แต่เมื่อสมาชิกรูปนั้นเป็นพระอรหันต์ได้เจโตวิมุตติ หลุดพ้นทุกข์แล้ววัตถุประสงค์ของเขาก็เปลี่ยนไป นั่นคือแทนที่จะดำเนินชีวิตเพื่อความหลุดพ้นทุกข์ส่วนตัว พระอรหันต์จะดำเนินชีวิตเพื่อช่วยคนอื่นให้หลุดพ้นทุกข์ ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อพ้นพรชาแรก มีภิกษุผู้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ 60 รูป พระพุทธเจ้าทรงวางแผนเพื่อประกาศพระศาสนาแล้วส่งพระสาวกเหล่านั้นให้แยกย้ายกันไปในทิศทางต่าง ๆ ด้วยพระดำรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ เธอทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ท้าวดาและมนุษย์ทั้งหลาย แต่อย่าไปทางเดียวกันสองรูป...แม้เราเองก็จะไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม ” (วิ.มहा. (ไทย) 1/32/39)

เนื่องจากพระสงฆ์มีจำนวนจำกัด พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญชาให้แต่ละรูปไปตามลำพังคนเดียว ส่วนพระองค์เองทรงเลือกไปประกาศธรรมแก่เจ้าลัทธิในแคว้นมคธ คือ ชฎิลสามพี่น้องที่ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม พระพุทธเจ้าทรงใช้เวลา ๒ เดือนปราบพยุชชฎิลสามพี่น้องและบริวาร จนทำให้พวกเขาหันมาบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา จากนั้น ได้เสด็จไปเทศน์โปรดพระเจ้าพิมพิสารผู้เป็นพระราชแห่งแคว้นมคธ พระเจ้า พิมพิสารและประชาชนชาวมคธพอบเห็นว่าชฎิลสามพี่น้องที่พวกตนนับถือได้ยอมเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าแล้ว ก็คลายทิฐิมานะหันมาตั้งใจฟังธรรม ในที่สุดก็ได้ดวงตาเห็นธรรมและหันมานับถือ

พระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงใช้เวลาไม่นานนับจากวันตรัสรู้ก็สามารถวางรากฐานพระพุทธศาสนาในแคว้นมคธ ซึ่งเป็นหนึ่งในแคว้นมหาอำนาจสมัยนั้น นี่เป็นผลจากการวางแผนประกาศพระศาสนาในเบื้องต้นของพระพุทธเจ้า

ถ้าพระพุทธเจ้าไม่ประสบความสำเร็จในการประกาศพระศาสนา โดยที่หาผู้บรรลุธรรมตามอย่างพระพุทธองค์ไม่ได้สักคนเดียว พระพุทธเจ้าก็เป็นเพียงพระปัจเจกพุทธะ คือ ผู้ตรัสรู้เฉพาะตนที่ไม่สามารถสอนคนอื่นให้ตรัสรู้ตามได้ จึงไม่ใช่ผู้บริหาร แต่เพราะเหตุที่พระพุทธเจ้าทรงสามารถสอนให้คนอื่นตรัสรู้ตามได้ พระองค์จึงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะผู้สามารถจัดตั้งองค์กรพระพุทธศาสนา และเป็นนักบริหารกิจการพระพุทธศาสนา ในการวางแผนเพื่อประกาศพระศาสนาดังกล่าวมานั้น พระพุทธเจ้าทรงกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับให้สมาชิกในองค์กรทุกคนถือปฏิบัติเป็นแบบเดียวกัน นั่นคือให้สมาชิกยึดความหลุดพ้นทุกข์ส่วนตัวหรือความหลุดพ้นทุกข์ของคนอื่นเป็นเป้าหมายของการดำเนินชีวิต การปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นทุกข์ส่วนตัว เรียกว่า อัตตहितสมบัติ การปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นทุกข์ของคนอื่น เรียกว่า พรหิตปฏิบัติ

พระพุทธเจ้าทรงมีทั้งอัตตहितสมบัติที่เกื้อหนุนจากพระปัญญาคุณและพรหิตปฏิบัติที่เกิดจากพระกรุณาคุณ จึงทรงวางรากฐานในการประกาศพระศาสนาด้วยการแสดงโอวาทปาติโมกข์แก่พระอรหันต์ 1,250 รูป ในวันมาฆบูชา หลังจากตรัสรู้ได้ 9 เดือน

โอวาทปาติโมกข์ หมายถึง คำสอนที่เป็นหลักสำคัญในการเผยแผ่ในพระพุทธศาสนา ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระอรหันต์เพื่อให้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป ในโอวาทปาติโมกข์นี้ มีการกำหนดให้นิพพานหรือความหลุดพ้นทุกข์เป็นเป้าหมายสูงสุดในการปฏิบัติธรรม แนวทางปฏิบัติธรรมให้ยึดหลัก 3 ประการ คือ ไม่ทำชั่วทั้งปวง ทำดีให้ถึงพร้อม และทำจิตใจให้ผ่องใส นอกจากนี้ยังกำหนดวิธีการประกาศพระพุทธศาสนาว่า ให้เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยขันติหรือความอดทน ไม่ให้ใช้การว่าร้ายหรือการเข่นฆ่าประหัตประหาร เพื่อปราบปรามให้คนหันมานับถือพระพุทธศาสนา (ขุ.ธ. (ไทย) 25/24/39)

สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนาจึงได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งสันติภาพจะเห็นได้ว่าการวางแผนเพื่อบริหารองค์กรของพระพุทธเจ้านั้นมีการใช้วิสัยทัศน์กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และพันธกิจขององค์กรคณะสงฆ์ไว้อย่างชัดเจน องค์กรพระพุทธศาสนาเจริญเติบโตขึ้นมาได้เพราะผลจากวิสัยทัศน์ของพระพุทธเจ้า

7. การนำหลักพุทธวิธีจัดองค์กรในการสอนสังคมศึกษา

ในการรับสมาชิกใหม่เข้ามาบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาจะมรการกำหนดให้สมาชิกทุกคนเริ่มต้นจากศูนย์ นั่นคือ ไม่มีการอนุญาตให้นำชาติชั้นวรรณะหรือตำแหน่งหน้าที่ในเพศฆราวาสเข้ามาในองค์กรคณะสงฆ์ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “เปรียบเหมือนแม่น้ำใหญ่บางสายคือ แม่น้ำคงคา ยมุนา อจิรวดี สรรภู มหิ ไหลถึงมหาสมุทรแล้วย่อมละนามและโคตรอันเดิมเสีย ถึงซึ่งอันนับว่ามหาสมุทรเหมือนกันวรรณะ 4 เหล่านี้ คือ

กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ก็เช่นเดียวกันคือ ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศ แล้วย่อมละชื่อและตระกูลเดิมเสีย ถึงซึ่งอันนับว่าสมณะเชื้อสายศากยบุตรเหมือนกัน”

พุทธพจน์นี้แสดงให้เห็นว่า ทุกคนที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาเป็นพระภิกษุเสมอเหมือนกันหมด การอยู่ร่วมกันของคนที่แตกต่างกันนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับบัญชาภายในองค์กร เพราะเหตุที่ว่าเมื่อสมาชิกถือตัวว่า เท่าเทียมกับคนอื่นก็จะมีใครเชื่อฟังใครหรือยอมลงให้ใคร ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “การอยู่ร่วมกันของคนที่แตกต่างกันนำทุกข์มาให้ (ขุ.ธ. (ไทย) 25/31/54) ถ้าเป็นเช่นนั้นการบังคับบัญชาภายในองค์กรก็ไม่ได้ พระพุทธเจ้าจึงทรงกำหนดให้พระภิกษุต้องเคารพกันตามลำดับพรรษา ผู้บวชทีหลังต้องแสดงความเคารพต่อผู้บวชก่อน เมื่อสาวกมีจำนวนมากขึ้น พระพุทธเจ้าทรงจัดองค์การในพระพุทธศาสนาออกเป็นพุทธบริษัท 4 คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ในส่วนของภิกษุบริษัทและภิกษุณีบริษัท พระพุทธเจ้าทรงมอบความเป็นใหญ่ให้แก่คณะสงฆ์ ดังจะเห็นได้จากการที่ทรงกระจายอำนาจให้คณะสงฆ์ดำเนินการอุปสมบท เมื่อมีกิจจาธิกรณ์หรือกิจการที่จะต้องทำร่วมกัน คณะสงฆ์สามารถบริหารจัดการเอง หรือเมื่อมีกรณีความขัดแย้งเกิดขึ้นในคณะสงฆ์ พระพุทธเจ้าก็ทรงมอบอำนาจให้คณะสงฆ์เป็นผู้จัดการแก้ปัญหา พระพุทธเจ้าทรงดำรงตำแหน่งเป็นธรรมราชา คือผู้บริหารสูงสุดในองค์กรพระพุทธศาสนา ดังพุทธพจน์ที่ว่า “เราเป็นพระราชานั้นคือเป็นธรรมราชาผู้ยอดเยี่ยม”

พระพุทธเจ้าทรงแต่งตั้งพระสาวกให้เป็นพระธรรมเสนาบดี มีฐานะเป็นรองประธานบริหาร อยู่ในลำดับถัดมาจากพระพุทธเจ้า และเป็นอัครสาวกฝ่ายขวารับผิดชอบ งานด้านวิชาการ พระโมคคัลลานะเป็นพระอัครสาวกฝ่ายซ้ายรับผิดชอบ งานด้านบริหาร พระอานนท์เป็นเลขานุการส่วนพระองค์ และทรงแต่งตั้งสาวกทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์เป็นเอตทัคคะ คือ ผู้ชำนาญการที่รับภาระงานด้านต่าง ๆ เช่น พระมหากัสสปะเป็นผู้ชำนาญด้านธุดงค์ พระปุลณณะมณฑานีบุตรเป็นผู้ชำนาญด้านการแสดงธรรม ภิกษุณีปฐาจาราเป็นผู้ชำนาญด้านวินัย จิตตคหบดีเป็นผู้ชำนาญด้านการแสดงธรรม (อง. เอกก. (ไทย) 20/146/30)

สรุปได้ว่า การแต่งตั้งเอตทัคคะนี้เป็นตัวอย่างของกระจายอำนาจ และการใช้คนให้เหมาะกับงานในพระพุทธศาสนา ประเพณีปฏิบัติในสมัยปัจจุบันที่พระมหากษัตริย์ทรงพระราชทานสมณศักดิ์แก่พระสงฆ์ผู้มี ความชำนาญในด้านต่าง ๆ ก็สอดคล้องกับการแต่งตั้งเอตทัคคะในครั้งพุทธกาลนั่นเอง ส่วนการที่มหาวิทยาลัยทั้งหลายถวายปริญญาเกิตติมศักดิ์แก่พระสงฆ์ในสมัยปัจจุบันก็พออนุโลมให้เป็นการยกย่องพระเถระเป็นเอตทัคคะในด้านต่าง ๆ ได้เหมือนกัน

8. การนำหลักพุทธวิธีอำนวยการในการสอนสังคมศึกษา

การอำนวยการให้เกิดการดำเนินงานในพระพุทธศาสนาต้องอาศัยภาวะผู้นำเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะไม่มีระบบการใช้กำลังบังคับให้ปฏิบัติตามผู้นำในพระพุทธศาสนา การที่สมาชิกจะทำตามคำสั่งของผู้บริหารหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำในผู้บริหารเป็นสำคัญ

อะไรคือความแตกต่างระหว่างผู้บริหารกับผู้นำ

ผู้บริหาร คือ ผู้ที่ทำให้คนอื่นทำงานตามที่คุณต้องการ

ผู้นำ คือ ผู้ที่ทำให้คนอื่นต้องการทำงานตามที่คุณต้องการ

ดังนั้น ผู้สอนเชิงพุทธต้องมีภาวะผู้นำ คือ มีความสามารถในการจูงใจให้คนอื่นเกิดความต้องการอยากปฏิบัติตามคำสั่งของคุณซึ่งจะเป็นผู้สอนต้องมีคุณสมบัติสำคัญ ๒ ประการดังกล่าวมาแล้ว คือ อัตตหิตสมบัติ หมายถึงความเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติส่วนตัวที่เหมาะสมกับการเป็นผู้นำ และปรหิตปฏิบัติ หมายถึงความมีน้ำใจในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมและองค์กรของตน

พระพุทธเจ้าทรงเพียบพร้อมด้วยอัตตหิตสมบัติและปรหิตสมบัติจึงสามารถใช้ภาวะผู้นำในการพระพุทธศาสนาให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อัตตหิตสมบัติที่สำคัญในการสอนของพระพุทธเจ้าก็คือความสามารถในการสื่อสารกับคนทั่วไป ในการสื่อสารเพื่อการสอนแต่ละครั้งพระพุทธเจ้าทรงใช้หลัก 4 ส. (ที.สี.(ไทย) 149/161) ซึ่งคำอธิบายเชิงประยุกต์เข้ากับการสอนดังต่อไปนี้

1. **สันทสนา (แจ่มแจ้ง)** หมายถึง อธิบายขั้นตอนของการดำเนินงานได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้งช่วยให้สมาชิกปฏิบัติตามได้ง่าย

2. **สมทปนา (จูงใจ)** หมายถึง อธิบายให้เข้าใจและเห็นชอบกับวิสัยทัศน์จนเกิดศรัทธาและความรู้สึกว่าจะต้องฝ่าฟันให้ไกลและไปให้ถึง

3. **สมุตเตขนา (แก้แค้น)** หมายถึงปลุกใจให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและมีความกระตือรือร้นในการดำเนินการไปสู่เป้าหมาย

4. **สัมปหังสนา (ร่าเริง)** หมายถึง สร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกันแบบกัลยาณมิตรซึ่งจะส่งเสริมให้สมาชิกมีความสุขในการทำงาน

ความสามารถในการจูงใจคนของพระพุทธเจ้า ตรงกับพระสมัญญาว่า ตถาคต หมายถึง คนที่พออย่างไรแล้วทำอย่างนั้น (ที.ม. (ไทย) 10/211/255) พระพุทธเจ้าทรงมีภาวะผู้นำสูงมากเพราะทรงสอนให้รู้ (ยถาวาทิ) ทำให้ดู (ตถาการิ) และอยู่ให้เห็น (ยถาวาทิ ตถาการิ) ยิ่งไปกว่านั้น การสั่งการแต่ละครั้งของพระพุทธเจ้าเป็นที่ยอมรับได้ง่ายเพราะไม่ทรงใช้วิธีเผด็จการ แต่ทรงใช้วิธีการแบบธรรมาธิปไตย ดังที่พระพุทธเจ้าทรงจำแนกแรงจูงใจในการทำมาดี ซึ่งเรียกว่า อธิปไตย 3 ประการ (อง.ตัก. (ไทย) 20/479/146)

1. **อัตตานิธิปไตย** การทำความดีเพราะยึดผลประโยชน์หรือความพอใจของตนเป็นที่ตั้ง

2. **โลกานิธิปไตย** การทำความดีเพราะต้องการให้ชาวโลกยกย่อง นั่นคือ ยึดทัศนคติหรือคะแนนนิยมจากคนอื่นเป็นที่ตั้ง

3. **ธรรมานิธิปไตย** การทำความดีเพื่อความดี ทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ นั่นคือยึดธรรมคือหน้าที่เป็นสำคัญ

แม้พระพุทธเจ้าจะประกาศว่า พระองค์เป็นธรรมราชา แต่ก็ไม่ทรงใช้อำนาจเบ็ดเสร็จโดยลำพังพระองค์เองตามแบบราชาธิปไตย ในสมัยนั้นพระพุทธเจ้าทรงกระจายอำนาจในการบริหารให้กับคณะสงฆ์ดังกล่าวมาแล้ว ทั้งนี้เพราะแรงจูงใจในการบริหารของพระพุทธเจ้าผู้หมดกิเลสแล้ว ย่อมไม่ใช่เพื่อความยิ่งใหญ่ ส่วนพระองค์ การบริหารของพระพุทธเจ้าจึงไม่ใช่ธรรมาธิปไตย นอกจากนี้ พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้ทรงบริหารกิจการพระศาสนาไปตามค่านิยม และสรรเสริญของชาวโลก การบริหารของพระองค์จึงไม่ใช่โลกาธิปไตย พุทธวิธีบริหารเป็นธรรมาธิปไตย เพราะพระพุทธเจ้าทรงยึดธรรมคือ หลักการสร้างประโยชน์สุขเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงหลักการบริหารของพระองค์ไว้ว่า

“พระตถาคตองค์หนึ่งสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ทรงธรรม เป็นธรรมราชา ทรงอาศัยธรรมสักการธรรม เคารพธรรม ยำเกรงธรรม มีธรรมเป็นธง มีธรรมเป็นตรา เป็นธรรมาธิปไตย ทรงจัดการรักษาป้องกันและคุ้มครองที่เป็นธรรม” (อง.ติก. (ไทย) 20/453/139) เพราะเหตุที่พระพุทธเจ้าทรงยึดหลักธรรมาธิปไตยนี้เอง จึงไม่มีการตั้งใครเป็นศาสดาสืบต่อจากพระองค์ ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระอานนท์ทูลถามว่า จะทรงตั้งใครเป็นศาสดาสืบต่อจากพระองค์หรือไม่ พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า จะไม่ทรงตั้งใครเป็นศาสดาสืบต่อจากพระองค์ ทั้งนี้เพราะทรงประสงค์จะให้คณะสงฆ์ปกครองกันเองโดยยึดพระธรรมวินัยเป็นหลักในการปกครองดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ธรรมและวินัยที่เราแสดงแล้วบัญญัติแล้วจะเป็นศาสดาของพวกเธอเมื่อเราล่วงลับไป” (ที.มहा. (ไทย) 10/177/140)

ภายหลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วไม่นาน พระมหากัสสปะได้ปฏิบัติตามพุทธพจน์นี้โดยเรียกประชุมพระอรหันต์ 500 รูป เพื่อสังคายนาพระธรรมวินัยให้เป็นหมวดหมู่สำหรับใช้เป็นหลักอ้างอิงในการบริหารกิจการพระศาสนา นับแต่นั้นมาการบริหารกิจการพระศาสนาก็ยึดพระธรรมวินัยในพระไตรปิฎกเป็นหลัก โดยมีคณะสงฆ์เป็นองค์กรบริหารสูงสุดสืบต่อมาจนทุกวันนี้

9. บทสรุป

การกำกับดูแลเป็นการควบคุมสมาชิกภายในองค์กรให้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญแก่การกำกับดูแลคณะสงฆ์เป็นอย่างยิ่ง ดังที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระวินัยเพื่อให้พระสงฆ์ใช้เป็นมาตรฐานควบคุมความประพฤติให้เป็นแบบเดียวกัน พระพุทธเจ้าทรงให้เหตุผลในการบัญญัติพระวินัยไว้ 10 ประการ เช่น เพื่อความผาสุกแห่งคณะสงฆ์ เพื่อข่มขู่บุคคลผู้ร้ายางาย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสื่อมเสียทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา

การบัญญัติพระวินัยเป็นเครื่องช่วยให้พระสงฆ์มีวินัยในตนเองและมีเกณฑ์ในการประเมินตนเอง เมื่อเห็นว่าตนทำผิดพลาดไปจาก มาตรฐานความประพฤติที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ และความผิดพลาดนั้นไม่ร้ายแรงถึงขนาดต้องถูกขับออกจากหมู่คณะ หรือขาดจากความเป็นภิกษุพระสงฆ์แต่ละรูปจะสารภาพความ

ผิดพลาดต่อเพื่อนพระสงฆ์ด้วยกัน พิธีสารภาพเรียกว่า การแสดงอาบัติซึ่งลงท้ายด้วยคำมั่นสัญญาว่า จะไม่ทำผิดอย่างนั้นอีกต่อไป (น ปุณฺณว กริสฺสามิ)

เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจให้พระสงฆ์ปฏิบัติตามพระวินัยที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว พระพุทธเจ้าทรงกำหนดให้พระภิกษุนำศีลสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้เหล่านั้นมาสวดให้กันและกันฟังทุกกึ่งเดือนในวันพระ ๑๕ คำ ประเพณีปฏิบัตินี้เรียกว่าการสวดปาฏิโมกข์ ในตอนจบของศีลสิกขาบทแต่ละข้อ ผู้สวดก็จะถามที่ประชุมสงฆ์ว่า “กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา ทานํทํหยาปริสุทฺธิํในศีลสิกขาบทนี้แล้วหรือ” (วิ.มหา. (ไทย) 1/300/220)

ยิ่งไปกว่านั้น พระพุทธเจ้ายังได้ทรงบัญญัติให้พระภิกษุทำการปวารณาต่อคณะสงฆ์ในวันออกพรรษา การปวารณามีความหมายถึง การอนุญาตให้ว่ากล่าวตักเตือนซึ่งกันและกันด้วยคำว่า “ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าขอปวารณาต่อสงฆ์ เพราะเห็นก็ดี เพราะได้ยินก็ดี เพราะสงสัยก็ดี ขอท่านทั้งหลายจงอาศัยความกรุณาว่ากล่าวข้าพเจ้า เมื่อข้าพเจ้าเห็นว่าผิดพลาด ก็จักแก้ไขปรับปรุงตัวเอง” ทั้งหมดที่กล่าวมานี้แสดงว่า พระพุทธเจ้าทรงกำหนดวิธีการในการกำกับดูแลเพื่อให้พระสงฆ์มีวินัยในตนเอง มีการประเมินตนเองและมีการกระจายอำนาจให้คณะสงฆ์กำกับดูแลกันเองในกรณีที่เกิดข้อพิพาทขัดแย้ง ซึ่งเรียกว่าอธิกรณ์ขึ้นในองค์กรสงฆ์ อันเนื่องมาจากพระสงฆ์บางรูปไม่ยอมรับการกำกับดูแลนั้น พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติวิธีระงับอธิกรณ์ซึ่งเรียกว่า อธิกรณ์สมณะ 7 ประการ (วิ.มหา. (ไทย) 2/479/571)

สัมมุขาวินัย คือ วิธีระงับข้อพิพาทด้วยการที่คณะสงฆ์ประชุมพร้อมกันพิจารณาข้อกล่าวหาของฝ่ายโจทก์และคำแก้ต่างของฝ่ายจำเลยแล้วตัดสินโดยยึดหลักพระธรรมวินัย

เยภยยลิกา คือ วิธีระงับข้อพิพาทโดยให้ที่ประชุมสงฆ์ออกเสียงชี้ขาด ฝ่ายที่ได้รับเสียงสนับสนุนข้างมากเป็นฝ่ายชนะ

ติณวตถารกะ คือ วิธีระงับข้อพิพาทด้วยการประนีประนอมยอมความ โดยที่คู่กรณีตกลงเลิกกันไป ไม่ต้องมีการชำระสะสางให้มากเรื่องเหมือนเอาหม้อมากลบทับปัญหาไว้

กระบวนการกำกับดูแลความประพฤติของพระสงฆ์ที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้นั้น เป็นหลักประกันความมั่นคงและความบริสุทธิ์ผุดผ่องของคณะสงฆ์ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “เปรียบเหมือนมหาสมุทร ไม่ร่วมกับซากศพที่ตายแล้ว ซากศพที่ตายแล้วใดมีอยู่ในมหาสมุทร มหาสมุทรจอมนำซากศพที่ตายแล้วนั้นไปสู่ฝั่ง ชัดขึ้นบกโดยพลัน บุคคลใดเป็นผู้ที่ศีล มีธรรมลามก มีความประพฤติไม่สะอาด น่ารังเกียจ สงฆ์ย่อมไม่ร่วมกับบุคคลนั้น ย่อมประชุมกันยกเธอออกไปเสียโดยพลัน ถึงแม้เธอนั่งในท่ามกลางภิกษุสงฆ์ก็จริง ถึงอย่างนั้นเธอก็ชื่อว่าไกลจากสงฆ์และสงฆ์ก็ไกลจากเธอ” (วิ.จุล. (ไทย) 7/459/289)

10. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). การวางแผนการพัฒนาศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (2544). การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิบริหารการสอน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎก ฉบับภาษาบาลี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิจิตร ศรีสะอ้าน และคณะ. (2523). สังคมกับองค์การบริหารการสอน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

อ.พรหมสิทธิ์ ทิพย์ธาดาวงศ์. (2566). เอื้อ-เกื้อ-กัน เป็นกัลยาณมิตรทุกขณะจิต. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2566. จาก [www.http://www.dhammathai.org/articles/dbview.php?No=1587](http://www.dhammathai.org/articles/dbview.php?No=1587).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา
สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร
ACADAMIC ADMINISTRATION TO IMPROVE LEARNING ACHIEVEMENT OF
PRIMARY SCHOOLS BANGKOKNOI DISTRICT OFFICE UNDER BANGKOK
METROPOLITAN ADMINISTRATION

ปณัฑ์ชนิต อ้าวใจรักษ์¹

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม¹

Panchanit Auajairak¹

Master's degree students, Field of Study: Educational Administration, Faculty of General
Studies, Educational Administration Siam Technology College¹

E-mail: panchanit783@gmail.com.¹

บทคัดย่อ

การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขต
บางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร มุ่งเน้นการบริหารกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อการพัฒนา และปรับการเรียน
การสอนให้สามารถมีวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามที่โรงเรียนในสำนักงานเขต
บางกอกน้อยได้กำหนดไว้ แต่ยังคงพบว่ายังคงมีปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังค่อนข้างต่ำ
ผู้วิจัยจึงสนใจการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียน
ประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ คือ
1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัด
กรุงเทพมหานคร 2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนประถมศึกษา
สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูของโรงเรียน
ประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2564 จำนวน 136 คน การ
เลือกตัวอย่างผู้วิจัยได้จากการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ต่อจากนั้น
ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อหาสัดส่วนของผู้บริหาร และครูแต่ละ
โรงเรียน การวิจัยในครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 ก่อนที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X}$ = 4.46) รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผลงานวิชาการ ($\bar{X}$ = 4.43) ด้านการบริหารงานของผู้บริหารกับบทบาทงานวิชาการ ($\bar{X}$ = 4.24) ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.23) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.17) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.09) ด้านการวิจัยชั้นเรียน ($\bar{X}$ = 3.97) ด้านการนิเทศการสอน ($\bar{X}$ = 3.94) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X}$ = 3.85) ด้านการส่งเสริมวิชาการกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 3.80) ตามลำดับ และผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่าเพศและตำแหน่งมีผลต่อการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร

สรุปแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารควรมีการวางแผนการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน และเลือกใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิด เน้นการปฏิบัติจริง ครูมีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง ส่งเสริมให้ทำวิจัยในชั้นเรียน และมีการวางแผนงานการเรียนรู้อย่างเป็นระบบอยู่เสมอเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น เพื่อเป็นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คำสำคัญ (Keywords): การบริหารงานวิชาการ, การพัฒนาผลสัมฤทธิ์, โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

Abstract

Academic Administration for the Development of Educational Achievement in Elementary Schools Bangkoknoi District Office Bangkok Focus on managing activities carried out for development and adjustment. teaching and learning to be able to have objectives according to intent of developing the quality of learners according to the school in the Bangkok Noi District Office has set but it still found that the problem of student achievement is still quite low. The researcher was therefore interested in the research on academic administration to develop learning achievement of primary schools. Bangkoknoi District Office Bangkok The objectives of this

research are: 1. To study the academic administration of elementary schools. Bangkoknoi District Office 2. To study the guidelines for academic administration to develop the achievements of elementary schools. Bangkoknoi District Office Bangkok.

This research is quantitative research. The example used is School administrators and teachers of primary schools Bangkoknoi District Office under the Bangkok Metropolitan Administration, academic year 2021, totaling 136 people. The researcher's sampling selection was obtained by opening the ready-made table of Krejcie and Morgan (Krejcie & Morgan), after which the researcher performed a simple random sampling (Simple Random Sampling). To find the proportion of administrators and teachers in each school. In this research, the research tool was a 5-point estimating scale questionnaire with a confidence level of 0.93 for the whole issue before analyzing the data, including frequency, percentage, standard deviation.

The results of the research were as follows: 1) Academic administration to develop learning achievement of primary schools. Bangkoknoi District Office Bangkok Overall, the level of practice was at a high level ($\bar{X}$ = 4.12). Curriculum development ($\bar{X}$ = 4.46), followed by measurement and evaluation of academic performance ($\bar{X}$ = 4.43), executive management and academic work ($\bar{X}$ = 4.24), learning development ($\bar{X}$ = 4.23). teaching management ($\bar{X}$ = 4.17), educational quality assurance ($\bar{X}$ = 4.09), classroom research ($\bar{X}$ = 3.97), teaching supervision ($\bar{X}$ = 3.94), innovative media development and educational technology ($\bar{X}$ = 3.85), academic promotion and environment ($\bar{X}$ = 3.80), respectively. When developing the learning achievement of elementary school students, Bangkoknoi District Office Bangkok.

Summary of guidelines for developing learning achievement of elementary school Bangkoknoi District Office under Bangkok Metropolitan Administration Executives should have continuous management plans. Align personnel to suit the job and select modern technology. Administrators encourage teachers to have training to change concepts. focus on practicality Teachers have conducted research in the classroom to solve problems correctly. Encourage research in class and there is always a systematic learning plan to make the students enthusiastic. in order to raise the level of academic achievement

Keywords: Academic Administration, Achievement Development, Elementary school Bangkok

1. บทนำ

รัฐธรรมนูญ มาตรา 54 วรรคสี่ ได้กล่าวไว้ว่า"การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ" กระทรวงศึกษาธิการมุ่งมั่นดำเนินการภารกิจหลัก ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนทุกแผนย่อยในประเด็นที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้ และแผนย่อยที่ 3 ในประเด็น 11 ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต รวมทั้งแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และนโยบายรัฐบาลทั้งในส่วนนโยบายหลักค่านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย และนโยบายเร่งด่วน เรื่องการเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ นโยบายและแผนระดับชาติ ว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 - 2565) รวมทั้งนโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคาดหวังว่านักเรียนทุกช่วงวัยจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติ เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ และมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ดังนั้นในการเร่งรัดการทำงานภาพรวมกระทรวงให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม และผลักดันให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกมิติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564 : 1)

การบริหารจัดการด้านการศึกษา มีหลายรูปแบบที่ต้องเท่าเทียมกัน เพื่อจะได้เลือกตามความพึงพอใจของแต่ละคนตามศักยภาพด้านการศึกษา ในยุคโลกปัจจุบันที่ถือว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) คือมีการเปลี่ยนแปลงการแข่งขันอย่างมาก ซึ่งทุกคนต้องอาศัยองค์ความรู้ที่เหมาะสมในยุคปัจจุบันจะต้องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545, น. 17) ที่ถือว่าการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา โดยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในยุคปัจจุบันมีการกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการการศึกษาให้มีเอกภาพที่หลากหลาย ในทางปฏิบัติทางด้านการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่จะต้องมีความรู้และประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่ผู้เรียน จัดการเรียนการสอน ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ซึ่งจะได้ผลผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานที่กำหนด มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันได้ ว่าด้วยหลักการบริหารงานวิชาการ และการประกันคุณภาพทางการศึกษาที่จะทำให้เห็นประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการจัดกระบวนการการศึกษา ถ้างานวิชาการเกิดปัญหาในเชิงการบริหารจัดการจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีผลตกต่ำ ทั้งระบบการจัดการศึกษาจะขาดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล อย่างเห็นได้ชัดซึ่งจะขาดความน่าเชื่อถือได้

ดังนั้น การจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นองค์กรการปกครอง ส่วนท้องถิ่น ลักษณะพิเศษ สังกัดกระทรวงมหาดไทย โดยมีสำนักงานการศึกษาเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบด้านการศึกษา ของกรุงเทพมหานคร มีการจัดการศึกษาในหลายลักษณะ ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะที่จำเป็นพื้นฐาน เพื่อสร้างองค์ความรู้พื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จากผลการประเมินผลในการ จัดการเรียนการสอน ด้านการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า งาน ด้านวิชาการยังไม่ได้มาตรฐานในระดับที่สูงมากนัก หลักการคิดวิเคราะห์และกระบวนการคิดของผู้เรียนไม่ได้ มาตรฐานเท่าที่ควร (สำนักงานการศึกษา, 2551, น. 49) กรุงเทพมหานครจึงได้มีนโยบายการกระจายอำนาจการ บริหารจัดการศึกษาสู่ระดับโรงเรียนให้อำนาจโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งเป็นเรื่องการบริหารอันเป็น การกิจหลักที่กรุงเทพมหานคร มีนโยบายงานวิชาการเป็นอันดับหนึ่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องใช้เวลาในการ บริหารงานวิชาการมากกว่างานด้านอื่นๆ เพราะกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาด้านวิชาการและด้านอื่นๆของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครไว้ให้ เร่งพัฒนากระบวนการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา (O-NET) รายงานผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (สมศ.) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ผลของการทดสอบปีการศึกษา 2562 คะแนนเฉลี่ยระดับ เขต 58.73 ระดับประเทศ 60.82 ปีการศึกษา 2563 คะแนนเฉลี่ยระดับเขต 58.03 ระดับประเทศ 58.27 ปีการศึกษา 2564 คะแนนเฉลี่ยระดับ เขต 69.70 ระดับประเทศ 69.90 (เอกสารประกอบการบริหารการศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย, 2564, น. 42) ผลจากการศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษา จากผลการทดสอบของระดับโรงเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในสำนักงานเขตบางกอกน้อย ที่แสดงผลการสอบรวมในทุกระดับของประเทศทำให้ทราบว่าวิชาแกนหลัก ได้แก่ วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ผลการทดสอบแยกเป็นสาระของแต่ละรายวิชาค่อนข้าง ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับผลการทดสอบระดับประเทศ แสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนของ นักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนที่สังกัดภายในสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร มีคุณภาพ ลดลงจึงต้องหาวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาด้านวิชาการที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ จัดการเรียนการสอนค่อนข้างต่ำจึงขอเสนอแนวทางเพื่อทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็น แนวทางในการแก้ปัญหาทางด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัด กรุงเทพมหานคร ให้มีมาตรฐานและมีระบบการบริหารจัดการที่ดีส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านวิชาการสำหรับ การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในโอกาสต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัด กรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัด กรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ผู้บริหารและข้าราชการครู ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัด กรุงเทพมหานคร

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

(1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในโรงเรียนสำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2564 มีทั้งหมด 15 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน และครู จำนวน 188 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 207 คน

(2) ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในโรงเรียนสำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2564 จำนวน 136 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน และครู จำนวน 121 คน

3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัด กรุงเทพมหานคร โดยนำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ขอคำแนะนำและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปเก็บข้อมูล (Try-Out) จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ 0.94

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยจำแนกตามตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ ตำแหน่งงาน และขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา มี 10 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานของผู้บริหารกับบทบาทของงานวิชาการ ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ ด้านพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการสอน ด้านการวิจัยชั้นเรียน ด้านประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการส่งเสริมวิชาการกับสิ่งแวดล้อม ด้านการวัดและประเมินผลงานวิชาการ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ คือการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การวิเคราะห์ข้อมูลสรุปตามประเด็นแนวการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานครโดย การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และการจัดลำดับ (Percentage)

4. ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูเพศหญิงจำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 75.74 และเป็นครูเพศชาย จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 24.26 ตำแหน่งครูมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 88.97 และผู้บริหาร 15 คน คิดเป็นร้อยละ 11.03 ขนาดของสถานศึกษา ส่วนใหญ่ เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 14 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 93.33 เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 6.67

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร

การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับบทบาทงาน

วิชาการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.46$) รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผลงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.43$) ส่วนด้านที่มีระดับการปฏิบัติมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมวิชาการกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.80$)

ด้านการบริหารงานของผู้บริหารกับบทบาทงานวิชาการ โดยรวมพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการพัฒนาความรู้ด้านวิชาการให้กับครู ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนด้านงานวิชาการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.34$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันปรับปรุงแก้ไขงานวิชาการจากการวัดและประกันคุณภาพภายนอกเพื่อปรับปรุงด้านการเรียนการสอนของงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.03$)

ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ โดยรวมพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมในทุกปีการศึกษา ($\bar{X} = 4.47$) และข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดอบรมศึกษาดูงานสร้างสรรค์งานวิจัย การศึกษาต่อให้กับบุคลากรที่มีส่วนร่วมในงานด้านวิชาการอย่างจริงจัง ($\bar{X} = 3.88$)

ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จัดทำแผนการดำเนินงานตามเป้าหมายของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.64$) รองลงมา คือ การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ($\bar{X} = 4.59$) และข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.31$)

ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารและครูร่วมกันหาวิธีการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องการเรียนรู้ที่นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ทันยุคสารสนเทศสมัยใหม่ ($\bar{X} = 4.61$) รองลงมา คือ ครูและนักเรียนกำหนดการจัดการเรียน การสอนยุคใหม่เพื่อการพัฒนาผลงานใหม่ๆ ($\bar{X} = 4.46$)

และข้อที่มีการปฏิบัติมาก ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้สอนมีวิธีการจัดการโดยการวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์เรียนของนักเรียน เป็นรายบุคคลเพื่อสอดคล้องกับความถนัดของนักเรียน ($\bar{X} = 3.89$)

ด้านการนิเทศการสอนโดยรวมพบว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้นิเทศต้องใช้วิธีการนิเทศแบบหลักกัลยาณมิตรและการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูกำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.39$) และข้อที่มีการปฏิบัติมาก ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องวิเคราะห์ความจำเป็น เรื่องการให้การนิเทศการสอนอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.61$)

ด้านการวิจัยชั้นเรียนโดยรวมพบว่ามีระดับ การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนทำวิจัยชั้นเรียนได้เผยแพร่ตีพิมพ์งานวิจัยสู่โลกภายนอก ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักและจิตสำนึกให้แก่ผู้สอนในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.21$) และข้อที่มีการปฏิบัติมาก ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูต้องปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการด้านวิชาการโดยการสะท้อนผลจากการการวิจัยชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.61$)

ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวมพบว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การกำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดตามมาตรฐานการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เพื่อรับรองการประเมินด้านการประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความเข้าใจและเกณฑ์การประเมินคุณภาพให้ผู้มีส่วนร่วมเข้าใจวิธีการประเมินผล ($\bar{X} = 4.25$) และข้อที่มีการปฏิบัติมากค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาประสานกับหน่วยงานชุมชน และองค์กรอื่นในการพัฒนาด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.88$)

ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมพบว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุน สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษากับผู้สอน ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมา คือ ผู้สอนวางแผนเตรียมสื่อเพื่อการสอนก่อนสอนทุกครั้งเพื่อให้สอดคล้องกับบทเรียน ($\bar{X} = 4.05$) และข้อที่มีการปฏิบัติปานกลาง ค่าเฉลี่ยต่ำสุดผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมปรับปรุงแก้ไขวิธีการใช้สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีให้เหมาะสมอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.37$)

ด้านการส่งเสริมงานวิชาการกับสิ่งแวดล้อม โดยรวมพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครองและองค์กรมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการด้านวิชาการของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.35$) รองลงมา คือ สร้างเครือข่ายองค์กรชุมชนระหว่างผู้ปกครองกับสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.01$) และข้อที่มีการปฏิบัติปานกลาง ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขการสะท้อนการประเมินผลจากภายนอก อาทิเช่น การประเมินของชุมชน ผู้ปกครอง องค์กร มาปรับปรุงงานวิชาการของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.44$)

ด้านการวัดและประเมินผลของงานวิชาการโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อการวัด การคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.68$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน มีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลการคิดวิเคราะห์ ผู้สอนเน้นวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพความเป็นจริง ($\bar{X} = 4.43$) และข้อที่มีการปฏิบัติมาก ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้สอนตรวจสอบสื่อด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.19$)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร

แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร จากแบบสอบถามในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ดังนี้

ด้านการบริหารงานวิชาการ จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรมีการวางแผนการบริหารอย่างต่อเนื่อง จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงานและความถนัด และมีการเลือกวิธีการระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย

แนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ดังนี้ การพัฒนาความรู้แห่งตน พยายามปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองให้มีความรู้ ความชำนาญ เพื่อรับสิ่งใหม่ ๆ การจัดแบบแผนความคิด และการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม

ด้านการบริหารงานของผู้บริหารกับบทบาทงานวิชาการ จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหารและครูควรร่วมกันปรับปรุงแก้ไขงานวิชาการจากการวัดและประเมินผลด้านคุณภาพจากภายนอก เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของงานวิชาการผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ผู้บริหาร

สถานศึกษา และส่งเสริมให้มีการอบรมให้ความรู้ด้านการประกันคุณภาพจากภายนอก สำหรับบุคลากรภายในสถานศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกคน เพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิดและความรู้ด้านการประกันคุณภาพจากภายนอก

ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรจัดอบรมครูงาน การสร้างสรรค์งานวิจัย การศึกษาต่อให้กับบุคคลที่มีส่วนร่วมงานด้านวิชาการ อย่างจริงจัง จัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านงานวิชาการ ด้านการวิจัย การศึกษาครูงานและการให้โอกาสในการศึกษาต่อ ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เกิดประโยชน์ แก่ผู้เรียน

ด้านการพัฒนาหลักสูตร จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรร่วมวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องหาผู้มีความกล้าหาญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านงานหลักสูตรมาวิเคราะห์หลักสูตรให้เป็นปัจจุบันนำเสนอโครงสร้างและปรับปรุงหลักสูตรตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อเป็นการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพให้มากขึ้น

ด้านการจัดการเรียนการสอน จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ผู้สอนมีวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยการวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์การเรียนของนักเรียนเป็นแบบบุคคล เพื่อสอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียนครูผู้สอนต้องให้ความสนใจต่อพฤติกรรมขณะทำการเรียนการสอนของผู้เรียนอย่างเคร่งครัดขณะที่มีการเรียนการสอน สังเกตผู้เรียนว่ามีความสนใจมากน้อยเพียงใด และจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ยึดหยุ่นตามความเหมาะสม

ด้านการนิเทศการสอน จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ต้องมีการวางแผนการนิเทศตามระยะเวลาที่เหมาะสมและชัดเจน มีการนิเทศการสอนปีละ 2 ครั้ง จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้กับสถานศึกษาอื่น นิเทศการสอนแบบกัลยาณมิตร เสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูผู้สอน เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการวิจัยชั้นเรียน จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ต้องให้ผู้สอน ทราบต่อการที่เกิดปัญหาทางด้านการจัดการเรียนการสอน แล้วนำปัญหาจากการจัดการเรียนการสอนมาทำวิจัยชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงแก้ไขด้านการเรียนการสอนเป็นการแก้ไขปัญหาด้านการเรียนการสอน ที่ถูกทาง รวมไปถึงการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน จะทำแก้ปัญหาการเรียนได้ตรงจุด และเกิดประสิทธิภาพทางด้านการเรียนการสอนมากขึ้น

ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ต้องให้ทุกคนมีส่วนร่วมและมีความรู้ทางด้านการประกันคุณภาพ ซึ่งต้องจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ทั้งบุคคลภายใน ภายนอก ชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะเป็นการพัฒนาการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมาย ความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัด รองลงมา คือ มีการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ควรมีการนิเทศ ติดตาม การผลิตและใช้สื่อการสอนอย่างต่อเนื่อง ให้การอบรม ด้านการผลิตสื่อ นวัตกรรมและสารสนเทศแก่ครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง พัฒนาระบบสัญญาณ อินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมภายในสถานศึกษา เพื่อให้สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้

ด้านการส่งเสริมงานวิชาการกับสิ่งแวดล้อม จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวทางการ พัฒนาดังนี้ การส่งเสริมงานสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมงานทางด้านวิชาการ ดังนั้นผู้บริหารจึง ต้องช่วยกันสะท้อนแนวคิดของบุคลากรหรือหน่วยงาน เช่น ชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรต้องมีส่วนร่วม กับสถานศึกษาในการสะท้อนแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมให้กับสถานศึกษา เพื่อเป็นผลสะท้อนในการพัฒนางานด้าน วิชาการของสถานศึกษานั้น

ด้านการวัดและประเมินผลของงานวิชาการ จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวทาง การพัฒนาดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการวางแผนรูปแบบการประเมินผลการศึกษาของงานวิชาการ อย่างเป็นระบบอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อเป็นการส่งผลการ พัฒนาด้านการเรียนการสอนและงานวิชาการอีกด้วย

โดยสรุป แนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอก น้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารควรมีการวางแผนการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง จัดบุคลากรให้เหมาะสม กับงาน และเลือกใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิด จัดให้มีการ อบรมศึกษาดูงาน ให้โอกาสในการศึกษาต่อ ครูควรมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้สอดคล้องกับ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียน และจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เน้นการปฏิบัติจริง ครูมีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง ส่งเสริมให้ทำวิจัยในชั้นเรียน และมีการวางแผนงาน การเรียนรู้อย่างเป็นระบบอยู่เสมอเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น เพื่อเป็นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน

5. อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษางานวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียน ประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร มีผลและประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังว่ามีผลการเรียนโดยรวมและรายข้อ มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านทั้งนี้เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์เป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษาอยู่แล้ว ซึ่งทางสถานศึกษาเน้นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรที่ต้องมีการพัฒนาตามหลักการอย่างต่อเนื่อง โดยใช้หลักการวัดและประเมินผลหลักสูตรซึ่งเป็นหน้าที่ของงานวิชาการที่ทำให้เห็นบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตั้งใจจะพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อง่ายต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ ศักดา กะหมะเตบ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนางานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 สรุปได้ดังนี้ (1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีแนวทางพัฒนา 7 ประเด็น (2) ด้านการจัดการเรียนการสอน มีแนวทางพัฒนา 6 ประเด็น (3) ด้านสื่อและนวัตกรรมการศึกษา มีแนวทางพัฒนา 6 ประเด็น (4) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา มีแนวทางพัฒนา 4 ประเด็น (5) ด้านการนิเทศการศึกษา มีแนวทางพัฒนา 5 ประเด็น ดังนั้นสามารถอภิปรายผลในแต่ละด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารงานของผู้บริหารกับบทบาทของงานวิชาการมีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมด้านการพัฒนาความรู้ ด้านวิชาการให้กับครู รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะต้องมีการวางแผนและการจัดงานด้านวิชาการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เป็นเพราะการที่ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมครูทางด้านวิชาการเป็นที่ชัดเจนของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องการให้เน้นการเพิ่มพูนความรู้ให้ครู เพื่อจะนำเอาความรู้เหล่านั้นมาพัฒนางานด้านวิชาการให้ไปสู่ผลสัมฤทธิ์ให้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอื้ออังกูร ชำนาญ (2564) เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 3 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน สำหรับแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ มีทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรจัดการเรียนการสอนแบบต่อเนื่องส่งเสริมกิจกรรม การเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ควรมีการวัดผล ประเมินผลที่หลากหลายให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรแกนกลาง ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลอย่างมี

ประสิทธิภาพเหมาะสมกับ ผู้เรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ควรมีการนิเทศ ติดตาม การผลิตและการใช้สื่อ การเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมและพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ต ให้ครอบคลุมภายในโรงเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา ควรมีการกำหนดการนิเทศใน สถานศึกษาอย่างชัดเจน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง จัดนิทรรศการการแลกเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา และสถานศึกษาอื่น อย่างเป็นกัลยาณมิตร

1.2 ด้านการพัฒนาการเรียนรู้มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติมาก คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอนรองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมทุกปีการศึกษา ในการพัฒนา ด้านการเรียนรู้เพื่อจะพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียน ของสำนักงาน เขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม, ลักษณะ สรวิวัฒน์ (2561) เรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี มีการ วิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนิเทศติดตาม พัฒนาครู ด้านการวัดผลประเมินผลอยู่เสมอ วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ผลการเรียนไปในทาง เดียวกัน นำผลการวัดและประเมินผลมาพัฒนาและปรับปรุง ส่งเสริมให้ครูทำวิจัย ผลิตสื่อและนวัตกรรมทาง การศึกษา จัดบให้เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย ตามความต้องการของ ผู้เรียน

1.3 ด้านการพัฒนาหลักสูตรมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การ กำหนดเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน รองลงมา คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ ผลการใช้หลักสูตรในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อจะพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียนโรงเรียนของสำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานครให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ศักดา กะเหมาะเตบ (2561) ได้อธิบายไว้ว่าการพัฒนาหลักสูตร คือ แนวทางการพัฒนางาน บริหารงานวิชาการในการยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาโดยการจัดทำและปรับปรุงหลักสูตรอย่าง จริงจังให้ชัดเจนตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างต่อเนื่องโดยให้สอดคล้องกับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของ สังคมโลกก้าวไปให้ทันกับกระแสเทคโนโลยีที่ทันสมัยกับยุคปัจจุบันและอนาคตมีการวิเคราะห์ข้อมูลของ หลักสูตรเพื่อปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรในการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและ มีค่าเฉลี่ยต่ำคือผู้บริหาร สถานศึกษาและครูร่วมวิเคราะห์ในการสร้างหลักสูตรในด้านนี้จำเป็น ต้องมีการพัฒนาเป็นอย่างมากเพราะผู้นำ สถานศึกษาและคณะครูต้องใส่ใจ เพื่อจะยกระดับผลสัมฤทธิ์ของงานวิชาการ

1.4 ด้านการจัดการเรียนการสอน มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือหลักการปฏิบัติให้นักเรียน และผู้สอนร่วมกันปฏิบัติการสอนซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของการศึกษาแต่ละด้านมีค่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเฉลี่ยสูงสุด เมื่อผู้บริหารและครูร่วมแก้ไขการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเรียนที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งเหมาะสมและทันสมัยในยุคสารสนเทศสมัยใหม่ รองลงมา คือ ครูและนักเรียนกำหนดการจัดการเรียนการสอนยุคใหม่เพื่อพัฒนาผลงานใหม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม, ลักขณา สรวิวัฒน์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี มีการวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนิเทศติดตาม พัฒนาครู ด้านการวัดผลประเมินผลอยู่เสมอ วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ผลการเรียนไปในทางเดียวกัน นำผลการวัดและประเมินผลมาพัฒนาและปรับปรุง ส่งเสริมให้ครูทำวิจัย ผลิตรายและนวัตกรรมทางการศึกษา จัดบให้เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย ตามความต้องการของผู้เรียน

1.5 ด้านการบริหารการสอนมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับมากที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหารต้องใช้วิธีการนิเทศแบบหลักกัลยาณมิตรและการทำงานเป็นทีม รองลงมาคือผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนกำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศที่จะต้องชัดเจนเพื่อที่จะทำให้การนิเทศการเรียนการสอนมีความถูกต้องและถูกต้องสมบูรณ์เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนางานด้านวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการให้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ดีขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอื้ออังกูร ชำนาญ (2564) เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับแนวทางในการ บริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ มีทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรจัดการเรียนการสอนแบบต่อเนื่องกันจนเสร็จสิ้นกระบวนการในรายวิชา และส่งเสริมกิจกรรม การเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ควร มีการวัดผล ประเมินผลที่หลากหลายให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรแกนกลาง ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผล อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับ ผู้เรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ควรมีการนิเทศ ติดตาม การผลิตและการใช้สื่อ การเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมและพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ต ให้ครอบคลุมภายในโรงเรียน เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ทันสมัย และด้านการนิเทศการศึกษา ควรมีการกำหนดการนิเทศใน สถานศึกษาอย่างชัดเจน อย่างน้อยภาค

เรียนละ 1 ครั้ง จัดนิทรรศการการแลกเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา และสถานศึกษาอื่นอย่างเป็นกัลยาณมิตร

1.6 ด้านการวิจัยชั้นเรียนมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนทำการวิจัยในชั้นเรียน ได้เผยแพร่ที่พิมพ์งานวิจัยสู่ภายนอกในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักและจิตสำนึกให้แก่ผู้สอนในการทำวิจัยชั้นเรียนเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน จากข้อมูลของการวิจัยในด้านการวิจัยชั้นเรียนจึงได้เห็นความสำคัญของการวิจัยชั้นเรียนว่า การวิจัยชั้นเรียนทางผู้บริหารสถานศึกษาต้องมองเห็นความสำคัญของการวิจัยชั้นเรียนเพราะเป็นการให้โอกาสผู้สอนและผู้เรียนสร้างความเป็นมิตรที่ดีต่อกัน สามารถร่วมมือในการทำงานวิจัยชั้นเรียน เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิชาการและเพื่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางด้านการวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งแก้ว เพ็ญศิลา (2558) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวัดโพรงมะเดื่อ (ศรีวิทยาการ) ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวัดโพรงมะเดื่อ (ศรีวิทยาการ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ควรมีการวางแผนพัฒนาหลักสูตรโดยให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม มีการจัดประชุมเพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจโครงสร้างหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูมีการวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง ทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยตรงกับความต้องการของครูผู้สอน ควรสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ปฏิบัติการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ ควรมีแผนพัฒนาปรับปรุงการประกันคุณภาพภายใน สร้างศูนย์บริการทางวิชาการให้แก่ชุมชนและควรสร้าง เครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนการบริการทางวิชาการซึ่งกันและกัน

1.7 ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ การกำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดตามมาตรฐานการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เพื่อรับรองการประเมินด้านการประกันคุณภาพ รองลงมาคือผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความเข้าใจและเกณฑ์การประเมินคุณภาพให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจวิธีการประเมินผล ดังนั้นจะเห็นได้ถึงการประกันคุณภาพของสถานศึกษาต้องกำหนดเป้าหมาย แผนการดำเนินการการประกันคุณภาพตามขั้นตอน ตามตัวชี้วัดและผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเข้าใจเกณฑ์การประกันคุณภาพอย่างถูกต้อง และต้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญพัทธ์ มิ่งวงศ์ธรรม, ลักษณา สิริวัฒน์ (2561) เรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี มีการวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับ

ความต้องการของชุมชน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนิเทศติดตาม พัฒนาครู ด้านการวัดผลประเมินผลอยู่เสมอ วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ผลการเรียนไปในทางเดียวกัน นำผลการวัดและประเมินผลมาพัฒนาและปรับปรุง ส่งเสริมให้ครูทำวิจัย ผลิตสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา จัดบให้เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย ตามความต้องการของผู้เรียน แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ประกอบด้วย องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (3) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (4) การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ (5) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการศึกษา (6) การวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (7) การนิเทศการศึกษา และ (8) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.8 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีระดับการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้สนับสนุนสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษากับผู้สอน รองลงมา คือ ผู้สอนวางแผนเตรียมสื่อเพื่อการสอนก่อนสอนทุกครั้งเพื่อให้สอดคล้องกับบทเรียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นส่วนเพื่อที่จะช่วยในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของหทัย ศิริพิน (2558) เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม (นครราชสีมาประสิทธิ์) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม (นครราชสีมาประสิทธิ์) โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม (นครราชสีมาประสิทธิ์) พบว่าด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ควรพัฒนาเรื่อง การขาดแคลนบุคลากร สื่อ อุปกรณ์ต้องพร้อม การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรมีสื่อให้พร้อมใช้งาน และจัดหาสื่อให้ครูได้ใช้ตรงกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.9 ด้านการส่งเสริมวิชาการกับสิ่งแวดล้อม มีระดับการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนผู้ปกครองและองค์กรมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการด้านวิชาการของสถานศึกษาและรองลงมา คือ การสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชนระหว่างผู้ปกครองกับสถานศึกษา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้บริหารกับชุมชนและผู้ปกครองจะต้องมีความสัมพันธ์กันและจะต้องสร้างเครือข่ายในส่วนของผู้ปกครอง ผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง แสดงถึงผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้สอน ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการแสดงถึงการให้โอกาสทุกคนมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนิยา สีหะวงษ์ (2558) เรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายวังสมบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระแก้ว เขต 1 พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนแนวทาง

การพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามความเห็นของครูในกลุ่มเครือข่ายวังสมบูรณ์ควรประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาควรจัดอบรมการให้ความรู้ เรื่องการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน เครือข่ายผู้ปกครองชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จัดให้มีการวัดประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีการจดบันทึกรายงานและนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้

1.10 ด้านการวัดและประเมินผลงานวิชาการ มีระดับการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อการวัดและวิเคราะห์ผู้เรียน และรองลงมา คือ ผู้สอนเน้นวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพความเป็นจริง ดังนั้นจะเห็นว่าการวัดและประเมินผลงานวิชาการมีความสำคัญเพราะหากการวัดและประเมินผลไม่มีความหลากหลายก็จะวัดและประเมินผลได้ไม่ตรงตามเกณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของอานนท์ คนขยัน (2558) เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมุกดาหารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับศักยภาพความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนที่ทันสมัยประเมินคุณภาพกากับติดตาม ตรวจสอบการวัดผลและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ระเบียบการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.1 ด้านการบริหารงานของผู้บริหารกับบทบาทของงานวิชาการ ดำเนินการวางแผนการบริหารอย่างต่อเนื่องรวมถึงการจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน และความถนัด และมีการเลือกวิธีการระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพัชรี หอมรินทร์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มโรงเรียนลานกระบือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการวางแผนที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อเสนอความคิดเห็นให้ความช่วยเหลือแนวทางแก้ไข เพื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสรุปแนวทางการบริหารของผู้บริหารกับบทบาทของงานวิชาการต้องมีการกำหนดการวางแผนในการร่วมบริหารเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของโรงเรียนเสมอ

2.2 ด้านการพัฒนาการเรียนรู้ ดำเนินการจัดอบรมดูงานให้กับบุคคลที่มีส่วนร่วมงานด้านวิชาการอย่างจริงจัง จัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านงานวิชาการ ด้านการวิจัย และการให้โอกาสในการศึกษาต่อ ซึ่ง

จะเป็นการสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของเอื้ออังกูร ชำนาญ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผลวิจัยพบว่าแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์มีแนวทางพัฒนาอยู่ 4 ด้านคือด้านการพัฒนาการเรียนรู้ควรจะจัดการเรียนการสอนจนสำเร็จในกระบวนการหรือรายวิชา และส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการเน้นผู้เรียนมีส่วนร่วม มีการวัดประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรแกนกลาง เหมาะสมกับผู้เรียน ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีควรมีการนิเทศติดตามการผลิตและการใช้สื่ออย่างต่อเนื่องพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมภายในโรงเรียน จัดนิทรรศการแลกเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและสถานศึกษาอื่นอย่างกัลยาณมิตร

2.3 ด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องหาผู้ทรงคุณวุฒิด้านงานหลักสูตรมาวิเคราะห์หลักสูตรให้เป็นปัจจุบันนำเสนอโครงสร้างและปรับปรุงหลักสูตรตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อเป็นการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพให้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของหทัย ศิริพิน (2558) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม (นครราชสีมาประสิทธิ์) ผลวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษามีการพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับความคิดเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่นที่มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ชัดเจนและสอดคล้องกับท้องถิ่น

2.4 ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีการวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์การเรียนของนักเรียนเป็นแบบบุคคล เพื่อให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ครูผู้สอนต้องให้ความสนใจต่อพฤติกรรมขณะทำการเรียนการสอนของผู้เรียนอย่างเคร่งครัดขณะที่มีการเรียนการสอน และจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ยึดหยุ่นตามความเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม, ลักขณา สรวิวัฒน์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีมีการวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนิเทศติดตาม พัฒนาครู ด้านการวัดผลประเมินผลอยู่เสมอ วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ผลการเรียนไปในทางเดียวกัน นำผลการวัดและประเมินผลมาพัฒนาและปรับปรุง ส่งเสริมให้ครูทำวิจัย ผลิตสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา จัดบับให้เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย ตามความต้องการของผู้เรียน

2.5 ด้านการนิเทศการสอน ดำเนินการวางแผนการนิเทศตามระยะเวลาที่เหมาะสมและชัดเจน มีการนิเทศการสอนปีละ 2 ครั้ง จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้กับสถานศึกษาอื่น นิเทศการสอนแบบกัลยาณมิตร เสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูผู้สอน เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการนิเทศการสอน อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของเอื้ออังกร ชำนาญ (2564) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการ บริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์มีทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรจัดการเรียนการสอนแบบต่อเนื่องกันจนเสร็จสิ้นกระบวนการในรายวิชา และส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ควรมีการวัดผล ประเมินผลที่หลากหลายให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรแกนกลาง ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับผู้เรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ควรมีการนิเทศ ติดตามการผลิตและการใช้สื่อ การเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมและพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ต ให้ครอบคลุมภายในโรงเรียน เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ทันสมัย และด้านการนิเทศการศึกษา ควรมีการกำหนดการนิเทศในสถานศึกษาอย่างชัดเจน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง จัดนิทรรศการการแลกเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา และสถานศึกษาอื่นอย่างเป็นกัลยาณมิตร

2.6 ด้านการวิจัยชั้นเรียน ครูผู้สอนนำปัญหาจากการจัดการเรียนการสอนมาทำวิจัยชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงแก้ไขด้านการเรียนการสอน เป็นการแก้ไขปัญหาด้านการเรียนการสอนที่ถูกต้อง รวมไปถึงการส่งเสริมให้ครู ทำวิจัยในชั้นเรียน จะทำให้แก้ปัญหาด้านการเรียนได้ตรงจุด และเกิดประสิทธิภาพทางด้านการเรียนการสอนมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกิ่งแก้ว เฟื่องศิลา (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวัดโพรงมะเดื่อ (ศรีวิทยากร) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ควรมีการวางแผนพัฒนาหลักสูตร โดยให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม มีการจัดประชุมเพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจโครงสร้างหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูมีการวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง ทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ที่ทันสมัยตรงกับความต้องการของครูผู้สอน ควรสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ปฏิบัติการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ ควรมีแผนพัฒนาปรับปรุงการประกันคุณภาพภายในสร้างศูนย์บริการทางวิชาการให้แก่ชุมชน และควรสร้าง เครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนการบริการทางวิชาการซึ่งกันและกัน

2.7 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ทุกคนมีส่วนร่วมและมีความรู้ทางด้านการประกันคุณภาพ ซึ่งต้องจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ทั้งบุคคลภายใน ภายนอก ชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการพัฒนาการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมาย ความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาและตัวชี้วัด มีการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม¹, ลักษณะ สรวิวัฒน์ 2 (2561) เรื่อง แนวทางการ บริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี มีการวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนิเทศติดตาม พัฒนาครู ด้านการวัดผลประเมินผลอยู่ เสมอ วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ผลการเรียนไปในทางเดียวกัน นำผลการวัดและประเมินผลมา พัฒนาและปรับปรุง ส่งเสริมให้ครูทำวิจัย ผลิตสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา จัดบให้เพียงพอต่อการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย ตามความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย องค์ประกอบของการ บริหารงานวิชาการ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (2) การพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ (3) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (4) การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ (5) การวัดผลประเมินผลและ เทียบโอนผลการศึกษา (6) การวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (7) การนิเทศการศึกษา และ (8) การพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.8 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ดำเนินการนิเทศ ติดตามการผลิต และใช้สื่อการสอนอย่างต่อเนื่อง ให้การอบรมด้านการผลิตสื่อ นวัตกรรมและสารสนเทศแก่ครูผู้สอน และ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง พัฒนาระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมภายในสถานศึกษา เพื่อให้สามารถใช้สื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัยได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัย ศิริพิน (2558) เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงาน วิชาการโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม (นครราษฎร์ประสิทธิ์) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงาน วิชาการ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ควรพัฒนาเรื่องการขาดแคลนบุคลากร สื่อ อุปกรณ์ต้องพร้อม การ พัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรมีสื่อให้พร้อมใช้งาน และจัดหาสื่อให้ครูได้ใช้ตรงกลุ่มสาระการ เรียนรู้

2.9 ด้านการส่งเสริมงานวิชาการกับสิ่งแวดล้อม ดำเนินการส่งเสริมงานสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมงานทางด้านวิชาการ ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องช่วยกันสะท้อนแนวคิดของบุคลากรหรือหน่วยงาน เช่น ชุมชน ผู้ปกครอง องค์กร ต้องมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการสะท้อนแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมให้กับ สถานศึกษา เพื่อเป็นผลสะท้อนในการพัฒนางานด้านวิชาการของสถานศึกษานั้น สอดคล้องกับงานวิจัย ของ รัชนิย สีหะวงษ์ (2558) เรื่องปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายวังสมบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า การ

พัฒนาการบริหารงานวิชาการตามความเห็นของครูในกลุ่มเครือข่ายวังสมบูรณ์ควรประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาควรจัดอบรมการให้ความรู้เรื่องการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน เครือข่ายผู้ปกครองชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จัดให้มีการวัดประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีการจดบันทึกรายงานและนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้

2.10 ด้านการวัดและประเมินผลของงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมึคิดด้านการวางแผนรูปแบบการประเมินผลการศึกษาของงานวิชาการอย่างเป็นระบบอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นให้มาก หรือดีขึ้นกว่าเดิม เพื่อเป็นการส่งผลการพัฒนาด้านการเรียนการสอนและงานวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของอานนท์ คนขยัน (2558) เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมุกดาหาร มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับศักยภาพความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ใช้วัดกรรมการเรียนการสอนที่ทันสมัยประเมินคุณภาพกากับติดตาม ตรวจสอบการวัดผล และประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระเบียบการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

สรุปแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อยสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารควรมีการวางแผนการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน และเลือกใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิด จัดให้มีการอบรมศึกษาดูงาน ให้โอกาสในการศึกษาต่อ ครูควรมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้สอดคล้องกับความถนัด และความต้องการของผู้เรียน และจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เน้นการปฏิบัติจริง ครูมีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง ส่งเสริมให้ทำวิจัยในชั้นเรียน และมีการวางแผนงานการเรียนรู้อย่างเป็นระบบอยู่เสมอเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น เพื่อเป็นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6.ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

(1) การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมพบว่า มีระดับการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องต่างมุ่งเน้นงานวิชาการ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหาร และบุคลากรในสถานศึกษาควรตระหนัก

วางแผนในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายการบริหารงานทั้ง 10 ด้าน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(2) การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร ในแต่ละด้าน พบว่าด้านการส่งเสริมวิชาการกับสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา ควรตระหนักและจัดบรรยากาศด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่างๆ ให้เพียงพอ

(3) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้จากการวิจัย ควรนำไปทำเป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรนำแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ ไปทดลองใช้ เพื่อเปรียบเทียบระดับผลสัมฤทธิ์ดีขึ้นหรือไม่

(2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร

7. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ชูลีกร แก้วระยับ. (2563). *พฤติกรรมของผู้บริหารต่อการปฏิบัติการแนะแนวการศึกษา*. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จตุภูมิ เขตจัตุรัส. (2562). *วิจัยชั้นเรียนเปลี่ยนครู*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- ปิยนุช ทองพรม. (2560). *ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเขตอำเภอหนองใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต., มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม และ ลักษณา สิริวัฒน์. (2561). *แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2562). *การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์

ภารดี อนันต์นาวิ. (2562). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มนตรี.

รัฐภูมิชัย มาจิตต์ภาสกร. (2562). ปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนเอกชน ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

เลิศสุขุม ปังสุต. (2565). แนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ. วารสาร สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 4(3), 57. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JAPDEAT/issue/view/17490/4564>

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2561). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานการศึกษา.

เอื้ออังกูร ชำนาญ. (2564) . แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลกเขต 3. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

1. สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

ที่อยู่สำนักงาน วัดถ้ำสิงโตทอง ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150

โทร 032-206290

2. ประเภทของบทความวารสาร ภาวนาสารปริทัศน์

2.1 บทความวิชาการ (Article) ได้แก่ บทความที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

2.2 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

3. การส่งบทความต้นฉบับ

การส่งบทความต้นฉบับ ต้องแนบไฟล์ (Word) ของบทความต้นฉบับ ผ่านระบบที่

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/WJR/about/submissions>

กรอกใบขอเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารภาวนาสารปริทัศน์ ส่งมาที่ส่งมาที่ e-Mail : wjr.wishing@gmail.com

หลังจากได้รับการผ่านกระบวนการอ่านบทความ เพียร์รีวิว (Peer Review) แล้ว ดำเนินการชำระค่าลงบทความจำนวน 2,000 บาท (สองพันบาทถ้วน) โดยชำระผ่านบัญชี ธนาคารกรุงเทพ สาขาจอมบึง เลขที่บัญชี 364-0-68246-8 ชื่อบัญชี พระครูภาวนาโชติคุณ (ภาวนาสารปริทัศน์) และส่งหลักฐานการโอนเงินมาที่ e-Mail : wjr.wishing@gmail.com

4. รูปแบบการจัดเตรียมต้นฉบับบทความ

4.1 การจัดพิมพ์บทความ

(1) ความยาวของบทความวิชาการไม่เกิน 15 หน้า และบทความวิจัยไม่เกิน 20 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว (นับรวมรูปภาพตารางอ้างอิงและภาคผนวก)

(2) รูปแบบอักษร ให้จัดพิมพ์ด้วยแบบอักษร TH Sarabun psk เท่านั้น

(3) ชื่อเรื่องบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 20 pt. (ตัวหนา) จัดพิมพ์กึ่งกลางของกระดาษ

~ สอง ~

- (4) ชื่อผู้เขียนทุกคนต้องระบุหน่วยงานต้นสังกัด สำหรับที่อยู่ และอีเมลระบุเฉพาะผู้เขียนหลัก ขนาดตัวอักษร 16 pt. เว้นระยะหนึ่งบรรทัดจากชื่อเรื่อง
- (5) ชื่อบทคัดย่อ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดตรงกลางเว้นระยะบรรทัดหนึ่งบรรทัดจากอีเมล จัดพิมพ์กึ่งกลางของกระดาษ
- (6) บทคัดย่อ (Abstract) มีความยาวไม่เกินอย่างละ 200 คำ
- (7) เนื้อหาบทคัดย่อ ย่อหน้า 1.25 ซม. ให้พิมพ์ชิดขอบขวาซ้าย (กระจายแบบไทย) และคำสำคัญ จัดพิมพ์ต่อจากชื่อคำสำคัญขนาดตัวอักษรภาษาไทย 16 pt. ไม่เว้นระยะไม่บรรทัด
- (8) ในกรณีบทความภาษาไทยให้จัดพิมพ์ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ อีเมล บทคัดย่อ และคำสำคัญเป็นภาษาที่ใช้ในการเขียนบทความและต้องมีภาษาอังกฤษด้วย สำหรับบทความภาษาอังกฤษ มีแค่ภาษาเดียวคือภาษาอังกฤษ
- (9) ชื่อหัวข้อเรื่องใหญ่ ขนาดอักษร 18 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้ายไม่ใส่เลขลำดับที่ เว้นระยะบรรทัด 1 บรรทัด จากเนื้อหาก่อนหน้านี้
- (10) ชื่อหัวเรื่องรอง ขนาดตัวอักษร 16 pt. ย่อหน้า 1.25 ซม. ไม่เว้นระยะบรรทัด
- (11) เนื้อหาบทความย่อหน้า 1.25 ซม. ให้พิมพ์ชิดซ้ายขวา (กระจายแบบไทย) ขนาดตัวอักษร 16 pt. เนื้อหาบทความเดียวกับหัวข้อใหญ่ไม่เว้นระยะบรรทัด
- (12) ชื่อและเลขกำกับตาราง ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) ให้ระบุไว้บนตารางจัดให้ตรงกึ่งกลางของตาราง เช่น ตารางที่ 1 ทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์ เว้นระยะบรรทัด 1 บรรทัด จากเนื้อหาก่อนตาราง และได้ตารางให้บอกแหล่งที่มา จัดชิดซ้าย ไม่เว้นระยะบรรทัด
- (13) การจัดพิมพ์ตารางตามรูปแบบ APA ไม่มีเส้นแนวดิ่ง เส้นแนวนอน มีแค่หัวตาราง 2 เส้น คือ เหนือรายละเอียดตาราง 1 เส้น ใต้รายละเอียดตาราง 1 เส้น และเส้นปิดท้ายตาราง 1 เส้น ถ้าเป็นตารางต่อเนื่องหน้าถัดไปให้ใส่คำว่า (ต่อ) ที่หัวตาราง)
- (14) ชื่อและเลขกำกับภาพ แผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) ให้ระบุไว้ใต้ภาพหรือแผนภูมิ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เช่น ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย ใต้ภาพ แผนภาพให้ระบุแหล่งที่มาจัดไว้กึ่งกลางไม่เว้นระยะบรรทัด
- (15) ระยะขอบกระดาษ บน 2.54 ซม. ล่าง 2.54 ซม. ซ้าย 2.54 ซม. และขวา 2.54 ซม.
- (16) หมายเลขหน้าให้ใส่ไว้ตำแหน่งด้านบนขวาตั้งแต่ต้นจนจบบทความ
- (17) ชื่อรายการบรรณานุกรม ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย
- (18) เนื้อหาบรรณานุกรม ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตามรูปแบบ APA)
- (19) การตัดสินของกองบรรณาธิการถือเป็นที่สุด

5. ส่วนประกอบของการเขียนบทความ

- (1) ชื่อบทความภาษาไทยต้องมีภาษาอังกฤษด้วย แต่บทความภาษาอังกฤษมีแค่ภาษาอังกฤษอย่างเดียว
- (2) ชื่อผู้เขียนทุกคนต้องระบุหน่วยงานต้นสังกัด สำหรับที่อยู่ทางไปรษณีย์และอีเมล ระบุเฉพาะผู้เขียนที่สามารถติดต่อได้ 1 คน (ชื่อผู้เขียนภาษาไทยต้องมีภาษาอังกฤษด้วย สำหรับบทความภาษาอังกฤษมีแค่ภาษาอังกฤษ)
- (3) บทคัดย่อ (Abstract) ในบทความวิชาการและบทความวิจัยมีความยาวไม่เกิน 200 คำ และคำสำคัญ (Keyword) 3-5 คำ (บทคัดย่อและคำสำคัญภาษาไทยต้องมีภาษาอังกฤษด้วย สำหรับบทความภาษาอังกฤษมีแค่ภาษาอังกฤษ)
- (4) เนื้อเรื่อง
 - ก. บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา สรุป และวิเคราะห์
 - ข. บทความวิจัย ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการวิจัย กรอบแนวคิด ผลการวิจัย สรุปผลการวิจัย องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (ถ้ามี) และข้อเสนอแนะ
- (5) การอ้างอิง
- (6) ถ้ามีรูปแผนภูมิ ตารางประกอบ หรืออื่น ๆ ต้องมีหมายเลขกำกับในบทความ อ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลให้ถูกต้อง ชัดเจน และไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น หากมีรูปภาพควรใช้รูปภาพสีหรือขาวดำที่มีความชัดเจน

6. รูปแบบการเอกสารอ้างอิง (References)

- (1) การอ้างอิงในเนื้อหาเพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น ให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยระบุชื่อผู้เขียน ปีพิมพ์ และเลขหน้าของเอกสาร ไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังของข้อความที่ต้องการอ้างอิง เช่น นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ (2555: 4) หรือ (David Sanford, 1972: 17-18) หรือ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2546: 217-218)
- (2) การอ้างอิงบทความ ให้รวบรวมเอกสารที่ใช้อ้างอิงไว้ท้ายบทความเรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้เขียน ให้เรียงรายการเอกสารภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการเขียน อ้างอิงตามระบบ APA (American Psychological Association) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก.วารสาร

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร. ปีที่ (ฉบับที่), หน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย

Author(s). (Year of publication). Title of Article. Title of periodical or Journal Volume (issue), first-last page.

ตัวอย่าง

สุพจน์ วังสินธุ์. (2543). การบริหารโรงเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา. วารสารวิชาการ, 43(2), 9-15.

Koulouglioti. C. Cole., R. & Kitzman. H. (2009). *The role of children's routines of daily living, supervision, and maternal fatigue in preschool children's injury risk.* Research in Nursing & Health, (32), 517-529.

ข.หนังสือ

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2555). จริยศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

David Sanford. (1972). *Who Put the Con in Consumer?*. Now York: Liangcai and Liu.

ค.รายงานการประชุมหรือสัมมนาวิชาการ

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรวบรวมเรื่องรายงานการประชุม. วัน เดือน ปี. สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2557). เอกสารประกอบการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2557, วันเสาร์ที่ 17 พฤษภาคม 2557 ณ ศูนย์อบรมสัมมนาศาสตราจารย์เกียรติคุณเกษรี ณรงค์เดช ชั้น 6 อาคารสภาวิชาชีพบัญชี

ง.วิทยานิพนธ์

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. ชื่อปริญญา, สถาบันการศึกษา.

ตัวอย่าง

พระชัยสุภคดี นริสสร (ไตรรัตน์). (2558). การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคนอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ง.สื่ออิเล็กทรอนิกส์

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ...., จาก ชื่อเว็บไซต์

ตัวอย่าง

Arty Siriluck. (2564). พระเครื่อง วัดมุนงค. สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2564, จาก

<https://positioningmag.com/>.

จ. การสัมภาษณ์

รูปแบบ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์/เป็นผู้ให้สัมภาษณ์/ชื่อผู้สัมภาษณ์/เป็นผู้สัมภาษณ์/ที่มา (สถานที่สัมภาษณ์)/เมื่อ..
(วัน เดือน ปีที่ทำการสัมภาษณ์)

ตัวอย่าง

ผศ.ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ดร.ดลนพร วราโพธิ์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564.

7. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับ คำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

8. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับกองบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณา ตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

9. การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวน 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

10. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสาร ภาวนาสารปริทัศน์เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางหรือเนื้อหาอื่นๆ ของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับ การตีพิมพ์ หากไม่เป็นไปตามข้อกำหนดเบื้องต้น ทางวารสารจะถอยบทความของท่านออกโดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ ทั้งสิ้น

11. การเผยแพร่บทความวารสาร ภาวนาสารปริทัศน์

เมื่อบทความได้ผ่านการประเมินแล้วจะนำบทความไปเผยแพร่ ที่

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/WJR>

สอบถามข้อมูลได้ที่

E-mail : wjr.wishing@gmail.com

ผศ.ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ ผู้ช่วยบรรณาธิการวารสารภาวนาสารปริทัศน์

Line Id : niwes2000 โทร 086-901-9253

ดร.ดลนพร วราโพธิ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการวารสารภาวนาสารปริทัศน์

Line Id : tu.minny โทร 082-539-6297